

JULKAISU

Sami Borg

**MAAKUNNAT VERTAILUSSA -
TAUSTARAPORTTI MAAKUNTIEN
RAKENNETEKIJÖISTÄ JA KAKSIn
MAAKUNTAPUNTAREISTA**

MAAKUNNAT VERTAILUSSA

TAUSTARAPORTTI MAAKUNTIEN RAKENNETEKIJÖISTÄ JA

KAKSin MAAKUNTAPUNTAREISTA

Sami Borg

MAAKUNNAT VERTAILUSSA

TAUSTARAPORTTI MAAKUNTIEN RAKENNETEKIJÖISTÄ JA
KAKSIn MAAKUNTAPUNTAREISTA

KAKS – Kunnallisan
kehittämissäätiö

Kunnallisan kehittämssäätiön Julkaisu 60
2023

ISBN 978-952-349-113-7
ISSN 2489-9631

Sisällys

1 Perustietoja maakuntapuntari-tutkimuksista	5
2 Taustaraportin tavoitteet ja lähestymistapa	7
2.1 Maakuntien rakennetekijät ja taloudellinen tila asukkaiden mielipiteiden selittäjinä	7
2.2 Pelkistävä lähestymistapa	8
3 Manner-Suomen maakuntien väestön sosiodemografinen rakenne.....	9
3.1 Maakuntien väestö	9
3.2 Väestön sukupuoli ja ikä	11
3.3 Väestön koulutustaso ja sosioekonominen asema	15
3.4 Työllisten sijoittuminen toimialoille eri maakunnissa	19
3.5 Huomioita aluerakenteesta.....	23
3.6 Maakuntien taloudellinen tilanne	25
4 Asukkaiden arviot oman maakunnan tilasta ja tulevaisuudennäkymistä vuonna 2023	29
4.1 Arviot oman maakunnan nykytilasta.....	29
4.2 Arviot oman maakunnan tulevaisuudennäkymistä	34
4.3 Maakuntien koettujen kehitysnäkymien vertailu	36
5 Kokoava yhteenveto maakunnan nykytilaa ja tulevaisuutta koskevien arvioiden yhteyksistä rakennetekijöihin	41
Liitetaulukot.....	44
Liitetaulukko 1	44
Liitetaulukko 2	44
Liitetaulukko 3.	45
Liitekuviot.....	47
Liitekuvio 1.....	47
Liitekuvio 2.....	48
Liitekuvio 3.....	49
Liitekuvio 4.....	50
Liitekuvio 5.....	51
Liitekuvio 6.....	52
Liitekuvio 7.....	53
Lähteet.....	54
Liite 1 KAKSin maakuntapuntarit 2017–2023 ja niiden raportointi	55
Liite 2. Maakuntapuntareiden valtakunnallisten tiedotteiden otsikot ja linkit tiedotteisiin	56

1 Perustietoja maakuntapuntari-tutkimuksista

Kunnallisalan kehittämissäätiö (KAKS) on toteuttanut vuosina 2017–2023 yhteensä neljä maakuntapuntari-tutkimusta. Tutkimusten aineistot on koonnut Kantar Public, aiemmalta nimeltään Kantar TNS. Osa laajasta yleisöstä tuntee tämän mielipidemittauslaitoksen ehkä vielä paremmin sen vanhimmalla nimellä – Suomen Gallup Oy:nä. Maakuntapuntareiden tulokset on julkistettu vuosina 2017, 2018, 2020–2021 ja 2023.

Maakuntapuntareiden perusideana on ollut kartoittaa eri maakunnissa asuvien täysi-ikäisten kansalaisten yhteiskunnallisia mielipiteitä säännönmukaisesti. Fokuksessa ovat olleet etenkin mielipiteet omasta maakunnasta. Kyselytutkimukset on toteutettu tarpeeksi suurella valtakunnallisella aineistolla, jotta maakuntien suuntaa antava vertailu on mahdollista.

Aluevertailu maakuntien asukkaiden mielipiteistä on kuitenkin haastavaa tutkimusekonomisesti, koska alueet ovat väestöpohjaltaan hyvin erikokoisia. Manner-Suomen suurimmassa maakunnassa eli Uudellamaalla on nykyisin yli 1,7 miljoonaa asukasta, kun taas pienimmissä maakunnissa (Keski-Pohjanmaa ja Kainuu) on noin 70 000 asukasta.

Kyselyaineistojen maakunnittainen vastaajamäärä ei ole suoraan verrannollinen maakuntien aikuisväestön lukumääriin. Vastaajamäärät vastaavat silti karkeasti eroja maakuntien väestömäärissä. Kaikista maakunnista on koottu vastaajia aineistoon sen verran, että pienimpienkin maakuntien vastaajamäärä on yli 100. Esimerkiksi vuoden 2023 tutkimusaineistossa Uudeltamaalta on 831 vastaajaa ja pienimmästä maakunnasta Keski-Pohjanmaalta 111 vastaajaa.

Eri vuosien tutkimusaineistojen tiedot sallivat mielipide-erojen suuntaa antavan analysoinnin poikkileikkausmaisesti maakuntien sisällä ja niiden välillä. Lisäksi eri aineistojen vertailu mahdollistaa mielipiteiden ja niiden muutosten ajallisen seurannan.

Maakuntapuntari-tutkimukset on julkistettu alusta pitäen samoin periaattein. Ne on raportoitu tiedotteina ja tutkimusosioina, jotka kaikki löytyvät KAKSin verkkosivuilta kaks.fi. Valtakunnallisia tuloksia koskevat tiedotteet löytyvät KAKSin tiedotearkistosta. Kuhunkin tiedotteeseen liittyy laajempi tutkimusosio, johon löytyy verkkolinkki tiedotteesta. Tiedotteisiin liittyvät tutkimusosiot syventävät päätuloksia sisältäen tavanomaisten sosiodemografisten taustamuuttujien mukaisia graafisia esityksiä tutkittavista teemoista. Usein tutkimusosiot sisältävät myös muita tilastollisia vertailuja eri vastaajaryhmien välillä. Tutkimusosioista löytyy tuloksia myös sellaisista aiheista, joita tiedotteissa ei ole käsitelty.

Verkkolinkit maakuntapuntareiden valtakunnallisten tulosten tiedotteisiin löytyvät tämän raportin liitteestä 1, jossa kuvataan myös eri vuosien kyselyaineistojen keruun ja sisällön perustiedot. Valtakunnallisten tulosten ohella tutkimusaineistojen tuloksia on raportoitu maakunnittain. Maakuntakohtaiset raportoinnit sisältävät valtakunnallisiin tiedotteisiin verrattuna paljon lisäanalyysyjä. Alueelliset tulokset löytyvät KAKSin verkkosivujen alisivustolta Uutiset klikkaamalla kohdasta Maakunnat maakuntalogoa (verkkosivujen tilanne vuonna 2023).

Tämä taustaraportti on toteutettu Kunnallissalan kehittämissäätiön henkilökunnan voimin. Tutkimusaineistojen kokoamisesta ja analysoinnista sekä kirjoitustyöstä vastasi tutkimuspäällikkö Sami Borg. Suurimman osan raportin kuvioista teki KAKSin tutkimus- ja viestintäassistentti Mirkka Ollila, joka myös oikoluki raportin ja esitti siihen parannusehdotuksia. Loppuvaiheessa raportin taitosta, viimeistelystä ja julkaisemisesta vastasi tutkimus- ja viestintäassistentti Satu Perjo. Lisäksi joidenkin kuvioiden laatimiseen ja kyselytulosten tuottamiseen osallistui Pentti Kiljunen Yhdyskuntatutkimus Oy:stä.

2 Taustaraportin tavoitteet ja lähestymistapa

2.1 Maakuntien rakennetekijät ja taloudellinen tila asukkaiden mielipiteiden selittäjinä

Tämän raportin keskeisenä tavoitteena on palvella KAKSin tulevien ja jo tehtyjen maakuntapuntareiden tulosten tulkintaa kuvaamalla tilastollisesti maakuntien väestön sosiodemografista rakennetta sekä maakuntien taloudellista tilaa. Kuvaus taustoittaa maakuntapuntareita, joissa kyselyaineistojen mielipidetuloksia tarkastellaan monien sosiodemografisten ja muiden taustatekijöiden mukaan yksilötason aineistolla.

Maakuntapuntareiden raportointi ei ole toistaiseksi painottunut maakuntien välisiin eroihin. Maakuntien rakenne-erojen rekisteri- ja tilastopohjainen tarkastelu syventää mahdollisuuksia tulkita kyselyaineistojen maakuntien välisiä eroja ja kysymysten muita taustamuuttujakohtaisia tarkasteluja. *Huomion kohteena ovat nimenomaan maakuntien väliset kokonaisvertailut, eivät maakuntien sisäiset vertailut esimerkiksi kuntien välillä.*

Vaikka maakuntien tilastollinen vertailu on suurten tietomäärien vuoksi työlästä, se voi parhaimmillaan olla palkitsevaa. Raportin kolmas luku avaa Tilastokeskuksen avoimista tietokannoista muokattujen tulosten avulla maakuntien väestön sosiodemografiaa ja maakuntien taloudellisia eroja. Tämän jälkeen neljäs luku tarjoaa esimerkkejä siitä, miten rakennetietoja voidaan hyödyntää mielipidekysymyksiin saatujen vastausten tulkinnassa.

Esimerkit koskevat kansalaisten arvioita oman maakunnan tilasta ja kehitysnäkymistä. Analyysi keskustelee siitä, millaisten tekijöiden voidaan yleensä ottaen katsoa selittävän mielipide-eroja eri maakunnissa asuvien ihmisten välillä, sekä missä määrin ja miten objektiivisesti havaittavissa olevat rakenne-erot maakuntien välillä näyttävät heijastuvan maakuntien asukkaiden subjektiivisissa käsityksissä.

On järkevää olettaa, että maakuntatasoiset suhtautumiserot liittyvät ainakin jossakin määrin maakuntien rakennetekijöihin ja eroihin maakuntien taloudellisessa tilanteessa. Rakennetekijöiden vaikutussuhteista mielipiteisiin ei kuitenkaan esitetä täsmällisiä ennakkohypoteeseja tai tarkkoja vaikutussuhteita. Tavoitteena on pikemminkin keskustella eksploratiivisesti siitä, millaisia asioita koskeviin käsityksiin rakennetekijöillä on todennäköisimmin vaikutusta, ja millaisiin asioihin kohdistuviin mielipiteisiin ne luultavasti eivät vaikuta kovinkaan paljon.

Alueellisten rakenneselitysten lisäksi eri alueilla asuvien mielipiteet ja niiden muutokset voivat myös selittyä eroilla ja muutoksilla alueiden ulkoisessa toimintaympäristössä. Monet globaalit ja valtakunnallisen tason muutokset ovat maamme maakunnille yhteisiä ja vaikutuksiltaan samankaltaisia, mutta joissakin tapauksissa toimintaympäristön olosuhdemuutokset vaikuttavat maakuntiin eri tavoin. Esimerkiksi Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja rajaliikenteen dramaattinen väheneminen Suomen ja Venäjän välillä ovat viime vuosina vaikuttaneet muita maakuntia enemmän rajamaakuntien toimintaan ja näiden kuntien talouteen. Voidaan olettaa, että tällaiset muutokset vaikuttavat kansalaisten asenteisiin myös alueellisesti.

Muita 2020-luvun alkuvuosien mahdollisia selittäviä olosuhdetekijöitä ovat muun muassa Suomen muuttunut turvallisuustilanne, pitkään vaikuttanut koronapandemia, kohonnut inflaatio ja varsinkin energian hinnan nousu. Osa tällaisista olosuhdetekijöistä on todennäköisesti vaikuttanut kansalaisten mielipiteisiin melko samalla tavalla kaikissa maakunnissa.

Raportin neljännessä luvussa selitettävänä tekijöinä toimivat kysymykset, joissa Manner-Suomen maakuntien aikuisväestö (18–79-vuotiaat) arvioi tyytyväisyyttään tai tyytymättömyyttään oman maakunnan tilaan sekä kysymyssarja siitä, miten vastaajat arvioivat maakuntansa kehitystä seuraavien kymmenen vuoden perspektiivillä.

Molempien kysymysosioiden valtakunnallisia tuloksia on jo aiemmin raportoitu kysymyksiä koskevassa tiedotteessa (KAKS 2023a) ja sitä tukevassa tutkimusosiossa (KAKS 2023b). Maakuntakohtaisia tuloksia on esitelty aiemmin maakunnittaisissa tiedotteissa, mutta nyt esitystapa on kaikkia maakuntia vertaileva. Systemaattinen, kaikkia maakuntia vertaileva lähestymistapa on puuttunut aiemmista raportoinneista. Koska Manner-Suomen maakuntia on paljon (yhteensä 18 kpl), myös dataa on runsaasti. Tästä syystä osa kuvioista ja taulukoista esitetään raportin liitteissä.

2.2 Pelkistävä lähestymistapa

Mielipidetutkimusten tiiviissä raportoinnissa ei useinkaan ole mahdollista osoittaa eri selitystekijöiden tarkkoja vaikutussuhteita ja joskus pitkiäkin vaikutusketjuja. Koska selittäviä päätekijöitä ja väliin tulevia selitystekijöitä on tavallisesti lukuisia, on usein järkevää pelkistää päättelyä: keskittyä todennäköisimpiin rakenteellisiin selityksiin osoittamalla keskeisten selitystekijöiden välisiä suhteita.

Otetaan esimerkki: jos ikääntyneiden ihmisten tiedettäisiin tutkimukseen perustuen ajattelevan joistakin asioista hyvin eri tavalla verrattuna muun ikäisiin ja jos maakuntien välillä olisi merkittäviä eroja siinä, kuinka paljon niissä asuu ikääntyneitä ihmisiä, silloin erot havaitut mielipide-erot maakuntien välillä saattaisivat ainakin osin johtua väestön ikärakenteesta.

Lisäksi olisi tietenkin mahdollista syventyä tarkemmin siihen, mistä erot maakuntien väestön ikärakenteessa ja toisaalta eri-ikäisten mielipide-erot johtuvat. Ensiksi mainitun osalta ne voisivat liittyä muun muassa muuttoliikkeeseen ja eroihin sairastavuudessa. Toiseksi mielipiteiden osalta syyt eroihin saattaisivat piillä esimerkiksi eri sukupolvien omaksumissa arvoissa ja normeissa sekä eroissa eri sukupolvien arvojen pysyvyydessä tai muutoksessa. Näin yksityiskohtaiset analyysit eivät kuitenkaan yleensä olisi mahdollisia laajojen kyselyjen tiiviissä raportoinnissa, eikä tällaisiin aiheisiin uppouduta myöskään nyt. Selitysasettelmiä ja -tekijöitä on pelkistettävä.

Samankaltainen monimutkaisuuden välttämisen vaatimus koskee myös muita selitystekijöitä. Pitkiäkin vaikutusketjuja saattaisi olla mahdollista hahmottaa eroista maakuntien väestön koulutustaustassa, sosioekonomisessa asemassa tai siinä, kuinka suuri osa maakunnan väestöstä asuu kaupunkimaisissa tai maaseutumaisissa asuinympäristöissä. Näidenkin rakennetekijöiden osalta tässä raportissa tyydytään tiivistettyyn maakuntavertailuun, joka taustoittaa mielipidekysymysten analyysia.

3 Manner-Suomen maakuntien väestön sosiodemografinen rakenne

3.1 Maakuntien väestö

Manner-Suomen maakunnat ovat erikokoisia sekä väestömäärältään että pinta-alaltaan. Taulukko 1 esittää perustietoja maakunnista. Väkiluvun mukaan maakunnat voidaan jakaa karkeasti neljään luokkaan. Uusimaa on ylivoimaisesti suurin, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi ja Pohjois-Pohjanmaa ovat suurehkoja sekä Kainuu ja Keski-Pohjanmaa väkiluvultaan pieniä. Muut maakunnat ovat väkiluvultaan keskisuuria (100 000–300 000 asukasta).

Taulukko 1. Perustietoja Manner-Suomen maakunnista vuoden 2021 lopussa: väkiluku, pinta-ala, taajama-aste sekä ruotsinkielisten ja ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä

	Väkiluku	Pinta-ala (km ²)	Taajama- aste, %	Ruotsin-kielisten osuus väestöstä, %	Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä, %
Uudenmaan maakunta	1 714 741	16 059	95,8	7,6	9,7
Varsinais-Suomen maakunta	483 477	20 538	86	5,7	5,1
Satakunnan maakunta	214 281	11 493	83,7	0,4	3,4
Kanta-Hämeen maakunta	170 213	5 708	82,8	0,4	3,2
Pirkanmaan maakunta	527 478	15 550	88,9	0,4	3,4
Päijät-Hämeen maakunta	205 124	6 942	87,7	0,4	3,7
Kymenlaakson maakunta	161 391	6 769	88,5	0,8	3,8
Etelä-Karjalan maakunta	126 107	6 872	84,3	0,2	4
Etelä-Savon maakunta	131 688	17 099	72,2	0,2	2,3
Pohjois-Savon maakunta	248 363	21 078	76,9	0,1	2,3
Pohjois-Karjalan maakunta	163 281	22 903	73,3	0,1	2,8
Keski-Suomen maakunta	272 683	19 012	81,7	0,2	2,4
Etelä-Pohjanmaan maakunta	191 762	14 356	74,1	0,3	1,9
Pohjanmaan maakunta	176 041	17 834	84,5	50,6	5,9
Keski-Pohjanmaan maakunta	67 915	6 463	80,1	9	2,3
Pohjois-Pohjanmaan maakunta	415 603	45 852	84,5	0,2	2,4
Kainuun maakunta	71 255	22 688	74,8	0,1	2,5
Lapin maakunta	176 494	100 367	78,1	0,3	2,4

Lähde: Pinta-alatieto on vuoden 2023 alusta ja se on saatu Maanmittauslaitoksen tiedoista (kokonaispinta-ala). Muut tiedot on saatu Tilastokeskuksen Kuntien avainluvut-tilastotietokannasta (tiedot vuoden 2021 lopulta)

Taulukko 2. Väkiluvun muutos 2018–2022 (väkiluvun muutos verrattuna edellisvuoteen, %)

	2018	2019	2020	2021	2022
Koko Manner-Suomi	0,1	0,1	0,2	0,3	0,3
Uusimaa	0,9	1,1	0,8	0,7	1,1
Pirkanmaa	0,6	0,5	0,6	0,9	1
Varsinais-Suomi	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4
Pohjois-Pohjanmaa	0,1	0,2	0,2	0,4	0,2
Pohjanmaa	0	-0,2	-0,1	0,1	0,2
Keski-Suomi	-0,2	-0,1	-0,1	0	-0,1
Keski-Pohjanmaa	-0,5	-0,4	-0,2	-0,1	-0,2
Päijät-Häme	-0,3	-0,5	-0,3	-0,3	-0,3
Pohjois-Savo	-0,5	-0,6	-0,3	0	-0,3
Lappi	-0,4	-0,8	-0,3	-0,1	-0,4
Kanta-Häme	-0,8	-0,3	-0,2	-0,2	-0,4
Etelä-Pohjanmaa	-0,6	-0,6	-0,5	-0,2	-0,5
Pohjois-Karjala	-0,5	-0,7	-0,6	-0,2	-0,5
Etelä-Karjala	-0,9	-0,8	-0,7	-0,6	-0,6
Satakunta	-0,8	-0,9	-0,6	-0,5	-0,8
Kainuu	-1,2	-1	-0,9	-0,6	-1
Kymenlaakso	-1,2	-1,3	-1	-0,9	-1,2
Etelä-Savo	-1,7	-1,6	-1,2	-0,8	-0,9

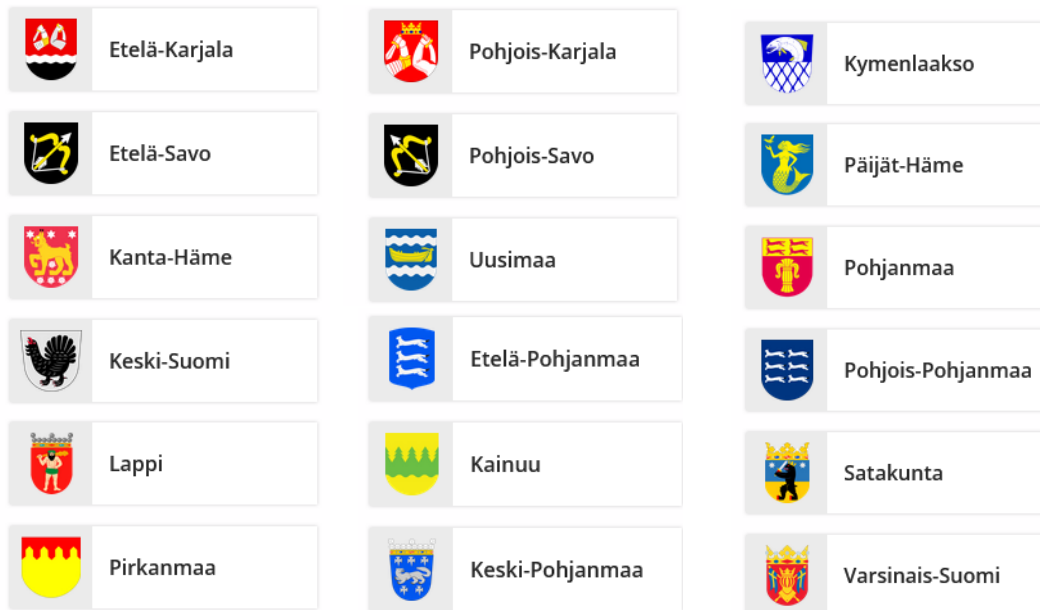
Lähde: Tilastokeskuksen aluetilastot.

Taulukko 2 osoittaa maakuntien vuosittaisen väestökehityksen muutosprosenttina vuosina 2018–2022. Siihen ovat vaikuttaneet syntyvyys ja kuolleisuus, maakuntien välinen maassamuutto (tulo- ja poismuutto) sekä maahan- ja maastamuutto. Koko Manner-Suomessa vuosittainen väestönlisäys on ollut tarkasteluajanjaksolla suuruusluokaltaan yhdestä kolmeen prosenttiyksikön kymmenystä. Jatkuva vuosittainen väestönlisäys on ollut viisivuotisjaksolla vain väkimäärältään neljässä suurimmassa maakunnassa. Lisäksi Pohjanmaan maakunnassa asukasmäärän kehitys on ollut joko nollassa tai lievästi positiivista useimpina vuosina ajalla 2018–2022. Useimmissa maakunnissa väki vähentynyt jatkuvasti ja hitaan tasaisesti. Suhteellisesti nopeinta väestökato on ollut Kainuun, Kymenlaakson ja Etelä-Savon maakunnissa.

Palataan vielä taulukkoon 1. Manner-Suomen maakunnat voidaan luokitella myös pinta-alan perusteella neliluokkaisesti. Pinta-alaltaan vain Lappi on suuri ja Pohjois-Pohjanmaa on suurehko. Pinta-alaltaan pienien maakuntien joukkoon (alle 10 000 neliökilometriä) kuuluu viisi maakuntaa ja loput maakunnista sijoittuvat keskivaiheille, 10 000–25 000 neliökilometrin ryhmään.

Maakuntien taajama-aste vaihtelee Etelä-Savon noin 72 prosentista Uudenmaan noin 96 prosenttiin. Ruotsinkielisten osuus väestöstä on vähintään viisi prosenttia neljässä maakunnassa ja ulkomaan kansalaisten osuus yli viisi prosenttia kolmessa maakunnassa.

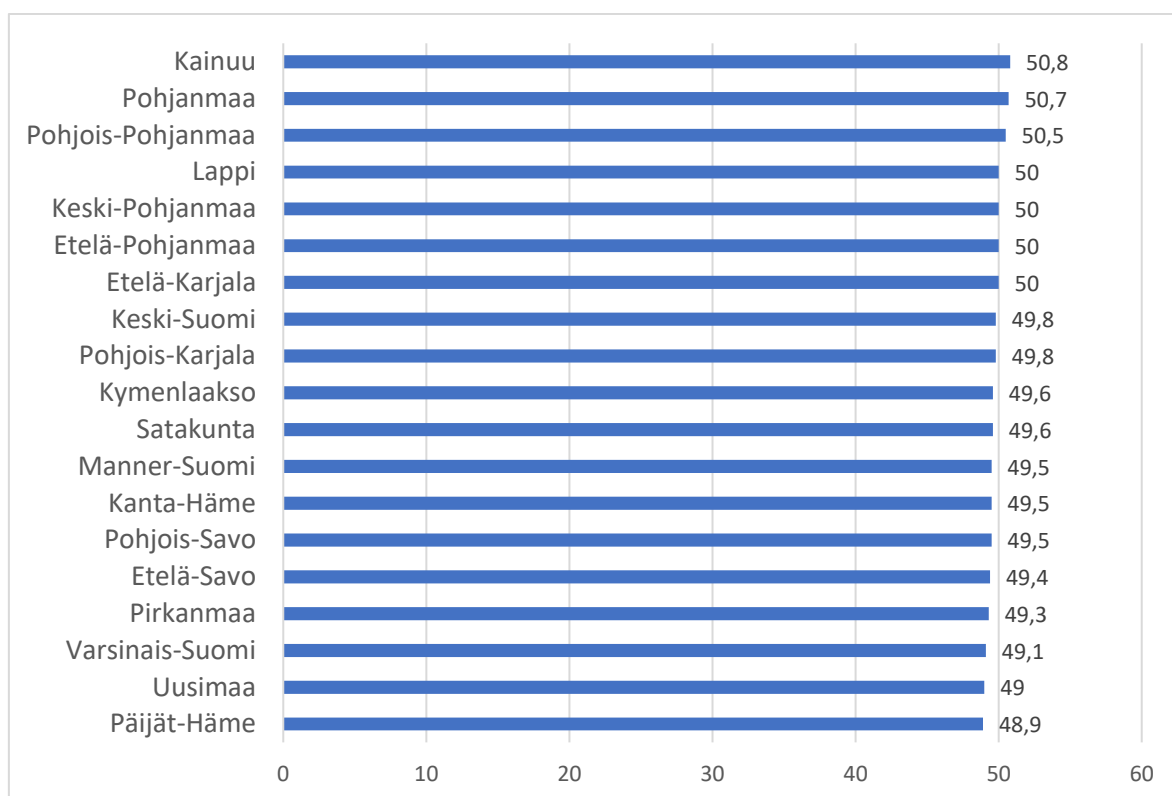
Kuvio 1. Manner-Suomen 18 maakuntaa

Lähde: Kuvio on kopioitu sivustolta <https://kaks.fi/maakunnat/>, jolta löytyy runsaasti KAKSin tuottamaa, maakuntakohtaista tutkimusmateriaalia.

3.2 Väestön sukupuoli ja ikä

Maakuntien väestön sukupuoli- ja ikäjakaumia esitellään kuvioissa 2, 3, 4, ja 5. Koko Manner-Suomen väestössä naisten osuus oli vuoden 2022 lopussa 50,5 prosenttia ja miesten osuus 49,5 prosenttia. Kuvio 2 kertoo, että vuoden 2022 lopussa maakunnista kolme on kuitenkin miesvoittoisia (Kainuu, Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa), ja neljässä maakunnassa naisia ja miehiä prosenttitarkastelussa yhden desimaalin tarkkuudella yhtä paljon. Maakunnista naisvoittoisia ovat selvimmin Päijät-Häme, Uusimaa ja Varsinais-Suomi.

Kuvio 2. Miesten osuus Manner-Suomen maakuntien väestöstä vuoden 2022 lopussa (%)

Lähde: Tilastokeskuksen väestötilastot.

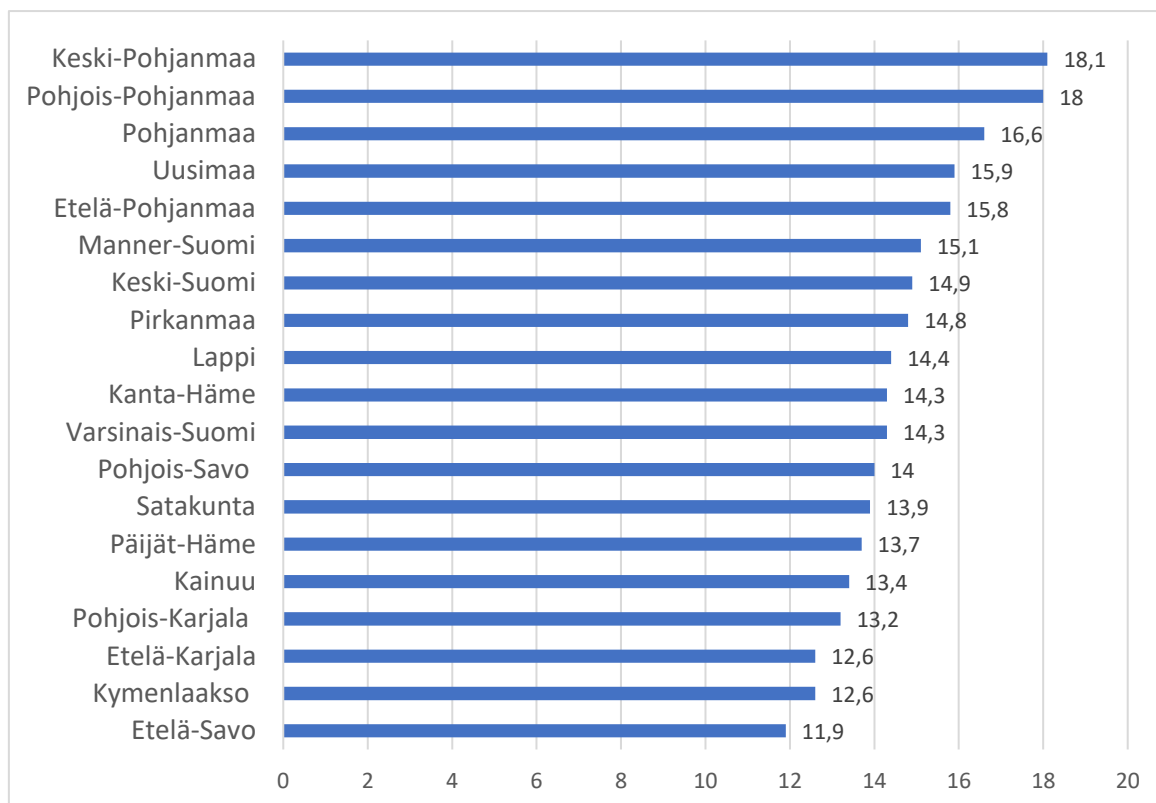
Maakuntien väestön ikärakennetta tarkastellaan kuvioissa 3, 4 ja 5. Kuvio 3 osoittaa, että alle 15-vuotiaiden eli peruskouluikäisten ja alle kouluikäisten lasten osuus väestöstä vaihtelee maakuntien välillä voimakkaasti. Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa tämän ikäisten osuus on noin 18 prosenttia ja Etelä-Savossa osuus on 11,9 prosenttia. Myös Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakunnissa alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä on pieni, 12,6 prosenttia. Koko Manner-Suomessa osuus on 15,1 prosenttia.

Myös 65 vuotta täyttäneiden osuus maakuntien väestöstä vaihtelee hyvin paljon. Korkeimmillaan osuus on Etelä-Savossa, jossa tämän ikäisiä on väestöstä joka kolmas (kuvio 4). Koko Manner-Suomen väestöstä 65 vuotta täyttäneitä oli vuoden 2022 lopussa harvempi kuin joka neljäs (23,3 %). Tätä pienempi seniori-ikäisten osuus on vain Uudenmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Pirkanmaan maakunnissa.

15–64-vuotiaisiin kuuluvista suurin osa kuuluu joko työlliseen työvoimaan tai opiskelee jossakin koulussa tai oppilaitoksessa. Koska sekä lasten että ikäihmisten väestöosuus vaihtelee alueellisesti paljon, myös 15–64-vuotiaiden väestöosuuksissa on suuria eroja maakuntien välillä. Uudellamaalla lähes kaksi kolmesta maakunnan asukkaasta kuuluu tähän ikäryhmään, kun Etelä-Savossa osuus on noin 55 prosenttia. Ikäryhmän osuus ylittää yli 60 prosenttiin vain kuudessa maakunnassa.

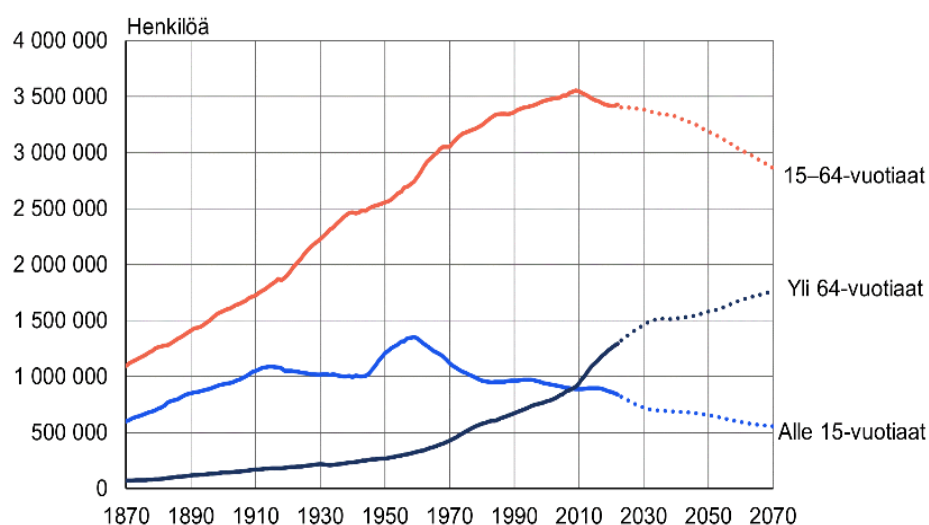
Koko Suomen ja maakuntien väestökehityksen ja huoltosuhteen kannalta on huolestuttavaa, että Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan sekä lasten että 15–64-vuotiaiden osuus väestöstä on laskenut 2010-luvun alusta lukien jatkuvasti, ja kehitys tulee jatkumaan samansuuntaisena vielä pitkään (kuvio 6). Tämä tulee jatkuvasti heikentämään väestöllistä huoltosuhdetta, joka on jo nykyisin hyvin erilainen eri kunnissa ja maakunnissa (ks. liitekuvio 1).

Kuvio 3. Alle 15-vuotiaiden osuus maakuntien väestöstä vuoden 2022 lopussa (%)

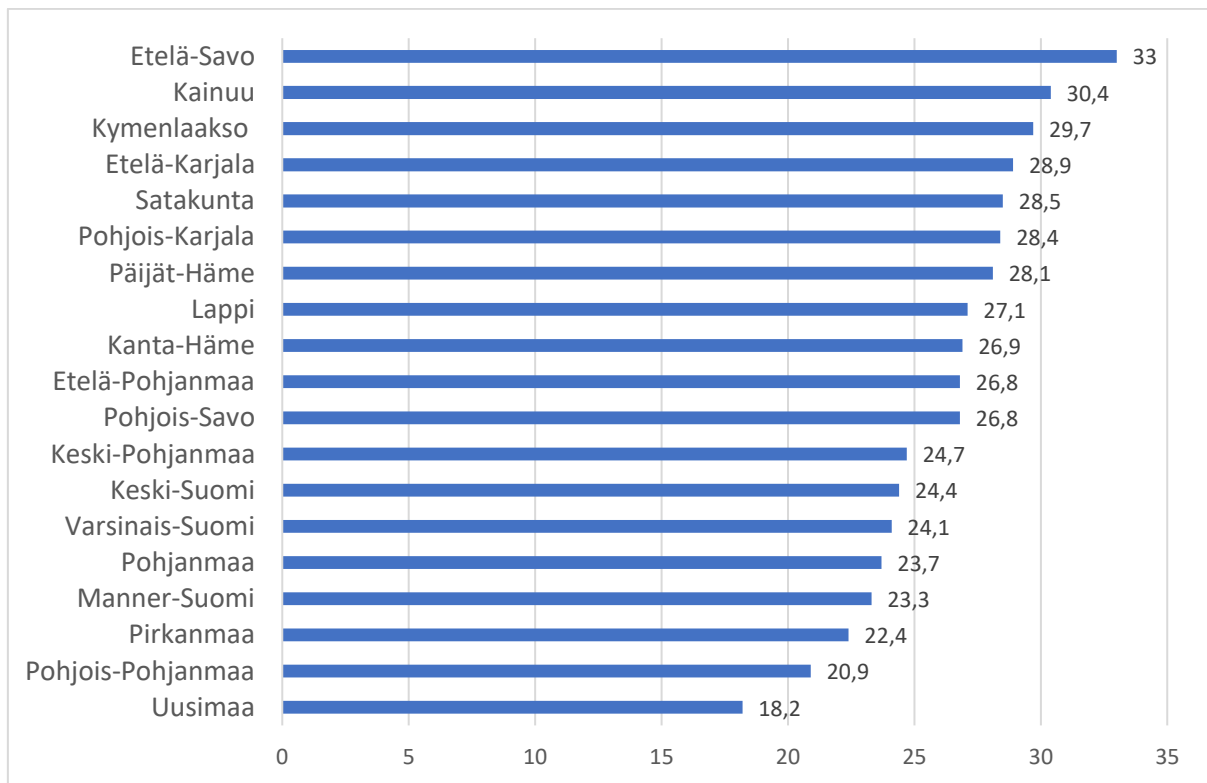

Lähde: Tilastokeskuksen väestötilastot.

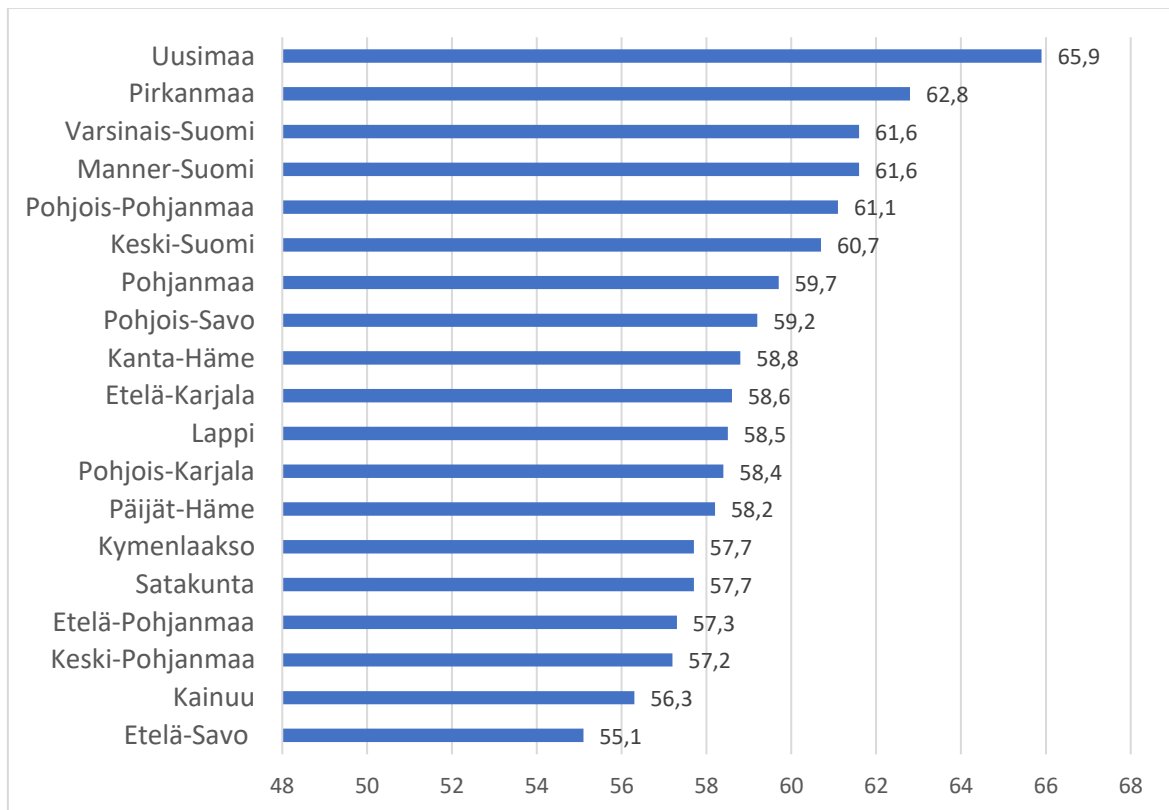
Kuvio 6. Suomen väestö ja väestöennuste ikäryhmittäin

Lähde: Kuvio on kopioitu Tilastokeskuksen väestötilastojen verkkosivulta (luettu 31.7.2023)

Kuvio 4. 65 vuotta täyttäneiden osuus maakuntien väestöstä vuoden 2022 lopussa (%)

Lähde: Tilastokeskuksen väestötilastot.

Kuvio 5. 15–64-vuotiaiden osuus maakuntien väestöstä vuoden 2022 lopussa (%)

Lähde: Tilastokeskuksen väestötilastot.

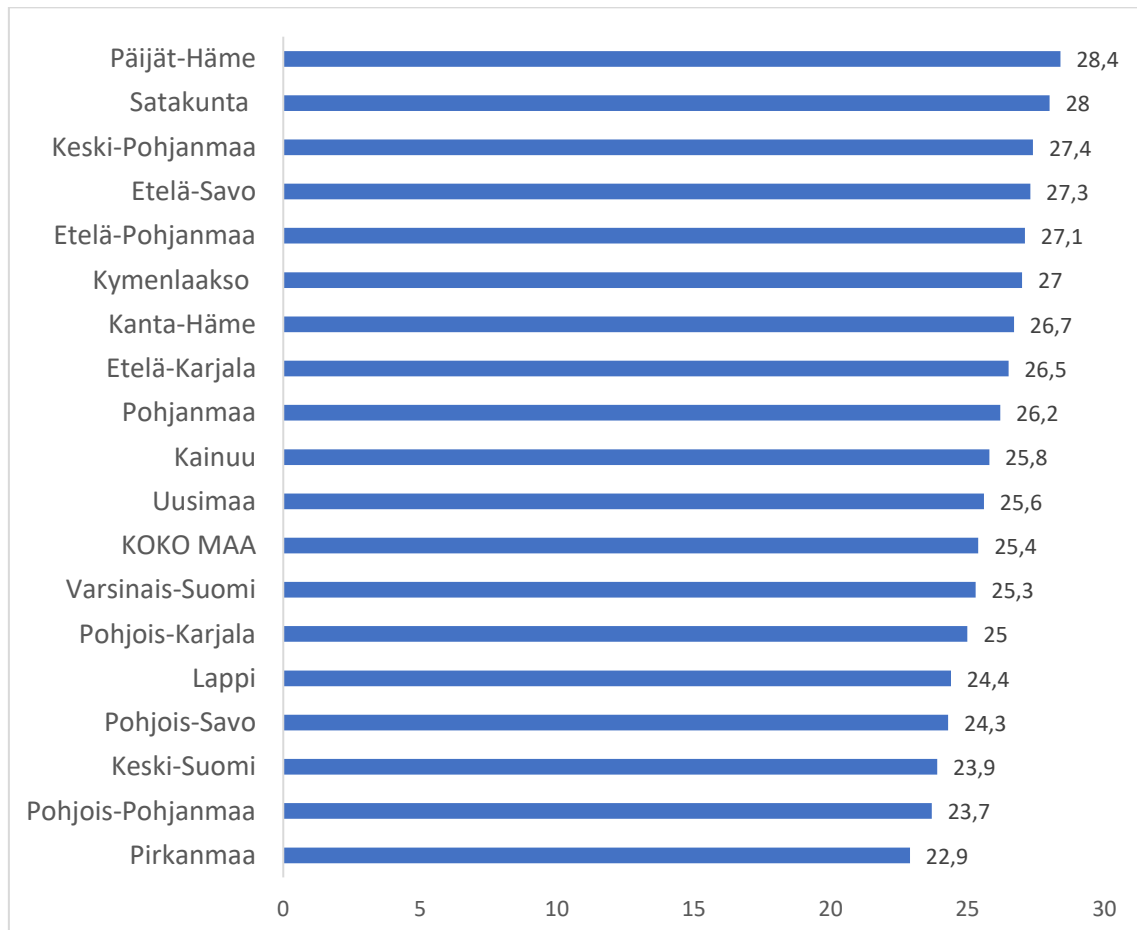
3.3 Väestön koulutustaso ja sosioekonominen asema

Kuntien ja maakuntien väestön koulutustasoerot liittyvät moniin seikkoihin, muun muassa alueiden elinkeinorakenteeseen, tarjolla olevaan koulu- ja oppilaitosverkostoon sekä niin sanottuihin veto- ja pitovoimatekijöihin. Osa maakunnista toimii muita maakuntia enemmän koulutuksen tarjoajina, mutta se ei mitenkään varmasti johda siihen, että koulutetut jäävät opiskelumaakuntaansa siirtyessään työelämään.

Korkeasti koulutettujen opiskelu- ja työpaikkoja on eniten tarjolla kasvukeskuksissa, jotka ovat tyypillisimpiä muuttovoittokuntia. Koulutustasoerot liittyvät myös väestön sukupuoli- ja ikärakenteeseen, koska nämä sosiodemografiset taustatekijät korreloivat väestötasolla toistensa kanssa.

Kuvio 7 osoittaa, että koko Manner-Suomessa (Koko maa) noin joka neljäs on vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa (perusaste=yleissivistävä opetus/nykyinen peruskoulu). Suurin osuus on Päijät-Hämeessä (28,4 %) ja pienin Pirkanmaan maakunnassa (22,9 %).

Kuvio 7. 15 vuotta täyttäneet maakunnittain: ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien osuus (%)

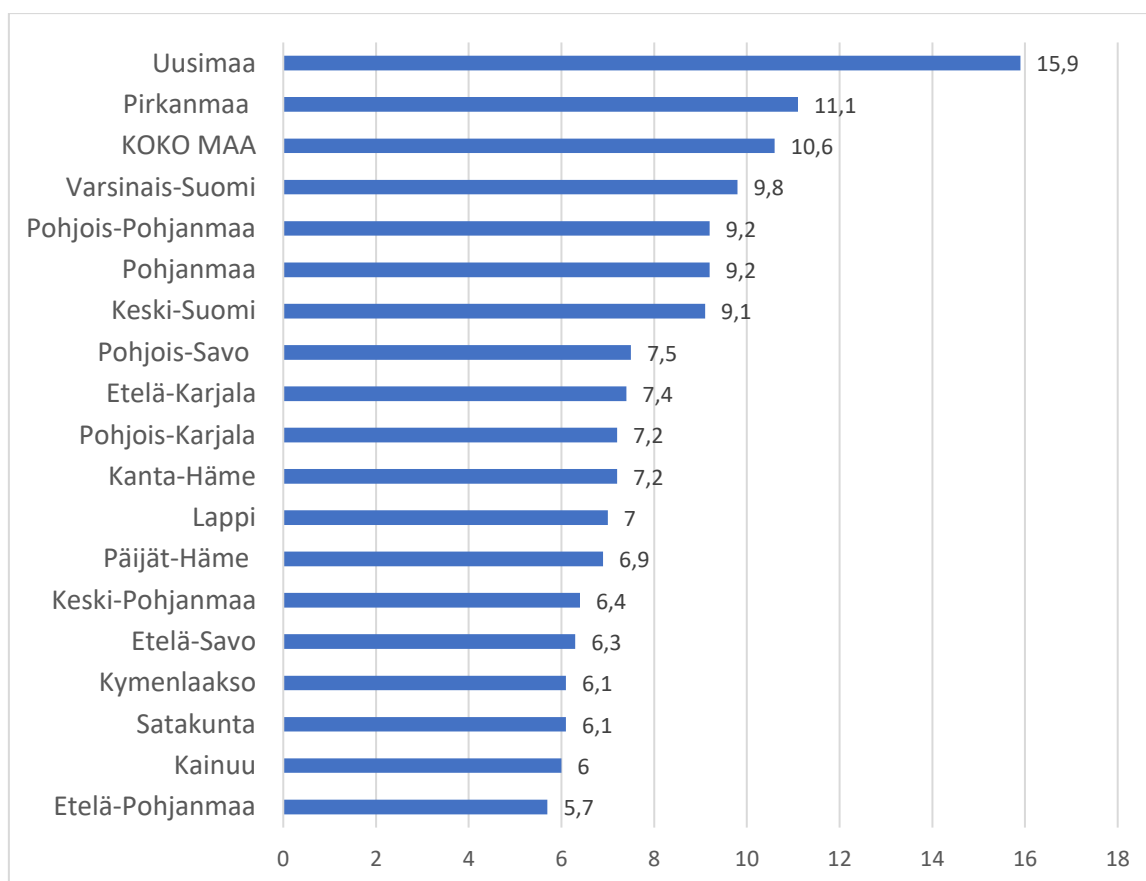

Lähde: Tilastokeskuksen tilastotietokanta väestön koulutusrakenteesta, tilanne vuoden 2021 lopussa.

Kuvion 8 tiedot ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuksista eivät ole maakunnittain mitenkään käänteisiä kuvioon 7 verrattuna, vaan korkeimmin koulutettuja löytyy suhteellisen paljon kaikista asukasluvultaan suurista ja suurehkoista maakunnista. Manner-Suomessa (koko maa) ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on 10,6

prosenttia. Selvästi suurin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on Uudenmaan maakunnassa (15,9 %), jossa on ylivoimaisesti eniten myös koulutetuimpien työpaikkoja. Seuraavina osuusvertailussa tulevat Pirkanmaan, Varsinais-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat. Myös Pohjanmaan ja Keski-Suomen maakunnissa osuus on vielä lähellä koko maan tasoa, mutta muissa maakunnissa tämän tasoisesti koulutettujen osuus jää oleellisesti pienemmäksi.

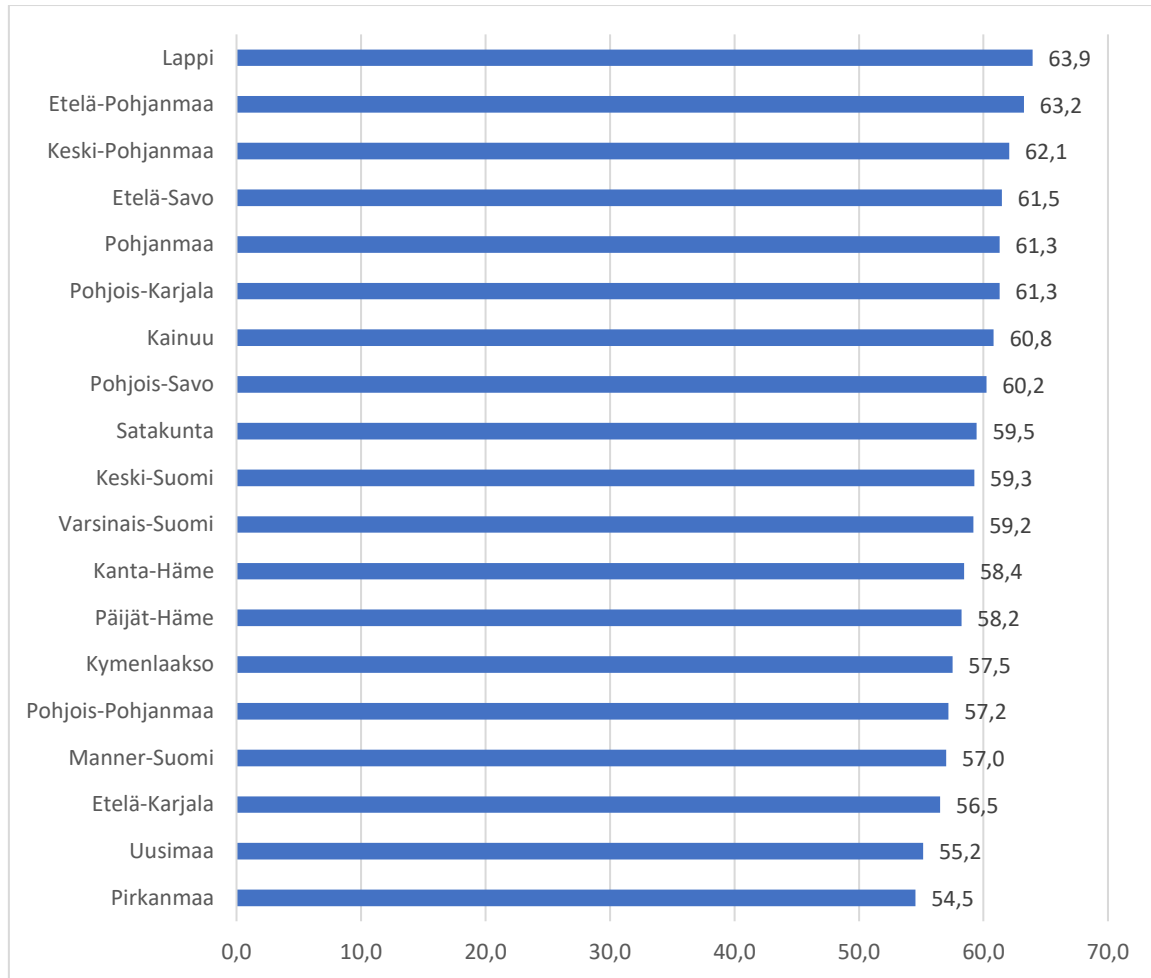
Kuvio 8. 15 vuotta täyttäneet maakunnittain: ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus (%)

Lähde: Tilastokeskuksen tilastotietokanta väestön koulutusrakenteesta, tilanne vuoden 2021 lopussa.

Kuviossa 9 tarkastellaan pelkistetyksi koulutustason tilastollista yhteyttä sukupuoleen. Asiassa voidaan tehdä kaksi päähavaintoa. Ensinnäkin ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden joukko on naisvaltainen kaikissa maakunnissa. Pienimmilläänkin naisten osuus tällä koulutustasokriteerillä on merkittävästi suurempi kuin naisten osuus koko Manner-Suomen väestössä.

Toiseksi naisten osuus koulutetuimmista vaihtelee melko voimakkaasti maakunnittain. Maakunnissa, joissa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita työllisistä on suhteellisesti eniten, on yleensä myös vähiten naisten yliedustusta koulutetuimpien joukossa. Naisten osuus korkeakoulutetuista on yli 60 prosenttia kahdeksassa maakunnassa. Lapin ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa osuus on jo lähellä kahta kolmannesta.

Kuvio 9. Naisten osuus ylemmän korkeakouluasteen suorittaneista maakunnittain (%)

Lähde: Tilastokeskus, StatFin, väestön koulutus rakenne, tilanne vuoden 2021 lopussa.

Myös iän ja koulutustason välistä yhteyttä kannattaa tarkastella, mutta se ei ole yhtä helppoa tiiviisti kuin sukupuolen kohdalla, koska ikäryhmiä on paljon. Tarkastelun pitäisi kuvata tarkoituksenmukaisesti sekä maakuntien että ikäryhmien välisiä koulutuseroja. Tätä varten taulukko 3 kuvaa maakunnittain ylemmän korkea-asteen koulutuksen saaneiden osuutta kahdessa eri ikäryhmässä, 25–34-vuotiaiden sekä 65 vuotta täyttäneiden joukossa.

Lisäksi taulukko 3 esittää prosenttiyksikköerona vertailun siitä, kuinka paljon suurempi korkeakouluasteen suorittaneiden osuus on 25–34-vuotiaiden ikäryhmässä verrattuna 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmään. Maakunnat on järjestetty taulukkoon tämän mukaisessa järjestyksessä.

Ikäryhmien koulutustasoerot ovat nyt käytössä olevalla kriteereillä suuria useimmissa mutta eivät kaikissa maakunnissa. Koko Manner-Suomessa korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus on nuoremmassa vertailuryhmässä 12,7 prosenttia, ja puolet pienempi 65 täyttäneiden keskuudessa.

Eron suuruus on 6,4 prosenttiyksikköä. Tätä suurempi ero on vain Pohjois-Pohjanmaan, Pirkanmaan ja Pohjanmaan maakunnissa, ja ero on lähellä koko maan tasoa myös Uudenmaan maakunnassa.

Maakunnittaiset erot eri-ikäisten asukkaiden korkeakoulutuksessa ovat niin ikään merkittävän suuria. Seniori-ikäisistä on korkeakoulutettuja yli kymmenen prosenttia vain Uudenmaan maakunnassa. Kahdessa kolmesta maakunnasta osuus on noin kolmesta neljään prosenttia eli vaihteluvälin ääripäiden ero on yli kolminkertainen.

25–34-vuotiaiden ikäryhmässä korkeakoulutuksen saaneiden osuus on pienimmillään noin viisi ja puoli prosenttia ja korkeimmillaan lähes 18 prosenttia. *Maakuntien välisten koulutustasoerojen vaihtelu on siis korkeakoulutuskriteerillä voimakkaampaa nuorten ikäryhmässä verrattuna 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmään.* Tätä voidaan tuskin pitää toivottavana kehityksenä.

Taulukko 3. Ylemmän korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden osuus 25–34-vuotiaista ja 65 vuotta täyttäneistä maakunnittain vuoden 2021 lopussa sekä näiden kahden prosenttiosuuden ero (% ja %-yksikkö)

	25–34 v.	65 v. –	Ero %-yks.
Kanta-Häme	5,8	5,1	0,7
Kymenlaakso	5,4	4,0	1,4
Päijät-Häme	6,3	4,4	1,9
Kainuu	5,5	3,6	1,9
Etelä-Savo	6,4	4,1	2,2
Satakunta	6,2	3,5	2,6
Etelä-Pohjanmaa	5,8	3,0	2,8
Keski-Pohjanmaa	6,4	3,3	3,1
Lappi	8,3	3,8	4,4
Pohjois-Savo	9,0	4,3	4,7
Pohjois-Karjala	9,0	3,7	5,3
Etelä-Karjala	9,3	3,9	5,5
Keski-Suomi	10,8	5,2	5,7
Varsinais-Suomi	11,9	6,0	5,8
Uusimaa	17,7	11,5	6,2
MANNER - SUOMI	12,7	6,3	6,4
Pohjois-Pohjanmaa	11,4	4,7	6,7
Pirkanmaa	13,3	5,9	7,4
Pohjanmaa	12	4,4	7,6

Lähde: Laskettu Tilastokeskuksen koulutustilastojen pohjalta.

Taulukossa 4 siirrytään tarkastelemaan maakunnittain työllisten sosioekonomista asemaa. Luokituksessa käytetyt ylempien ja alempien toimihenkilöiden sekä työntekijöiden käsitteet selviävät liitetaulukosta 2. Taulukon 4 tulokset on järjestetty suurimmasta pienimpään prosenttiosuuteen ylempien toimihenkilöiden osuuden mukaan. Tämä sarake osoittaa, että korkeasti koulutettujen ja ylempien toimihenkilöiden osuus kulkevat maakunnittain varsin vahvasti käsi kädessä.

Ylempiä toimihenkilöitä on työllisistä suhteellisesti eniten Uudenmaan maakunnassa, jopa lähes joka kolmas (31,7 %). Pirkanmaalla heitä on työllisistä joka neljäs (25,2 %) ja lähes yhtä

suuri osuus Pohjois-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa (noin 23 %). Myös Varsinais-Suomen ja Pohjanmaan maakunnissa ylempien toimihenkilöiden osuus yltää yli 20 prosenttiin. Yhteensä seitsemässä maakunnassa ylempiä toimihenkilöitä on noin joka kuudes maakunnan työllisistä.

Yrittäjävaltaisimpia ovat Etelä-Pohjanmaan ja Etelä-Savon maakunnat. Kuudessa maakunnassa yrittäjien osuus työllisistä jää alle kymmeneen prosenttiin. Sosioekonomisen aseman luokituksessa työntekijöiden ryhmään kuuluvia on suhteellisesti eniten Satakunnan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa, hieman yli kolmannes työllisistä. Luokittelun työntekijäkategoriaan kuuluvien osuus jää alle 30 prosenttiin kuudessa maakunnassa, Uudellamaalla vain 21,6 prosenttiin.

Taulukko 4. Työllisen väestön sosioekonominen asema maakunnittain vuoden 2021 lopussa (riviprosentti)

	Yrittäjät	Toimihenkilöt		Työntekijät	Tuntematon	Yht.
		Ylemmät	Alemmat			
Koko Manner-Suomi	10,2	24,3	35,2	27,5	2,8	100
Uusimaa	9,3	31,7	33,7	21,6	3,7	100
Pirkanmaa	9,9	25,2	35,3	27,0	2,6	100
Pohjois-Pohjanmaa	9,8	23,5	35,4	29,0	2,3	100
Keski-Suomi	10,4	23,0	35,5	29,0	2,2	100
Varsinais-Suomi	11,2	21,6	35,3	29,0	2,9	100
Pohjanmaa	10,0	21,1	34,8	31,9	2,2	100
Pohjois-Savo	10,8	19,8	37,5	29,7	2,1	100
Etelä-Karjala	9,6	19,0	36,9	33,0	1,6	100
Kanta-Häme	10,8	18,9	36,4	31,9	1,9	100
Päijät-Häme	11,2	18,7	36,7	31,2	2,2	100
Pohjois-Karjala	11,0	18,5	37,1	31,6	1,8	100
Lappi	10,7	17,3	37,4	31,9	2,8	100
Kainuu	9,4	17,2	38,8	32,6	2	100
Kymenlaakso	9,3	16,9	38,2	33,7	1,9	100
Keski-Pohjanmaa	12,3	16,7	35,6	33,7	1,8	100
Satakunta	11,1	16,3	34,9	35,2	2,5	100
Etelä-Pohjanmaa	13,5	15,4	34,9	34,3	1,9	100
Etelä-Savo	13,0	16,6	37,1	31,5	1,8	100

Lähde: Tiedot on laskettu Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoista.

3.4 Työllisten sijoittuminen toimialoille eri maakunnissa

Maakuntien väestön koulutustasoerot johtuvat suurella määrällä elinkeinorakenteesta ja tätä kautta tarjolla olevien työpaikkojen sijoittumisesta eri toimialoille. Väestön mielipiteiden taustoittamista ajatellen maakuntien elinkeinorakenteesta saadaan tarkoituksenmukaista tietoa siitä, millaisilla toimialoilla maakuntien työlliset työskentelevät. Toimialajakaumista voidaan karkeasti päätellä, millainen on alueen palvelu- ja elinkeinorakenne ja millä aloilla toimivat työnantajat ovat eri alueille tyypillisiä.

Taulukko 5 kuvaa Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston pohjalta työllisten sijoittumisen eri toimialoille maakunnittain vuonna 2021. Luokittelu perustuu suoraan Tilastokeskuksen käyttämään toimialaluokitukseen. Vertailun helpottamiseksi Manner-Suomen kokonaisjakauma on kuvattu taulukon molempien osien ensimmäisessä sarakkeessa.

Terveys- ja sosiaalipalvelut ovat suurin työllistävä toimiala lähes kaikissa 18 maakunnassa. Koko Manner-Suomessa toimiala työllistää runsaan kuudesosan työllisistä (17,7 %). Kahdessa maakunnassa toimiala ei ole kuitenkaan suurin, sillä Pohjanmaan ja Satakunnan maakunnissa teollisuudessa työskentelevien osuus on sote-alaa suurempi.

Sote-alan osuus on yli viidenneksen joka toisessa maakunnassa ja korkeimmillaan se on Etelä-Savossa (23,5 %). Suhteessa muilla toimialoilla työskentelevien määriin sote-aloille sijoittuvien työllisten osuus on hyvin korkea erityisesti Kainuun ja Lapin maakunnissa, ja lisäksi Etelä- ja Pohjois-Savon sekä Pohjois-Pohjanmaan maakunnissa.

Sote-alan lisäksi jotkin muutkin toimialat muodostuvat erityisen keskeisiksi tietyissä maakunnissa, kun ajatellaan niillä työskentelevien osuutta verrattuna koko maan osuuksiin. Pohjanmaan ja Satakunnan maakuntien lisäksi teollisuudessa työskentelevien osuus on hyvin selvästi koko maata suurempi Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa.

Joidenkin toimialojen työllistävä vaikutus tai joillakin aloilla työskentelevien vähäisyys ovat enemmän pistemäisesti ominaisia tietyille maakunnille. Verrattuna muihin maakuntiin ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta työllistää suhteellisen paljon väkeä Uudenmaan maakunnassa (8,7 %). Kuljetus ja varastointi on huomattavasti muuta maata keskeisempi toimiala Kymenlaakson maakunnassa (8,3 %). Maa- ja metsätalous on puolestaan selvästi keskipertaa merkittävämpi toimiala Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Savossa (6–7 %), ja lisäksi Pohjois-Savossa, Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa (yli 5 %). Tunnetusti kaivostoiminta ja louhinta keskittyvät Suomessa Lappiin ja Kainuuseen.

Entä mitkä toimialat työllistävät suhteellisesti arvioiden silmää pistävän vähän eri maakunnissa? Sote-alalla työskentelevien alueellisesti pienin osuus Uudellamaalla (14,3 %) johtuu monien muiden toimialojen työpaikkojen keskittymisestä maakuntaan ja etenkin pääkaupunkiseudulle. Uudenmaan maakunnalle on tyypillistä myös teollisten työpaikkojen suhteellisen vähäinen osuus. Näin on myös Lapissa ja Kainuussa, joissa niissäkin teollisuuden alalla työllistyneiden osuus jää alle kymmeneen prosenttiin. Hallinto- ja tukipalvelutoiminnoissa työskentelee suhteellisesti vähiten maakunnan työllisistä Etelä-Savon sekä Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa.

Koko Manner-Suomen kymmenen työllistävimmän toimialan joukossa on lisäksi yksi toimiala, jolla työskentelee joissakin maakunnissa huomattavan pieni osuus työllisistä verrattuna koko maan tasoon. Tämä on informaatio- ja viestintäala, joka työllistää viidessä maakunnassa selvästi alle kaksi prosenttia työllisistä, kun koko maan taso on 4,6 prosenttia. Nämä viisi maakuntaa ovat Etelä-Pohjanmaa, Lappi, Kymenlaakso, Etelä-Savo ja Satakunta.

Toisaalta monilla toimialoilla taulukon 5 prosenttiosuudet ovat aika samansuuruisia, eli työllisten toimialasijoittuminen vaihtelee maakuntien välillä melko vähän. Tällaisia aloja ovat kymmenen suurimman toimialan joukossa selvimminkin kaupan ala, hallinto ja tukipalvelut, rakentaminen ja koulutus.

Taulukko 5. Työlliset toimialoitain ja maakunnittain vuoden 2021 lopussa (%)

	Manner-Suomi	Uusimaa	V-Suomi	Satakunta	Kanta-Häme	Pirkanmaa	Päijät-Häme	Kymenlaakso	E-Karjala	E-Savo
Terveys- ja sosiaalipalvelut	17,7	14,3	18,8	20,2	17,2	18,3	18,6	19,4	18,9	23,5
Teollisuus	12,8	8,1	15,1	20,4	16,5	14,9	16,6	14,5	16,3	13,8
Tuukke- ja vähittäiskaupat, moottoriajoneuvojen korjaus	10,9	11,9	10,9	10,1	12,1	10,7	11,5	9,9	10,1	10,1
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	7,6	8,6	7,5	7,7	7,0	7,9	7,5	8,3	7,1	5,5
Rakentaminen	7,1	7,1	7,2	7,8	7,7	6,6	8,2	6,8	6,8	6,3
Koulutus	7,1	6,8	7,1	6,1	6,5	7,3	6,2	5,9	7,6	6,7
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	6,3	8,7	5,8	4,1	4,6	6,6	4,7	4,4	4,2	3,9
Kuljetus ja varastointi	5,0	5,3	5,2	5,7	4,6	4,2	5,2	8,3	5,5	4,8
Julkisen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	4,7	5,2	4,1	3,8	5,9	3,7	3,5	6,0	5,8	4,7
Informaatio ja viestintä	4,6	7,7	3,2	1,7	2,8	5,4	2,8	1,6	2,4	1,6
Majoitus- ja ravitsemustoiminta	3,4	3,5	3,2	3,4	3,0	3,5	3,4	3,5	4,0	3,5
Muu palvelutoiminta	2,6	2,9	2,5	2,5	2,8	2,3	2,5	2,6	2,5	2,7
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	2,6	0,5	2,6	3,6	2,9	1,8	2,6	2,4	2,9	6,4
Rahoitus- ja vakuutus toiminta	1,9	3,1	1,7	0,9	1,3	1,5	1,1	0,7	0,9	0,8
Taiteet, viihde ja virkistys	1,9	2,4	1,6	1,3	1,5	1,8	1,8	1,5	1,4	1,6
Kiinteistöalan toiminta	1,0	1,2	1,0	0,8	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9	0,8
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0,5	0,6	0,3	1,7	0,3	0,4	0,4	0,8	0,6	0,4
Vesihuolto, viemäri-, jätevesi- ja jätehuolto, muu ymp. puht.pito	0,5	0,4	0,4	0,8	1,0	0,4	0,8	0,8	0,5	0,6
Kaivostoiminta ja louhinta	0,3	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,1
Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalous, muu toiminta	0,3	0,2	0,4	0,6	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,7
Tuntematon	1,3	1,4	1,3	1,3	1,0	1,3	1,3	1,3	1,2	1,3
Maakunnan työllisten määrä 2021 (N)	236 3007	802 986	208 984	86 290	70 713	229 843	80 363	62 028	48 708	49 623

Lähde: Muokattu Tilastokeskuksen tilastotietokannan datasta (työssäkäyntitilasto).

JATKUU →

Taulukko 5 jatkuu...

	Manner-Suomi	P-Savo	P-Karjala	Keski-Suomi	E-Pohjanm	Pohjanmaa	Keski-Pohj	P-Pohjanm	Kainuu	Lappi
Terveys- ja sosiaalipalvelut	17,7	21,6	20,1	18,7	20,9	18,8	20,5	20,2	21,5	20,7
Teollisuus	12,8	12,2	15,3	13,7	18,6	21,8	18,3	13,4	8,6	9,4
Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen korjaus	10,9	10,2	9,6	10,1	10,7	8,6	10,9	9,7	9,3	9,4
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	7,6	7,4	6,7	6,6	5,3	6,2	5,7	6,7	9,0	8,2
Rakentaminen	7,1	7,5	6,7	7,0	6,8	6,0	6,2	8,1	7,2	7,4
Koulutus	7,1	7,3	8,1	9,4	6,4	7,6	7,8	8,5	6,5	7,1
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	6,3	4,9	3,7	5,3	3,4	4,6	3,5	5,6	3,6	4,2
Kuljetus ja varastointi	5,0	4,5	4,1	4,1	5,0	3,8	5,3	4,7	4,5	5,0
Julkisen hallinto ja maanpuolustus, pakolinen sosiaalivakuutus	4,7	4,4	5,6	5,0	3,5	3,9	2,7	3,7	6,9	6,4
Informaatio ja viestintä	4,6	2,3	2,5	4,1	1,2	2,7	2,1	3,6	2,2	1,5
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3,4	3,0	3,5	3,4	2,8	3,0	2,8	3,0	3,3	4,8
Muu palvelutoiminta	2,6	2,4	2,8	2,7	2,6	2,4	2,6	2,5	2,5	2,5
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	2,6	5,4	5,1	3,2	7,0	4,9	6,3	3,8	5,4	3,7
Rahoitus- ja vakuutus toiminta	1,9	1,4	1,0	0,8	1,0	1,3	0,9	1,3	0,9	0,7
Taiteet, viihde ja virkistys	1,9	1,5	1,7	1,9	1,2	1,2	1,2	1,4	1,9	2,2
Kiinteistöalan toiminta	1,0	0,9	0,8	1,1	0,7	0,7	0,5	0,8	0,9	1,0
Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	0,5	0,6	0,3	0,4	0,4	0,6	0,6	0,4	0,4	0,6
Vesihuolto, viemäri-, jätevesi- ja jätehuolto, muu ymp. puhd.pito	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6
Kaivostoiminta ja louhinta	0,3	0,3	0,3	0,2	0,4	0,1	0,2	0,6	3,3	2,7
Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouks. muu toiminta	0,3	0,6	0,3	0,4	0,5	0,2	0,2	0,4	0,6	0,4
Tuntematon	1,3	1,1	1,1	1,3	1,1	1,1	1,0	1,1	0,9	1,6
Maakunnan työllisten määrä 2021 (N)	236 3007	100 532	61 230	108624	78 855	77 808	27 809	169 998	27 386	71 227

Lähde: Muokattu Tilastokeskuksen tilastotietokannan datasta (yössäkäyntitilasto).

3.5 Huomioita aluerakenteesta

KAKSin maakuntapuntareissa mielipidekysymysten valtakunnallisia tuloksia tarkastellaan yleensä kahden alueluokittelun mukaan. Niistä ensimmäinen analysoi tuloksia pääkaupunkiseudulla, kaupunkimaisissa kunnissa, taajaan asutuissa kunnissa ja maaseutumaisissa kunnissa. Tämä luokittelu perustuu Tilastokeskuksen kuntaryhmitykseen. Toinen neliluokittelu perustuu niin sanottuun NUTS 2 -suuralueluokitteluun. Siinä alueet on jaoteltu maakuntaperusteisesti seuraavasti: Helsinki-Uusimaa, Etelä-Suomi, Länsi-Suomi sekä Itä- ja Pohjois-Suomi.

Taulukko 6 selvittää ryhmittelyjä tarkemmin ja osoittaa, miten Manner-Suomen väestö jakaantuu niiden perusteella. Maakuntapohjaisen aluejaon mukaan suhteellisesti eniten väestöä asuu Uudellamaalla, lähes joka kolmas suomalainen. Tilastokeskuksen kuntaryhmityksestä modifioidun neliluokkaisen ryhmityksen kategorioista väkirikkain on kaupunkimaiset kunnat, joissa asuu pääkaupunkiseudun kuntia lukuun ottamatta yli puolet maamme väestöstä. Kun pääkaupunkiseudun neljä kaupunkimaista kuntaa lasketaan mukaan, kaupunkimaisissa kunnissa asuu yhteensä lähes kolme neljästä suomalaisesta.

Taulukko 6. Väestön jakautuminen kahden alueluokittelun perusteella, 2023 (%)

Maakuntapohjainen aluejako (ns. NUTS 2 -suuraluejako)	%	Tilastokeskuksen kuntaryhmitys (ml. Ahv.) modifioituna	%
Helsinki-Uusimaa (Uudenmaan maakunta)	31,5	Pääkaupunkiseutu (PKS) (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen)	22,1
Länsi-Suomi (Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Satakunta, Pirkanmaa)	25	Kaupunkimaiset kunnat (pl. PKS) (yht. 53 kuntaa)	50,7
Etelä-Suomi (Varsinais-Suomi, Kanta-Häme, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala)	20,6	Taajaan asutut kunnat (yht. 63 kuntaa)	14,8
Itä- ja Pohjois-Suomi (Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Kainuu, Keski- Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi)	22,9	Maaseutumaiset kunnat (yht. 189 kuntaa)	12,3

Lähteet: Tilastokeskuksen väestötilastot, tilanne vuoden 2023 toisella neljänneksellä. THL:n Sotkanetin kuvauksen mukaan Tilastokeskuksen kuntaryhmitys "jaka kunnat taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin." "Kaupunkimaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000. ...Taajaan asuttuja kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 %, asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000.... Maaseutumaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 %, mutta alle 90 %, asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000."

Asuinkunnan perusteella tapahtuva ryhmittely ei kuitenkaan kuvaa yksilötasolla kovinkaan tarkasti sitä, millaisella asuinseudulla tai -alueella henkilö asuu, koska saman kunnan sisällä voi olla hyvin erityyppisiä asuinpaikkoja. Tämän vuoksi asuinpaikkoja on vielä syytä tarkastella siltä kannalta, kuinka suuri osa väestöstä asuu esimerkiksi maaseutumaisella tai kaupunkimaisella asuinseudulla.

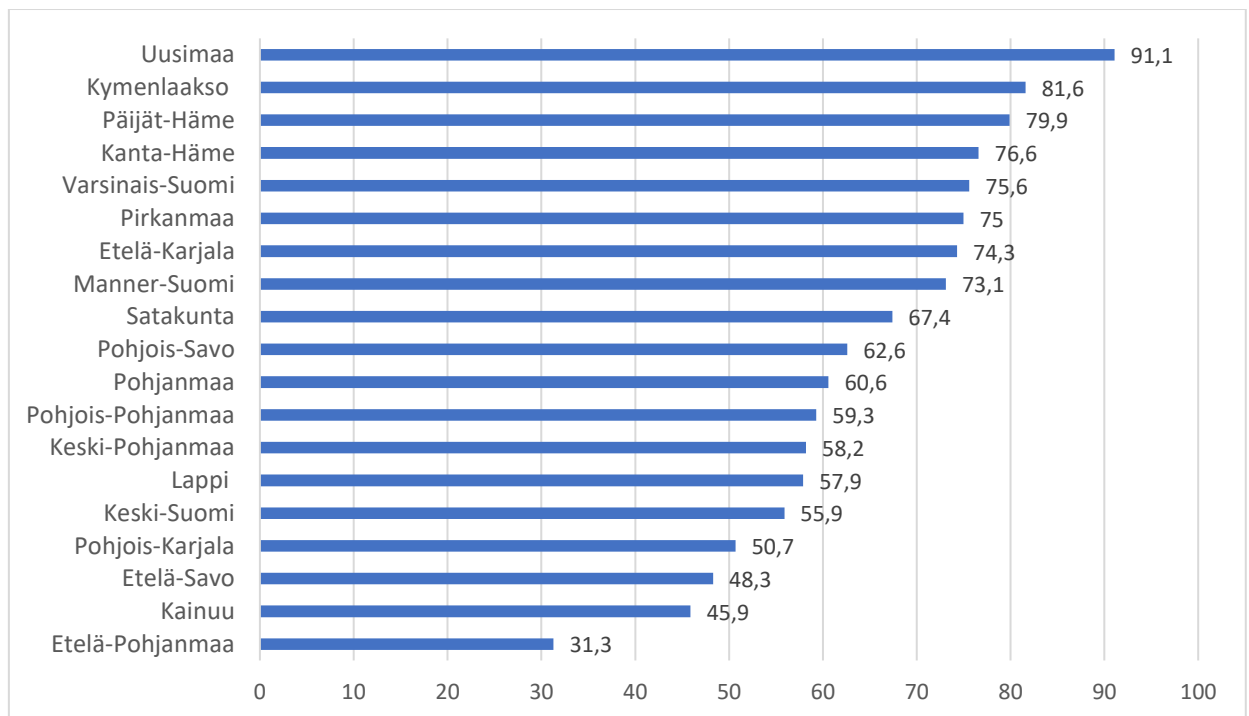
Kuvio 10 kuvaa maakunnittain kaupunkialueella asuvien osuuden ja kuvio 11 kuvaa maaseutualueella asuvien osuuden. Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen käyttämän seitsemänluokkaisen kaupunki-maaseutu-luokittelun uudelleenryhmittelyyn (ks. <https://www.stat.fi/til/vaerak/kas.html>) siten, että väestö on sijoitettu lähes 100-prosenttisesti joko kaupunki- tai maaseutualueilla asuvaksi.

Väestö asuu useimmissa maakunnissa hyvin kaupunkialuevoittoisesti. Uudenmaan maakunnassa yhdeksän kymmenestä asuu kaupunkialueilla, Kymenlaaksossa ja Päijät-Hämeessä neljä viidestä sekä Kanta-Hämeessä, Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla ja Etelä-Karjalassa noin kolme neljästä. Koko Manner-Suomessa osuus lähestyy 75 prosenttia (73,1 %).

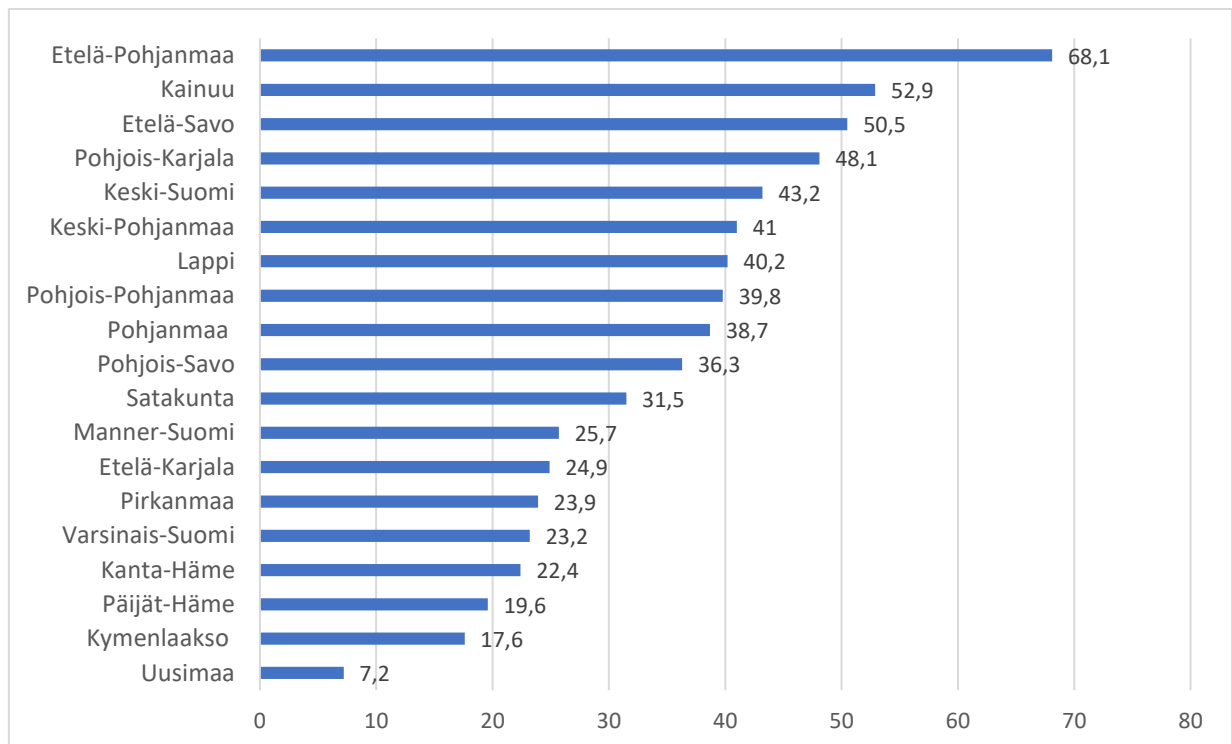
Tämän jälkeen maakuntavertailun kaupunkialueasuminen vähenee (kuvio 10), ja maaseutumaisilla alueilla asuvien osuus nousee pykälällä (kuvio 11). Neljässä maakunnassa maaseutualueella asuvien osuus on 30–40 prosenttia, ja samoin neljässä maakunnassa yli 40 prosenttia mutta alle 50 prosenttia.

Asukkaiden enemmistö asuu maaseutualueella kolmessa maakunnassa. Etelä-Savossa ja Kainuussa osuus on vähän päälle 50 prosenttia. Ylivoimaisesti suurin osuus on Etelä-Pohjanmaan maakunnassa, jossa useampi kuin kaksi kolmesta asuu maaseutumaisella alueella (68,1 %). Kaupunkialueilla asuvien osuus jää Etelä-Pohjanmaalla vajaaseen kolmannekseen (31,3 %).

Kuvio 10. Kaupunkialueella asuvien osuus väestöstä maakunnittain, 2021

Lähde: Tilastokeskuksen väestötilastot.

Kuvio 11. Maaseutualueella asuvien osuus väestöstä maakunnittain, 2021

Lähde: Tilastokeskuksen väestötilastot.

3.6 Maakuntien taloudellinen tilanne

Maakuntien taloudellinen tilanne perustuu suuressa määrin niiden kuntien taloudelliseen tilanteeseen. Kyselytutkimusten tuloksissa maakuntien taloudellinen tilanne voi toimia sekä pitkäaikaisena että tilannekohtaisena selittävänä tekijänä kansalaisten mielipiteille. Monet erot maakuntien taloudellisessa tilanteessa ovat pitkäkestoisia. Toisaalta joskus muutokset maakuntien ja koko Suomen toimintaympäristössä saattavat vaikuttaa nopeasti ja merkittävästi sekä markkinoihin että julkiseen talouteen, ja tätä kautta myös alueiden taloudelliseen tilanteeseen ja talouden näkymiin.

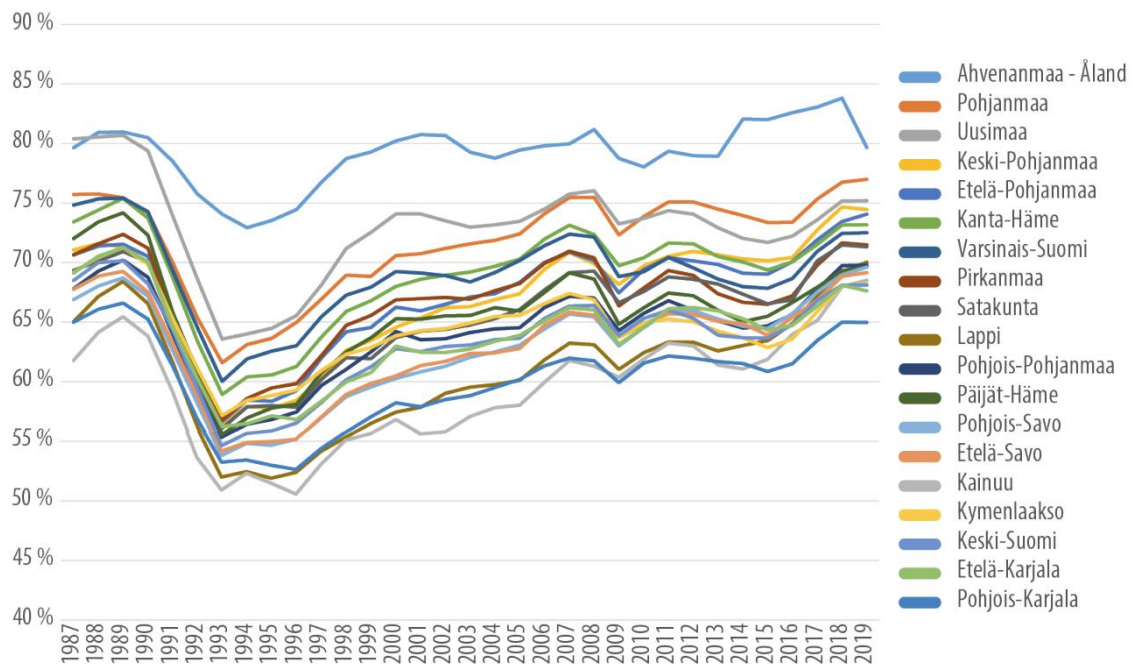
Melko pysyväluonteisia kuntien ja maakuntien taloudellisen tilanteen eroja ei ole tässä tarpeen eritellä seikkaperäisesti, koska aiheesta löytyy aiempaa tietoa runsaasti. Tuoreen ja laaja-alaisen näkökulman aiheeseen tarjoaa esimerkiksi Eero Laesterän tutkimusraportti kuntien ja hyvinvointialueiden taloudellisesta tilanteesta (Laesterä 2023). Maakuntien välisten, melko pysyväluonteisten erojen osalta riittää nyt viitata kehittämis- ja uudistamistoimintaa palveleviin maakuntien taloudellisen tilanteen vertailuihin. Niitä tehtiin runsaasti maakunta- ja hyvinvointialueuudistuksen taustaksi 2010-luvun lopulla. Keskeisenä lähteenä toimii seuraavassa aluehallinnon ja monialaisten maakuntien parlamentaarisen selvitystyön taustaraportti (VM 2021), jossa arvioitiin maakuntien aluetalouksia ja niiden eroja.

Maakuntien bruttokansantuotteen kehitys oli vuosina 2000–2018 melko samansuuntaista kaikissa Manner-Suomen maakunnissa. Uudenmaan maakunnan bruttokansantuote asukasta kohden oli ajanjakson alussa vähän päälle 35 000 euroa ja vuonna 2018 noin 55 000 euroa. Muissa maakunnissa vuoden 2000 BKT:n vaihteluväli oli noin 17 000–27 000 euroa ja vuonna 2018 noin 33 000 – 40 000 euroa per asukas. Maakuntien tuottavuusvertailussa

tuottavuus havaittiin korkeimmaksi Uudellamaalla ja matalimmaksi Etelä-Savossa (VM 2021, 7–8).

Mainittu VM:n raportti tarkasteli maakuntien työllisyysastetta aikavälillä 1987–2019. Tarkastelu on kopioitu kuvioon 12. Siitä huomataan selvästi, että erot maakuntien työllisyysasteessa ovat varsin pysyviä, ja että yleinen taloudellinen kehitys heijastuu hyvin samansuuntaisesti kaikkiin maakuntiin vaikuttaen merkittävästi myös niiden työllisyyskehitykseen. Itä-Suomen maakuntien työllisyystilanne on ollut keskimääräistä heikompi koko tarkasteluajanjaksolla.

Kuvio 12. Työllisyysaste maakunnittain vuosina 1987–2019 (%)

Lähde: VM 2021, 10.

KAKSin vuoden 2023 maakuntapuntari-tutkimuksen kyselyaineisto kerättiin tammikuussa 2023. Sitä edeltävänä aikana maakuntien talouteen oli vaikuttanut joukko poikkeuksellisia, tilannekohtaisia tekijöitä. Näistä merkittävimmät käynnistyivät 2020-luvun alussa maailmanlaajuisen koronapandemian sekä Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seurauksena.

Vuosia 2020–2022 leimannut koronakriisi kasvatti Suomessa julkista velkaa merkittävästi. Tilanteen taloudellisia vaikutuksia kunnille ja maakunnille lievensi oleellisesti valtion koronaperusteinen velkaelvytys. Kuntien valtionosuuksia vahvistettiin vuosina 2020–2022 korottamalla valtionosuuksia, ja samaan aikaan nostettiin myös kuntien osuuksia yhteisöverosta. Näillä toimilla valtio tuki kuntia rutkasti siten, että kuntien taloudellisen tilanteen voitiin olettaa putoavan heikommalle, 2010-luvun lopun tasolle vasta vuonna 2024 (Laesterä 2023).

Korona-ajan velkaantumisen luoma julkisen talouden tila on toki saattanut vaikuttaa kansalaisten mielikuviin kuntien ja maakuntien taloudellisesta tilanteesta. On kuitenkin paljon todennäköisempää, että eniten kansalaisten käsityksiin sekä omasta että oman maakunnan ja koko maan taloudellisesta tilasta vaikutti tilannekohtaisista tekijöistä

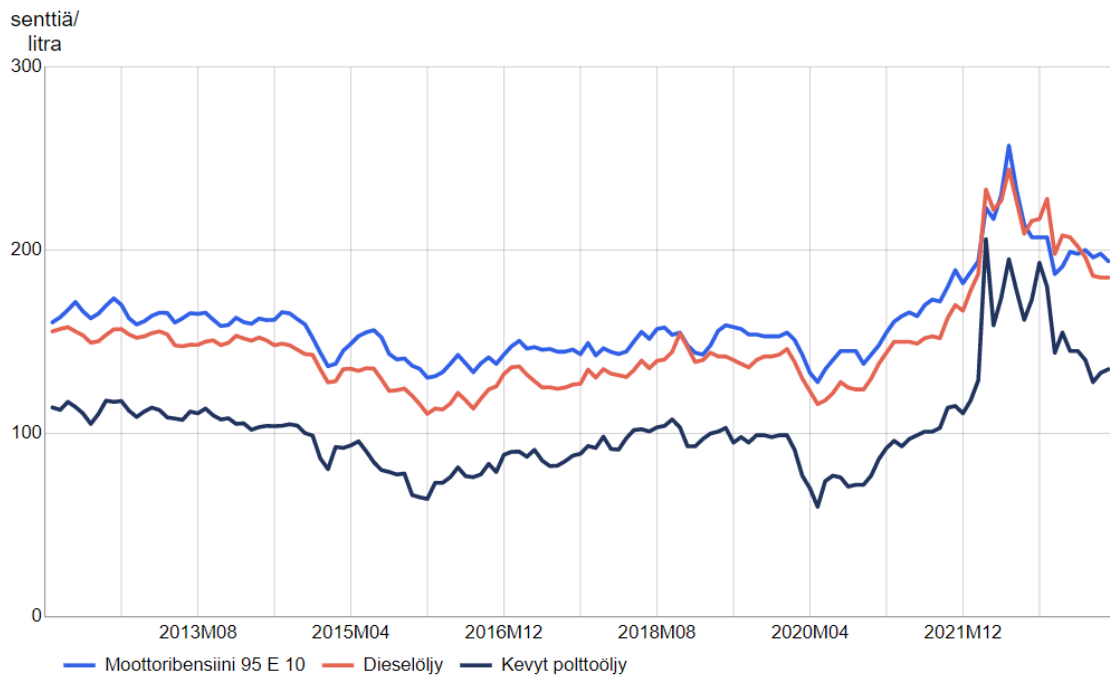
Ukrainan sodasta seurannut elinkustannusten kohoaminen. Venäjän hyökkäyssota Ukraina oli alkanut helmikuussa 2022, ja varsinkin venäläisen öljyn ja kaasun saatavuuden merkittävä vaikeutuminen nosti energian hintaa merkittävästi. Kansalaisille se näkyi varsinkin vuoden 2022 loppupuoliskolla merkittävänä elinkustannusten nousuna, kun polttonesteiden hinnat ja sähkön hinta kohosivat rajusti. Tämä näkyy oheisista kuvioista 13 ja 14, jotka ovat peräisin Tilastokeskuksen verkkosivuilta.

Energian hintojen nousu heijastui luonnollisesti hyvin nopeasti ruoan ja asumisen hintaan sekä henkilöautoliikenteen kustannuksiin, ja energian hinnannousu oli ylipäänsä keskeisesti kielteisen inflaatiokehityksen taustalla. Kansalaisten elinoloihin tilanne vaikutti eri tavoin riippuen tuloista ja varallisuudesta, asumismuodosta ja -paikasta sekä kotitalouden koosta. Itärajamaakuntien tilannetta heikensi Venäjään kohdistuvien pakotteiden ja tavaraliikenteen hiipumisen lisäksi se, että hallitus päätti syyskuussa 2022 rajoittaa merkittävästi Suomen itärajan matkustusliikennettä.

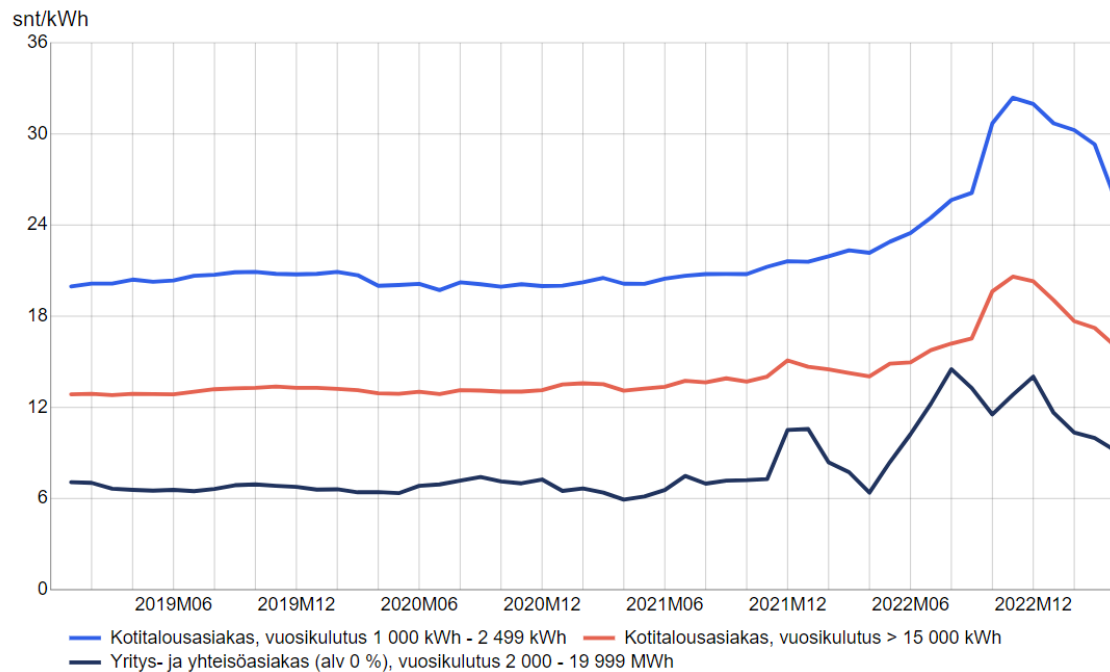
Kuluttajaliiton kansalaiskysely (n=1040) monitoroi vuoden 2023 toukokuussa kansalaisten mielipiteitä siitä, kuinka paljon menojen/hintojen nousu on vaikuttanut vastaajan kotitalouden taloudelliseen tilanteeseen viimeisen puolen vuoden aikana. Eniten menoja olivat lisänneet ruoan hinnan kohoaminen, joka oli vaikuttanut erittäin tai jokseenkin paljon oman kotitalouden taloudelliseen tilanteeseen useammalla kuin kahdella kolmesta vastaajasta (69 %). Seuraavaksi eniten kotitalouden taloudelliseen tilanteeseen olivat vaikuttaneet polttoaiheen hinnan kohoaminen (46 % vastaajista) ja vakituisen asunnon sähkön hinnan nousu (45 % vastaajista). (Kuluttajaliitto 2023).

On houkuttelevaa olettaa, että hintojen nousun vaikutukset kansalaisten elinkustannuksiin olisivat olleet erilaisia eri maakunnissa. Edellä mainittu Kuluttajaliiton kysely ei kuitenkaan viittaa siihen, että hintojen nousun kielteisiksi koetut vaikutukset kotitalouksien toimeentuloon olisivat riippuneet merkittävästi asuinpaikasta.

Mainitussa kyselyssä vastaajilta tiedusteltiin, ”miten paljon kotitaloutesi kuukausittaiset elinkustannukset (mm. asuminen, elintarvikkeet, energia ja liikenne) voivat enintään nousta nykyisestä ilman, että kotitaloutesi joutuu taloudelliseen ahdinkoon?” Ei lainkaan -vastaukset tähän kysymykseen vaihtelivat tosin siten, että kaupungin keskustassa asuvien joukossa tämä vastausosuus oli pienin (20 %) ja maaseudulla tai harvaan asutulla alueella asuvilla se oli suurin (32 %). Kaikkiaan kysymykseen saadut vastaukset eivät silti osoittaneet asiassa erittäin merkittäviä eroja erilaisilla asuinseuduilla asuvien välillä.

Kuvio 13. Polttonesteiden kuluttajahinnat 2012–2023

Lähde: Tilastokeskus, energian hinnat, kuluttajahintaindeksi, <https://www.stat.fi/tilasto/ehi>

Kuvio 14. Sähkön kokonaishinta kuluttajatyypeittäin 2019–2023.

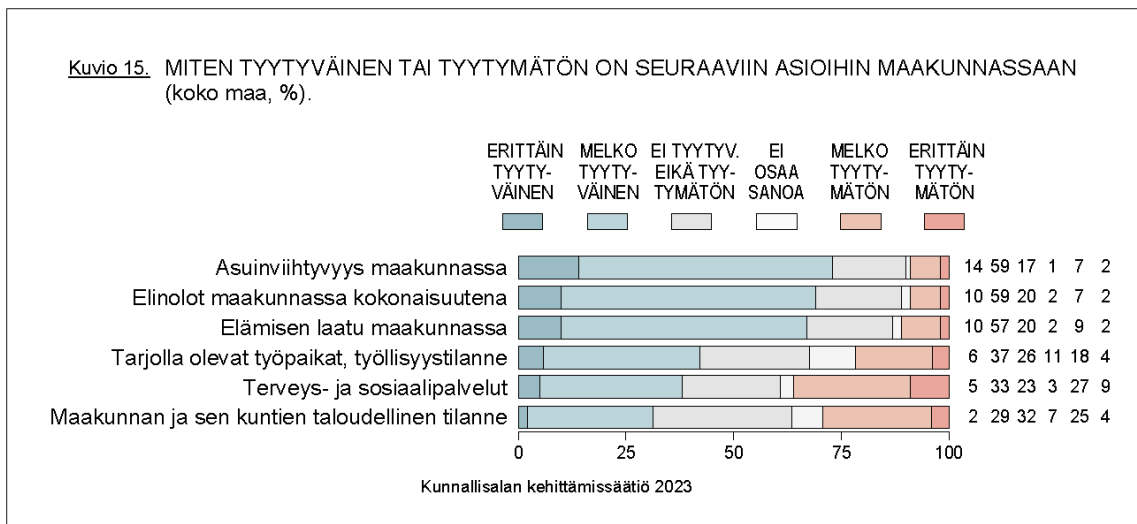
Lähde: Tilastokeskus, energian hinnat <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8lchum3mloz0cw1y4gdrvqi>

4 Asukkaiden arviot oman maakunnan tilasta ja tulevaisuudennäkymistä vuonna 2023

4.1 Arviot oman maakunnan nykytilasta

Vuoden 2023 maakuntapuntari-tutkimus kerättiin siis tammikuussa 2023 (ks. liite 1). Sen kyselylomake sisälsi kuusikohtaisen kysymyssarjan, jossa vastaajat arvioivat suhtautumistaan omaan maakuntaansa (KAKS 2023a). Kysymys kuului sanatarkasti seuraavasti: ”Miten tyytyväinen tai tyytymätön olet seuraaviin asioihin maakunnassasi?” Arvioitavat kohdat, vastausvaihtoehdot ja saadut valtakunnalliset tulokset ilmenevät kuvioista 15.

Kuvio 15. Miten tyytyväinen tai tyytymätön on seuraaviin asioihin maakunnassaan? (koko maa, %)

Kolme arvioitavaa kohtaa kohdistuvat yleisellä tasolla elämisen ja asumisen laatuun omassa maakunnassa, ja näihin asioihin suurin osa Manner-Suomen vastaajista on joko erittäin tai melko tyytyväisiä. Tyytyväisimpiä vastaajat ovat oman maakunnan asuinviihtyvyyteen (erittäin tai melko tyytyväisiä 73 %), maakunnan elinoloihin kokonaisuutena (69 %) sekä elämisen laatuun maakunnassa (67 %). Näissä arviointikohteissa vain noin joka kymmenes vastaaja ilmaisee tyytymättömyytensä asiantilaa kohtaan.

Maakuntien asukkaiden suhtautuminen muihin kolmeen arviointikohteeseen on selvästi kriittisempää. Maakunnan työllisyystilanteeseen ja tarjolla oleviin työpaikkoihin on tyytyväinen noin kaksi viidestä (43 %), ja terveys- ja sosiaalipalveluihin vähän harvempi kuin kaksi viidestä (38 %). Vähiten tyytyväisyyttä (31 %) ilmenee maakunnan ja sen kuntien taloudelliseen tilanteeseen. Suhteellisesti eniten tyytymättömyyttä vastaajat osoittavat terveys- ja sosiaalipalveluja sekä maakunnan ja sen kuntien taloudellista tilannetta kohtaan.

Kuten KAKSin aiemmin julkaisemassa tutkimusosiossa on osoitettu (KAKS 2023b, 32–37), maakunnan asiantiloja koskevat mielipiteet vaihtelevat joiltakin osin systemaattisesti erilaisten sosiodemografisten taustatekijöiden mukaan. Nämä tulokset on koottu tämän raportin liitekuvioihin 2–7.

Vähiten sosiodemografisten taustatekijöiden mukaista vaihtelua esiintyy mitatuista kuudesta teemasta niissä aiheissa, joihin vastaajat ovat suhteellisesti tyytyväisimpiä. Väestöryhmien arviot elämisen laadusta, asuinviihtyvyydestä ja elinoloista kokonaisuudessaan eivät juurikaan näytä vaihtelevan esimerkiksi vastaajan sukupuolen tai neliluokkaiseen kuntaryhmytykseen perustuvan asuinalueen mukaan.

Sitä vastoin vastaajan koulutustason, ammattiaseman ja tulotason mukaiset yhteydet mainittuihin asiantiloihin ovat samansuuntaisia ja odotetun kaltaisia siten, että korkeammin koulutetut, korkeammassa sosioekonomisessa asemassa olevat sekä hyvätuloisimmat ovat jonkin verran muita tyytyväisempiä.

Ikäryhmien mukainen mielipidevaihtelu suhtautumisessa asuinviihtyvyyteen, elinoloihin ja elämisen laatuun ei ole edellä mainittuihin tekijöihin verrattuna aivan yhtä selväpiirteistä. Näyttää kuinkin siltä, että iäkkäimmät ovat muita ikäryhmiä tyytyväisempiä näihin kolmeen arviointikohteeseen.

Sosiodemografisten taustatekijöiden yhteydet tyytyväisyyteen ja tyytymättömyyteen ovat vahvempia, kun siirrytään tarkastelemaan taustatekijöiden yhteyksiä siihen, miten vastaajat arvioivat maakunnan työllisyystilannetta ja tarjolla olevia työpaikkoja sekä maakunnan ja sen kuntien taloudellista tilannetta.

Vahvimmin ja suoraviivaisimmin tyytyväisyyttä maakunnan työllisyystilanteeseen ja tyytyväisyyttä tarjolla oleviin työpaikkoihin selittävät vastaajan taloudellinen hyväosaisuus, korkea koulutustaso ja korkea sosioekonominen asema (ammattiryhmään perustuen): mitä hyväosaisempi, sitä tyytyväisempi. Samansuuntainen yhteys näkyy heikompana myös suhtautumisessa maakunnan ja sen kuntien taloudelliseen tilanteeseen.

Eri taustaryhmien suhtautuminen oman maakunnan terveys- ja sosiaalipalveluihin on sen sijaan rakenteeltaan muista arviointikohteista poikkeavaa. Ikäryhmien mukaisissa tuloksissa näkyy jossakin määrin se, että nuorimmat vastaajat ovat vähiten tyytymättömiä sosiaali- ja terveystalveluihin. Tämä saattaa johtua siitä, että he käyttävät terveystalveluja muita ikäryhmiä vähemmän. Muilta osin iän yhteys sosiaali- ja terveystalveluihin omassa maakunnassa vaikuttaa lievästi käyräviivaiselta: tyytymättömmimpiä ovat keski-ikäiset ja suhteellisesti tyytyväisimpiä nuoret ja iäkkäimmät.

Vastaajien sukupuolen, koulutustason, sosioekonominen aseman ja tulotason tilastolliset yhteydet sosiaali- ja terveystalveluihin tyytyväisyyteen ovat sen sijaan jokseenkin vaatimattomia. Myös kuntaryhmytyksen mukainen vaihtelu jää vähäiseksi.

Seuraavaksi siirrytään vertailemaan suhtautumista maakuntien nykytilaan vertailemalla maakuntia keskenään. Tulokinnassa on tärkeää keskittyä päälinjoihin, ja ottaa huomioon maakuntien erikokoiset vastaajamäärät sekä kyselytulosten tilastollinen virhemarginaali. Vuoden 2023 puntarin maakuntakohtaiset vastaajamäärät ja prosenttitulosten tilastollinen virhemarginaali selviävät liitetaulukosta 1.

Virhemarginaali on Uudellamaalla kaikkien vastaajien tuloksissa korkeintaan 3,4 prosenttiyksikköä suuntaansa. Suurimmillaan vastaava luku on Keski-Pohjanmaalla, korkeintaan 9,3 prosenttiyksikköä suuntaansa. Keskimäärin maakuntien tulosten suurin tilastollinen virhemarginaali on aineistossa noin seitsemän prosenttiyksikköä suuntaansa.

Toisaalta virhemarginaalin suuruus riippuu tarkasteltavan prosenttiluvun suuruudesta. Mitä enemmän prosenttiluku poikkeaa 50 prosentista, sitä pienempi sen virhemarginaali on. Lisäksi tulee huomioida, tyypillisimmin käytetty ja myös nyt käytössä oleva 95 prosentin luottamustason virhemarginaali on käytännön päättelyn kannalta hyvin korkea vaatimustaso.

Maakuntien kyselytulosten vertailun nyrkkisääntönä voitaneen pitää sitä, että alle viiden prosenttiyksikön eroista maakuntien otostulosten välillä ei voida päätellä, että erot pätsivät todennäköisesti myös maakuntien kaikkien 18–79-vuotiaiden välisissä eroissa. Sen sijaan viidestä kymmeneen prosenttiyksikön erot voivat hyvinkin osoittaa suuntaa antavia eroja, ja yli kymmenen prosenttiyksikön erot kertovat useimmiten hyvin todennäköisesti tosiasiallisista suhtautumiseroista maakuntien vastaajien välillä.

Taulukko 7 kokoaa maakunnittain vuoden 2023 maakuntapuntari-tutkimuksen vastauksia siihen, kuinka tyytyväisiä tai tyytymättömiä vastaajat ovat kuuteen asiaan maakunnassaan. Taulukko kertoo niiden vastaajien yhteenlasketun prosenttiosuuden, jotka vastasivat olevansa tiedusteltuun asiaan kysymykseen erittäin tai melko tyytyväisiä.

Edellä mainituilla päättelykriteereillä kyselyaineistosta ei voida päätellä, että maakuntien välillä olisi merkittäviä eroja siinä, missä määrin niiden asukkaat ovat tyytyväisiä asuinviihtyvyyteen maakunnassaan. Yhdessäkään maakunnassa tulokset eivät poikkeaa yli viittä prosenttiyksikköä Manner-Suomen kokonaistasosta. Yleinen johtopäätös on, että kaikissa Manner-Suomen maakunnissa selvä enemmistö asukkaista – jopa noin kolme neljästä – on tyytyväinen maakuntansa asuinviihtyvyyteen.

Taulukko 7. Miten tyytyväinen tai tyytymätön on seuraaviin asioihin maakunnassaan?
(KAKS.maakuntapuntari-tutkimus 2023; erittäin tai melko tyytyväisten yhteenlaskettu osuus maakunnittain, %)

Maakunta	Asuin- viihtyvyys	Elinolot	Elämisen laatu	Tarjolla olevat työpaikat, työllisyystilanne	Terveys- ja sosiaali- palvelut	Maakunnan ja sen kuntien taloud. tilanne
Manner-Suomi	73	69	67	43	38	31
Uusimaa	71	69	66	49	32	38
Varsinais-Suomi	75	70	69	45	43	31
Satakunta	69	65	62	33	30	26
Kanta-Häme	71	65	71	36	52	30
Pirkanmaa	77	78	73	49	42	40
Päijät-Häme	68	66	61	29	42	30
Kymenlaakso	70	66	57	22	25	13
Etelä-Karjala	71	66	62	28	42	22
Etelä-Savo	76	64	63	35	42	15
Pohjois-Savo	74	70	69	41	43	26
Pohjois-Karjala	76	61	66	30	30	24
Keski-Suomi	76	64	69	36	44	30
Etelä-Pohjanmaa	75	72	69	42	51	30
Pohjanmaa	75	75	76	52	39	37
Keski-Pohjanmaa	73	67	63	44	47	28
Pohjois-Pohjanmaa	74	70	64	43	40	28
Kainuu	73	65	62	40	43	21
Lappi	72	63	66	39	33	25

Sen sijaan vertailu tyytyväisyydestä maakunnan elinoloihin osoittaa joitakin mainittavia eroja maakuntien välillä. Kaikkiaan elinoloihin omassa maakunnassa on siis tyytyväisiä noin seitsemän kymmenestä vastaajasta. Pirkanmaalla (78 %) ja Pohjanmaalla (75 %) osuus on olennaisesti suurempi, ja Pohjois-Karjalassa (61 %) ja Lapissa (63 %) merkittävästi pienempi. Ero on looginen myös rekisteriaineistojen pohjalta.

Toisaalta Pohjois-Karjalan ja Lapin asukkaiden keskimääräistä vähäisempi tyytymättömyys maakuntansa elinoloihin ei näytä suoraan heijastuvan arvioissa elämisen laatuun omassa maakunnassa. Tässä sekä Lapin että Pohjois-Karjalan asukkaiden vastaukset ovat lähellä maan keskitasoa (67 %). Toisaalta keskimääräistä vahvempi tyytyväisyys elinoloihin näkyy keskitasoa korkeampana tyytyväisyytenä elämisen laatuun Pirkanmaalla ja Pohjanmaalla. Kymenlaakson maakunnan vastaajissa on suhteellisesti vähiten elämisen laatuunsa tyytyväisiä (57 %), mikä saattaa liittyä alueen erityisolosuhteisiin Ukrainan sodan ja siitä seuranneiden pakotteiden, itärajan hiljenemisen ja venäläisten ostovoiman puuttumisen vuoksi.

Pohjanmaa ja Pirkanmaa ovat Uudenmaan ohella ne maakunnat, joissa aikuisista asukkaista suhteellisen monet ovat tyytyväisiä maakuntansa työllisyystilanteeseen. Näissä kolmessa noin joka toinen on tyytyväinen oman maakunnan työllisyystilanteeseen ja tarjolla olevien

työpaikkojen määrään. Tulokset ovat sikäli loogisia, että Pohjanmaan ja Uudenmaan maakunnat ovat pitkään pitäneet kärkisijoja maakuntien työllisyysastevertailussa (ks. kuvio 12). Samat kaksi olivat Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vertailun kärjessä vuonna 2022, ja lisäksi Pirkanmaa nousi tuolloin työllisyysasteen maakuntavertailun neljännelle sijalle (tieto haettu Tilastokeskuksen verkkotietokannasta).

Myös maakunnan työllisyysasteen jääminen virallisen tilastoinnin perusteella keskitason alapuolelle näkyy kyselytuloksissa johdonmukaisesti. Kaikki maakunnat, joissa tyytyväisyys työpaikkojen tarjontaan ja työllisyystilanteeseen on oireellisesti tai oleellisesti kyselyn kokonaistaso matalampaa, sijoittuvat myös Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työllisyysastevertailussa vuoden 2022 tiedoissa selvästi keskitasoa matalammalle.

Tyytyväisyys tai tyytymättömyys maakunnan elinoloihin ja työllisyystilanteeseen heijastuu siihen, miten maakuntapuntarin vastaajat arvioivat oman maakuntansa ja sen kuntien taloudellista tilannetta. Taloudellisen tilanteen arvio poikkeaa vähintään viisi prosenttiyksikköä koko Manner-Suomen arviosta alaspäin yli puolessa maakunnista. Koettu taloudellinen tyytyväisyys on koko maan tilannetta hieman vähäisempää Satakunnassa, Etelä-Karjalassa, Pohjois-Savossa, Pohjois-Karjalassa sekä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa. Näissä poikkeama on viidestä yhdeksään prosenttiyksikköä alaspäin koko Manner-Suomen tasosta.

Vähintään kymmenen prosenttiyksikköä koko maan tasoa vähäisempää tyytyväisyys maakunnan ja sen kuntien taloudelliseen tilanteeseen on Kymenlaaksossa, Etelä-Savossa ja Kainuussa. Näistä Etelä-Savossa ja Kainuussa Tilastokeskuksen osoittama työllisyystilanne oli maakuntavertailun heikointa vuonna 2022 (alle 70 prosenttia). Lisäksi Kymenlaakson taloudellisen tilanteen heikentyminen ulkoisten olosuhdetekijöiden vuoksi tuli ilmi jo edellä (Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, sitä seuranneet pakotteet ja kehityksen negatiiviset vaikutukset aluetalouteen).

Tähänastiset havainnot taulukosta 7 ovat varsin yhteneviä THL:n kyselytutkimustulosten kanssa, jotka koskevat kansalaisten koettua hyvinvointia ja sen alueellista jakautumista. THL:n useiden tutkimusten tuloksia kokoavan artikkelin mukaan kokemukset hyvinvoinnista vaihtelevat yleensä ottaen Suomessa melko vähän maakuntien välillä. Sikäli kuin vaihtelua on, se näkyy enemmän elintasoon liittyvissä kokemuksissa ja vähemmän sosiaalisiin suhteisiin ja identiteettiin liittyvissä käsityksissä. (Karvonen 2018)

Samassa artikkelissa viitataan myös siihen, että maakuntien välillä havaittavat hyvinvoinnin pääpiirteet muistuttavat kuntien hyvinvointierojen tutkimuksista saatuja tuloksia. Kuntatutkimuksissa hyvinvoinnin erot ovat ilmenneet selväpiirteisempinä tilasto- ja rekisteriaineistoihin pohjautuvissa, objektiivisissa indikaattoreissa. Sen sijaan koetun hyvinvoinnin eli subjektiivisten indikaattoreiden kohdalla erot ovat jääneet yleensä vähäisemmiksi. Tähän liittyvä oleellinen tulkinta on (Hämeenaho 2014), että monilla ihmisillä on taipumus sopeutua elinympäristöönsä ja sen olosuhteisiin, ja että he tottuvat tätä kautta myös mitoittamaan odotuksensa heille tarjolla oleviin mahdollisuuksiin. (Karvonen 2018)

Sopeutuminen palvelutarjontaan lieneekin keskeinen selitys sille, miksi taulukon 7 vertailu asukkaiden tyytyväisyydestä oman maakuntansa sosiaali- ja terveystalouteen ei osoita kovinkaan suuria eroja. Kahdessa maakunnassa tyytyväisiä on joka toinen, mutta useimmissa noin kaksi viidestä. Silti odotusten mukaista on, että tyytyväisyys sote-palveluihin on keskimääräistä vähäisempää yleensä niissä maakunnissa, joissa myös maakunnan taloudelliseen tilaan ollaan keskitasoa enemmän tyytymättömiä.

Kuitenkin sote-palveluihin tyytyväisiä on keskitasoa vähemmän myös Uudenmaan maakunnassa, jossa ainakaan alan palvelujen tarjonnan määrän ei pitäisi olla ongelmana –

ajatellen esimerkiksi etäisyyksiä ja yksityisten terveyspalvelujen saatavuutta. Tietenkin suuri väkimäärä saattaa ruuhkauttaa palveluja ja pidentää jonoja. Kyselykysymyksen muotoilu ei valitettavasti tavoita sitä, koskeeko tyytyväisyys tai tyytymättömyys esimerkiksi terveyspalvelujen osalta erityisesti perusterveydenhuoltoa vai erikoissairaanhoidtoa. On lisäksi mahdollista, että julkisuudessa aika ajoin 2020-luvulla esillä olleet HUS:n ongelmat näkyvät tuloksissa.

4.2 Arviot oman maakunnan tulevaisuudennäkymistä

Myös käsityksiä maakuntien tulevaisuudesta kannattaa arvioida siltä kannalta, missä määrin yhteiskunnalliset olosuhdetekijät ja toisaalta maakuntien erilaiset rakennetekijät heijastuvat arvioissa. Ennen maakuntien välisiä vertailuja kuvataan ensin vuoden 2023 puntaritutkimuksen aihetta koskeva kysymyssarja ja siihen saadut valtakunnalliset tulokset.

Pääkysymys maakunnan tulevaisuudennäkymistä kuului sanatarkasti seuraavasti: ”Jos ajattelet asiaa kymmenen vuotta eteenpäin, millaiseksi arvioit oman maakuntasi kehittyvän tulevaisuudessa?” Kysymyssarjassa oli yhteensä 25 kohtaa, joita kutakin vastaajat arvioivat seuraavin vastausvaihtoehtoin: ”parempaan suuntaan”, ”ei muutosta”, ”huonompaan suuntaan” ja ”en osaa sanoa”. Valtakunnallisen tuloksen prosenttijakaumat näkyvät kuviossa 16. Koska KAKS on jo aiemmin julkaissut tuloksista tiedotteen ja tutkimusosion (KAKS 2023a ja KAKS2023b), tuloksia kommentoidaan nyt tiiviisti.

Taloudellisten olosuhdetekijöiden muutokset heijastuvat valtakunnallisissa tuloksissa hyvin ilmeisinä. Pessimistisimmin vuoden 2023 vastaajat suhtautuvat asumisen hinnan kehitykseen seuraavien kymmenen vuoden aikana. On päivänselvää, että tämä johtuu juuri aineistonkeruun ajankohtaa – vuoden 2023 tammikuuta – edeltäneeseen aikaan ajoittuneeseen voimakkaaseen energian hinnannousuun. Sanna Marinin hallitus joutui syksyllä 2023 jopa luomaan kotitalouksille tuki-instrumentteja kompensoimaan sähkön merkittävästä hinnannoususta johtunutta elinkustannusten nousua. Myös nimenomaan energian hintaan ja saatavuuteen kohdistuva kehitysarvio kuviossa 16 osoittaa aiheen ajankohtaisuuden.

Kuvio 16. Arviot maakunnan tulevasta kehityksestä seuraavien kymmenen vuoden aikana (Maakuntapuntaritutkimus 2023, %)

Kuviosta 16 välittyvä kehityspessimismi terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitystä kohtaan johtuu todennäköisesti siitä, että vuoden 2023 tammikuussa hyvinvointialueuudistus oli juuri siirtänyt sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastuspalvelujen järjestämisvastuun kunnilta hyvinvointialueille. Lähes kaksi kolmesta maakuntapuntarin vastaajasta katsoi sote-palvelujen kehittyvän seuraavien kymmenen vuoden aikana huonompaan suuntaan (62 %), mikä kuvastanee myös epätietoisuutta ja epävarmuutta tulevasta kehityksestä.

Asumisen hinnan ja sote-palvelujen lisäksi enemmistö maakuntapuntarin vastaajista suhtautui pessimistisesti maakunnan kuntien taloudellisen tilanteen kehittymiseen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä rikollisuuden kehitykseen, ja lisäksi maakunnan taloudellisen tilanteen kehittymiseen.

Kyselyn vastaamisajankohdan poikkeuksellinen taloudellinen tilanne näkyy osittain myös siinä, mitkä tekijät arvioitiin myönteisten kehitysnäkymien kärkeen. Energian hinnan voimakas nousu nosti syksyllä 2022 ja vuodenvaihteessa 2022–2023 energiatehokkuuden ja energian tuotantoon liittyvät ympäristönäkökohdat yhdeksi keskeiseksi yhteiskunnalliseksi keskusteluaiheeksi. Tämä näkyy selvästi maakunnan tulevaisuutta koskevissa

kehitysarvioissa. Aihe oli ainoa, jonka vastaajien enemmistö katsoi kehittyvät parempaan suuntaan vuoden 2023 alussa (53 %).

4.3 Maakuntien koettujen kehitysnäkymien vertailu

Kysymyssarjan maakuntakohtaiset tulokset löytyvät taulukosta 8. Taulukko on laaja siitä huolimatta, että siihen on tiivistetty tuloksia raporttoimalla pelkästään parempaan suuntaan -vaihtoehtoon vastanneiden prosenttiosuudet. Niiden vertailu osoittaa monia kiinnostavia eroja.

Energiatehokkuuden ja luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen katsotaan kehittyvän koko maan keskitasoa suotuisammin Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon maakunnassa sekä Pohjanmaan maakunnassa. Esimerkiksi maakunnissa viime vuosina valmistuneita tai rakenteilla olevia tuulivoimaloita ajatellen näiden kolmen maakunnan tulokset ovat ymmärrettävimpiä Pohjanmaan ja Etelä-Savon osalta. Tuulivoimaloita on rakennettu ja rakennetaan nykyisin voimakkaimmin Pohjanmaan eri maakunnissa ja Etelä-Savossa on käynnissä Pieksämäen Niinimäen tuulipuistohanke. Etelä-Karjalassa tuulivoimanäkymät eivät kuitenkaan selitä käsityksiä. Siellä maakuntaliiton tuulivoimaselvitys tunnisti 23 potentiaalista tuulivoima-aluetta eri puolilta maakuntaa, mutta Puolustusvoimat puolsi liiton selvitystä koskevassa lausunnossaan – maanpuolustuksellisista syistä – maankäytön suunnittelun jatkamista vain yhdelle, Luumäen alueelle (EKL 2022). Tosin Luumäen tuulipuistohanke oli sitten myöhemmin näkyvästi esillä tiedotusvälineissä syksyllä 2022 (esim. Yle 2022).

Maakunnan kansainvälisyyden myönteiseen kehitykseen uskotaan keskimääräistä vähemmän monissa sellaisissa maakunnissa, joiden taloudellinen tilanne on keskimääräistä huonompi. Keskimääräistä myönteisemmin maakunnan kansainvälisyyden kehittymiseen kymmenen vuoden perspektiivillä uskotaan suurimmissa maakunnissa, kuten Uudellamaalla ja Pirkanmaalla. Näiden maakuntien suurimmissa kaupungeissa on jo valmiiksi suhteellisen paljon ulkomaalaisia ja ulkomaalaistaustaisia, mikä lisänee myönteisten kehitysarvioiden osuutta. Lisäksi Uudenmaan ja Pirkanmaan maakunnissa on akateemisesti koulutettuja suhteellisesti enemmän kuin muissa maakunnissa (ks. edellä kuvio 8). Tämäkin tarjoaa yhden selityksen, koska korkea koulutustaso selittää aineistossa keskimäärää optimistisempaa suhtautumista maakunnan kansainvälisyyden tulevaan kehitykseen.

Harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien kehittymiseen suhtaudutaan keskimääräistä myönteisemmin oikeastaan vain Pirkanmaalla, jossa kehitykseen suhtautuu optimisesti useampi kuin joka toinen maakunnan täysi-ikäisistä asukkaista (53 %). Voi olla, että Tampereen kaupungin merkittävät satsaukset liikuntapaikkarakentamiseen ja hiljattain valmistuneet uudet kohteet, kuten Areena-halli, näkyvät mielipiteissä. Maakuntien väestörakenteellisilla eroilla tuskin voidaan selittää harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksien kehittymiseen suhtautumisen poikkeamia.

Taulukko 8. Suhtautuminen oman maakunnan kehitykseen (Maakuntapuntari 2023, % parempaan suuntaan seuraavien 10 vuoden aikana)

	Koko maa	Uusimaa	V-Suomi	Satakunta	Kanta-Häme	Pirkanmaa	Päijät-Häme	Kymenlaakso	E-Karjala	E-Savo
Energiatieteiden kehitys, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen	53	55	53	48	53	55	56	43	64	64
Kansainvälisyys	45	52	43	35	33	49	41	30	35	35
Harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet	40	45	41	36	32	53	35	29	30	30
Kauppapalvelut ja kulutusmahdollisuudet	39	46	45	38	29	54	31	25	18	18
Vetovoima matkailukohteena	38	36	42	36	31	53	31	29	36	36
Suvaitsevuus, erilaisuuden hyväksyminen	38	40	37	34	38	39	37	32	33	33
Tarjolla olevat työpaikat, työllisyystilanne	37	41	40	33	36	44	35	20	15	15
Työperäinen ja opiskeluun liittyvä mahanmuutto	36	41	34	28	28	41	34	20	32	32
Koulutusmahdollisuudet	36	41	39	21	25	42	39	23	32	32
Maakunnan liikennehyteydet	35	23	41	27	26	50	25	18	30	30
Asuinviilvyys	34	30	42	33	38	38	39	27	29	29
Elinotot maakunnassa kokonaisuutena	34	36	40	26	30	40	36	21	28	28
Energian riittävyys ja hinta	34	38	30	36	31	34	31	21	38	38
Yritystoiminnan vireyys	31	33	37	27	27	38	34	18	12	12
Elämisen laatu maakunnassa	31	31	36	23	34	39	32	22	24	24
Luonnon ja ympäristön tila	31	24	36	36	40	27	34	34	34	34
Työvoiman riittävyys	26	29	30	22	21	30	25	26	23	23
Ihmisten henkinen mieliala maakunnassa	23	22	24	23	25	25	23	15	13	13
Asukkaiden elintaso, toimeentulo	23	28	25	14	24	30	25	9	15	15
Päätöksenteon vastuullisuus maakunnassa	21	22	20	16	23	23	19	16	18	18
Maakunnan taloudellinen tilanne	20	23	17	15	21	28	17	9	6	6
Yleinen järjestys ja turvallisuus, rikollisuus	16	16	11	15	12	19	16	13	19	19
Maakuntaan kuuluvien kuntien taloudellinen tilanne	16	20	14	12	16	21	21	11	5	5
Terveys- ja sosiaalipalvelut	15	15	17	14	19	16	15	9	13	13
Asumisen hinta	11	8	11	13	13	13	14	13	10	10

Jatkuu →

Taulukko 8 jatkuu... (% parempaan suuntaan seuraavien 10 vuoden aikana)

	Koko maa	P-Savo	P-Karjala	Keski-Suomi	E-Pohjanm	Pohjanmaa	Keski-Pohj	P-Pohjanm	Kainuu	Lappi
Energiatohokkuus, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen	53	46	50	55	57	64	57	50	54	50
Kansainvälisyys	45	44	48	42	41	45	47	41	43	46
Harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet	40	38	37	40	38	41	39	37	39	28
Kauppapalvelut ja kulutusmahdollisuudet	39	32	28	36	36	41	34	35	22	24
Vetovoima matkailukohteena	38	34	48	30	25	26	29	33	53	58
Suvaitsevuus, erilaisuuden hyväksyminen	38	32	44	38	39	37	45	41	37	33
Tarjolla olevat työpaikat, työllisyystilanne	37	26	31	31	35	51	51	30	45	37
Työperäinen ja opiskelun liittyvä maahanmuutto	36	37	35	37	33	37	42	33	31	31
Koulutusmahdollisuudet	36	33	39	34	34	42	35	33	25	23
Maakunnan liikenneyhteydet	35	24	26	29	26	29	24	34	12	24
Asuinviihtyvyys	34	32	40	36	32	36	32	30	37	34
Elinolot maakunnassa kokonaisuutena	34	24	29	31	29	39	36	32	32	31
Energian riittävyys ja hinta	34	30	32	30	31	45	29	36	30	31
Yritystoiminnan vireyys	31	23	30	30	30	46	33	25	29	27
Elämän laatu maakunnassa	31	29	32	32	25	29	34	30	31	32
Luonnon ja ympäristön tila	31	27	46	37	34	30	28	33	45	30
Työvoiman riittävyys	26	22	25	24	23	21	25	23	23	18
Ihmisten henkinen mieliala maakunnassa	23	16	25	23	21	26	22	25	28	24
Asukkaiden elintaso, toimeentulo	23	19	19	19	22	23	24	20	25	18
Päätöksenteon vastuullisuus maakunnassa	21	16	21	23	17	21	20	23	26	20
Maakunnan taloudellinen tilanne	20	13	20	16	18	23	24	18	16	23
Yleinen järjestys ja turvallisuus, rikollisuus	16	17	20	20	15	14	12	17	21	15
Maakuntaan kuuluvien kuntien taloudellinen tilanne	16	10	15	13	13	16	16	14	14	17
Terveys- ja sosiaalipalvelut	15	13	13	14	15	15	12	22	19	12
Asumisen hinta	11	11	17	8	11	7	8	16	13	7

Erot suhtautumisessa kauppapalveluiden ja kulutusmahdollisuuksien kehitykseen selittynevät enimmäkseen eroilla maakuntien taloudellisessa tilanteessa. Selvästi keskimäärää pessimistisemmin asiaa koskeviin näkymiin suhtaudutaan Etelä-Karjalassa, Etelä-Savossa ja Kymenlaaksossa sekä Kainuussa ja Lapissa. Itäisissä maakunnissa näkyy niiden pitkään kestänyt keskimäärää heikompi taloudellinen tilanne sekä Ukrainan sodan vuoksi vaikeutunut tilanne.

Myös muut talouteen, työllisyyteen ja yritystoimintaan liittyvät kysymyssarjan kohdat osoittavat kehityspessimismin yleisimmäksi juuri Kymenlaakson, Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakunnissa. Näitä arviointikohteita ovat maakunnan tarjolla olevat työpaikat ja työllisyystilanne, maakunnan taloudellinen tilanne, maakunnan kuntien taloudellinen tilanne, yritystoiminnan vireys sekä asukkaiden elintaso ja toimeentulo.

Yleisesti voidaankin todeta, että maakunnan nykyinen heikko talouden tila tarjoaa kasvualustaa taloutta koskevalle tulevaisuuspessimismille. Satakunnan maakunta kuuluu joissakin kohdissa tähän samaan maakuntaryypäaseen, mutta ei yhtä johdonmukaisesti. Lisäksi on kiinnostavaa, että talouspessimismi heijastuu myös elämisen laadun kehitysarvioihin. Suhteellisesti synkimmin elämisen laadun tulevaan kehitykseen suhtaudutaan yleensä niissä maakunnissa, joissa talouden näkymät koetaan keskimääräistä pessimistisemmin.

Myös Lapissa ja Kainuussa usko maakunnan talous-, työllisyys- ja elintasokehitykseen jää jälkeen maan keskitasosta, mutta näissä maakunnissa jotkin kehitysnäkymät ovat koko maata toiveikkaampia. Kainuussa ja Lapissa uskotaan erityisen paljon matkailun vetovoiman myönteiseen kehitykseen seuraavien kymmenen vuoden aikana. Lapin ja Kainuun maakunnissa vastaajien enemmistö uskoo matkailun vetovoiman kehittyvän parempaan suuntaan. Muistutettakoon, että varsinkin Lapin maakunnassa majoitus- ja ravitsemustoimialalla työskentelevien osuus työllisistä on poikkeuksellinen korkea, lähes viisi prosenttia (ks. edellä taulukko 5). Lapille matkailun myönteiset vetovoimanäkymät ovat erityisen tärkeitä myös työllisyyden kannalta.

Oman maakunnan matkailun vetovoiman myönteiseen kehitykseen uskotaan keskimääräistä enemmän myös Pirkanmaalla ja Pohjois-Karjalassa. Samalla näyttää siltä, että usko luonnon ja ympäristön tilan myönteiseen kehitykseen omassa maakunnassa kulkevat joiltakin osin käsi kädessä sen kanssa, miten vastaajat arvioivat maakunnan matkailuvetovoimatekijöitä. Arviot luonnon ja ympäristön tilan tulevasta kehityksestä ovat suhteellisesti optimistisimpia Pohjois-Karjalan, Kainuun ja Pirkanmaan maakunnissa. Lappi puuttuu tästä joukosta – ehkä myös joukkoturismin mahdollisten kielteisten ympäristövaikutusten vuoksi.

Joissakin kohdissa arviot oman maakunnan tulevasta kehityksestä eivät vaihtelee kovinkaan voimakkaasti maakuntien välillä. Tällaisia ovat useat luonteeltaan ehkä keskimäärää vaikeammin arvioitavissa olevat osa-alueet, kuten asuinviihtyvyys ja päätöksenteon vastuullisuus maakunnassa. Kuitenkin esimerkiksi käsitykset ihmisten henkisen mielialan tulevasta kehityksestä ovat varsin loogisesti pessimistisimpiä maakunnissa, joihin Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seuraukset ovat osuneet rankimmin (Kymenlaakso, Etelä-Karjala ja Etelä-Savo).

Koulutusmahdollisuuksien kehitykseen suhtaudutaan suhteellisesti positiivisimmin yleensä niissä maakunnissa, joissa korkeasti koulutettuja väestöstä suhteellisesti eniten tai joissa on paljon korkeakoulutusta tarjoavia oppilaitoksia.

Tiettyjä arviointikohteita koskevat tulokset ovat puolestaan luonteeltaan sellaisia, että niiden tulokset ovat joiltakin osin odotettuja, mutta kaikkien maakuntien vertailussa tulokset vaikuttavat jossakin määrin epäjohdonmukaisilta, tai ainakin vaikeasti tulkittavilta.

Työperäinen ja opiskeluun liittyvä maahanmuutto kerää suhteellisesti eniten myönteisiä kehitysnäkymiä Uudellamaalla ja Pirkanmaalla, mikä on ymmärrettävää. Parempaan suuntaan -vastausten prosenttiosuus on korkeahko kuitenkin myös Keski-Pohjanmaalla. Tämä tosin saattaa johtua osin tilastosattumastakin, koska maakunnan vastaajamäärä on maakuntien pienin (111 vastaajaa).

Kehitysarvioiden maakuntavertailun lopuksi voidaan todeta, että suuret, kaikille maakunnille yhteiset yhteiskunnalliset muutostekijät voivat luoda tasaisen vahvaa pessimismia asioiden tulevasta kehityksestä. Sydäntalvella 2023 tehdyissä maakuntapuntari-tutkimuksen haastatteluissa kansalaisilla oli hyvin vähän uskoa asumisen hinnan myönteiseen kehitykseen. Tässä mielipiteiden taustalla on energian raju hinnannousu yhdistettynä merkittävästi kohonneeseen inflaatioon. Asumisen hinnan myönteiseen kehitykseen seuraavien kymmenen vuoden aikana uskoi vain yksi yhdeksästä kyselyn vastaajasta, eivätkä erot maakuntien välillä olleet merkittäviä. Tämä on hyvä esimerkki ulkoisten olosuhdetekijöiden olennaisesta vaikutuksesta yleiseen kansalaismielipiteeseen.

Voimakkuudeltaan lähes yhtä suuren, mutta taustasyiltään täysin erilaisen muutostilanteen loi sote-uudistus. Sen kriittisin muutosvaihe ajoittui juuri maakuntapuntari-tutkimuksen aineistokeruun aikaan. Kuten jo edellä taulukossa 7 kävi ilmi, alkuvuonna 2023 löytyi vain kaksi maakuntaa, joissa enemmistö maakuntien täysi-ikäisistä vastaajista oli tyytyväisiä maakuntansa sosiaali- ja terveystalouden nykytilaan (Kanta-Häme ja Etelä-Pohjanmaa).

Useimmissa maakunnissa hyvin suuri osa kansalaisista oli tyytymättömiä sote-palveluihin, mikä näkyy myös sote-palvelujen tulevaa kehitystä koskevissa arvioissa taulukossa 8. Vain 15 prosenttia koko Manner-Suomen vastaajista katsoi sote-palvelujen kehittyvän seuraavien kymmenen vuoden aikana parempaan suuntaan. Pienimmillään osuus putosi alle kymmeneen prosenttiin vastaajista Kymenlaaksossa (9 %), ja suurimmillaan osuus oli 22 prosenttia Pohjois-Pohjanmaalla.

Vaihtelu mahtuu tilastolliseen virhemarginaaliin, joten aineiston perusteella sote-palveluita koskevassa kehityspessimismissä ei voida sanoa olevan merkittäviä eroja maakuntien välillä. Todennäköisesti tasaisen vahvaan sote-kehityspessimismiin vaikuttaa yleinen epätietoisuus hyvinvointialueuudistuksen onnistumisesta, ja myös vastaamishetken vaikea taloudellinen tilanne, jossa julkisen talouden kehitysnäkymät eivät olleet valoisat.

5 Kokoava yhteenveto maakunnan nykytilaa ja tulevaisuutta koskevien arvioiden yhteyksistä rakennetekijöihin

Tämä raportti on yhdistänyt KAKSin maakuntapuntareiden kyselytulosten tulkintaan tietoja maakuntien väestön sosiodemografisesta rakenteesta ja maakuntien taloudellisesta tilanteesta. Kyselytuloksia on arvioitu rakennetarkasteluja vasten, ja useissa kohdissa tulokset ovat vaikuttaneet järkeenkäyville. Kolmas luku kuvaili ja vertaili maakuntien väestön sosiodemografista rakennetta ja maakuntien taloudellista tilaa. Tällaisen rakennevertailun toteuttaminen aika ajoin on tarkoituksenmukaista jo itsessään – myös maakuntien rakennekehitystä koskevan keskustelun kannalta. Olennaiset pohjatiedot ovat helposti saatavilla Tilastokeskuksen avoimissa verkkotietokannoissa.

Neljännessä luvussa maakuntien väestöä ja taloudellista tilaa koskevia rekisteri- ja tilastotietoja hyödynnettiin kahden kyselyteeman analysointiin. Selitettävänä tekijöinä olivat KAKSin vuoden 2023 maakuntapuntarin valtakunnalliset ja maakunnittaiset tiedot siitä, kuinka (1) kansalaiset arvioivat oman maakuntansa nykytilaa, ja (2) miten he arvioivat oman maakuntansa kehittyvät seuraavien kymmenen vuoden aikana.

Nykytilaa koskevissa valtakunnallisissa arvioissa havaittiin, että maakuntien asukkaiden arviot oman maakuntansa asuinviihtyvyydestä ja elämisen laadusta eivät vaihtelevat kovinkaan paljon eri väestöryhmien välillä. Tämä analyysi perustui kysymyksiin saatujen vastausten prosenttijakaumiin.

Tulos selittää pitkälti sen, miksi nämä subjektiiviset käsitykset eivät myöskään vaihtelevat suuresti maakuntien välillä. Tällaisten melko abstraktien arviointikohteiden osalta mielipiteillä ei pääsääntöisesti näytä olevan merkittäviä tilastollisia yhteyksiä tarkasteltuihin rakennetekijöihin. Poikkeuksena on lähinnä koulutustaso. Mitä koulutetummasta kyselyvastaajasta on kyse, sitä todennäköisemmin hän pitää maakuntansa asuinviihtyvyyttä ja elämisen laatua hyvänä (ks. liitekuvio 2 ja liitekuvio 4).

Tulokset suoraan tai epäsuoraan maakunnan taloudelliseen tilaan liittyvistä arviointikohteista vaihtelivat hieman enemmän vastaajan koulutustason ja tulotason mukaan. Näidenkään arviointikohteiden tulokset eivät silti vaihdelleet merkittävästi vastaajien sukupuolen tai ikäryhmän mukaan. Lisäksi prosenttitarkastelujen pohjalta voidaan todeta, että käsitykset sote-palvelujen nykytilasta eivät ole merkittävässä suoraviivaisessa yhteydessä mihinkään mitatuista sosiodemografisista taustatekijöistä.

Luvun 4 maakuntavertailu nykytilaa koskevista arvioista osoitti, että kansalaisten subjektiiviset käsitykset maakunnan elinoloista, työllisyystilanteesta sekä maakunnan ja sen kuntien taloudellisesta tilanteesta vaihtelevat melko loogisesti sen mukaan, millainen maakunnan taloudellinen tila on objektiivisten indikaattoreiden valossa. Täten tyytyväisimpiä oman maakunnan nykytilaan ollaan pääsääntöisesti niissä maakunnissa, joissa esimerkiksi asuu suhteellisesti eniten akateemisesti koulutettuja ja hyvätuloisia, ja niissä maakunnissa, joiden työllisyystilanne on keskimääräistä parempi. Kuuluminen koulutetuimpiin tai hyvätuloihin ei automaattisesti vaikuta tällaisiin käsityksiin, mutta näihin ryhmiin kuuluminen nostaa myönteisen suhtautumisen tilastollista todennäköisyyttä.

Tulos voi vaikuttaa itsestään selvältä, mutta se ei ole sitä. On kiinnostavaa, että tästä pääsäännöstä on myös poikkeuksia. Esimerkiksi oman maakunnan elinoloihin saatetaan olla varsin tyytyväisiä sellaisissakin maakunnissa, kuten Pohjois-Savossa, joissa maakunnan

väestön yleiset sosiodemografiset rakennetekijät eivät välttämättä ”ennustaisi” kovinkaan korkeaa tyytyväisyyttä (ks. taulukko 7). Ilmeisesti tällaiset erot ja poikkeamat selittyvät ainakin sopeutumisella maakunnan olosuhteisiin.

Nykytila-arvioinnin kuudesta kyselymuuttujasta tehtiin myös kokoava indeksitarkastelu tätä yhteenvetolukua varten. Siinä muodostettiin taulukon 7 kuudesta alkuperäismuuttujasta yksi summamuuttuja, jonka korreloitumista keskeisiin sosiodemografisiin taustamuuttujiin tarkasteltiin maakunnittain. Tämän analyysin tulokset on koottu liitetaulukkoon 3, joka sisältää vastaavat tiedot myös kehitysoptimismia kuvaavasta, toisesta summamuuttujasta.

Järjestyskorrelaatiokertoimen (ρ) teoreettinen vaihteluväli on miinus yhdestä plus yhteen. Tulokset osoittavat, että omaa maakuntaa koskevan nykytila-arvioinnin tilastollinen yhteys sosiodemografisiin taustatekijöihin jää pääsääntöisesti kaikissa maakunnissa melko vähäiseksi.

Vastaajan sukupuolen mukainen yhteys myönteisiin nykytila-arvioihin on vähäinen: järjestyskorrelaatiot ovat pieniä nollan molemmiin puolin, eikä yhteys kohoa tilastollisesti merkitseväksi yhdessäkään maakunnassa (eniten nolasta poikkeavat kertoimet: $\rho = -.134$ ja $\rho = .134$).

Ikäryhmän mukaiset yhteydet jäävät niin ikään pieniksi kaikissa maakunnissa. Ainut tilastollisesti merkitsevä yhteys löytyy Kainuun maakunnasta, jossa keski-ikäisten ja ikääntyneimpien vastaajien ryhmät arvioivat summattuna oman maakunnan nykytilaa nuoria positiivisemmin ($\rho = .175$).

Vastaajan koulutustason ja hänen kotitaloutensa tulotason tilastolliset yhteydet maakunnan nykytilan arviointiin ovat sen sijaan suunnaltaan ja voimakkuudeltaan paljon johdonmukaisempia. Näissä taustatekijät ovat melko selvästi positiivisesti korreloituneita nykytila-arvioon, ainoana poikkeuksena koulutustason lievästi negatiivinen yhteys nykytila-arvioon Pohjois-Karjalan maakunnassa ($\rho = -.027$).

Koulutustason ja kotitalouden tulotason positiivinen yhteys maakunnan nykytilan arviointiin kohoa tilastollisesti merkitseväksi useissa maakunnissa. Tulojen yhteys on näin voimakas Etelä-Savossa, Kainuussa, Päijät-Hämeessä, Pohjois-Pohjanmaalla ja Helsingin ulkopuolisella Uudellamaalla. Koulutustason positiivinen yhteys nykytilan arviointiin nousee puolestaan tilastollisesti merkitseväksi Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Savossa, Kanta-Hämeessä, Keski-Pohjanmaalla, Päijät-Hämeessä sekä Helsingin ulkopuolisella Uudellamaalla.

Liitetaulukon 3 toinen indeksimuuttuja on nimetty kehitysoptimismiksi. Tähän summamuuttujaan koottiin tiedot 25 kysymykseen saaduista vastauksista, jotka koskivat arvioita maakunnan tulevasta kehityksestä seuraavien kymmenen vuoden aikana. Yksittäisiä kysymyksiä käsiteltiin edellä alkaen kuviosta 16.

Ensimmäinen ja hyvin tärkeä havainto kehitysoptimismi-indeksistä koskee sen yhteyttä nykytilan arviointiin. Yleinen toiveikkuus oman maakunnan tilan suotuisasta kehityksestä tulevien vuosien aikana korreloituu varsin voimakkaasti kaikissa maakunnissa siihen, kuinka myönteiseksi vastaajat arvioivat oman maakuntansa nykytilan. Indeksien välisten korrelaatioiden taso on yksilötason aineistolle kohtuullisen korkea – vaihdellen maakunnissa välillä $\rho = .470$ – $\rho = .668$.

Indeksien korkeahkosta korreloitumisesta seuraa, että maakunnallisen kehitysoptimismien yhteydet liitetaulukon 3 taustamuuttujiin ovat samantapaisia kuin nykytila-arvioinnissa. Kyselyvastaajien sukupuolen mukaiset yhteydet kehitysoptimismiin eivät kohoa tilastollisesti merkitseviksi muualla kuin yhdellä alueella, Helsingin ulkopuolisella Uudellamaalla. Sielläkin merkitsevyys saavutetaan lähinnä aineiston suuren koon vuoksi ($n=481$). Vastaajien lukumäärä nimittäin vaikuttaa korrelaation merkitsevyyteen: mitä suurempi vastaajamäärä, sitä herkemmin pienetkin korrelaatiot tulevat tilastollisesti merkitseviksi.

Myös ikäryhmän mukaiset yhteydet kehitysoptimismiin jäävät vaatimattomiksi, ja jälleen vain yksi maakunta eroaa tässä suhteesta muista. Ikäryhmä korreloituu positiivisesti ja tilastollisesti merkitsevästi kehitysoptimismiin vain Pohjanmaan maakunnassa. Sielläkään yhteydet ei ole kovin voimakas ($\rho = .166$).

Sen sijaan vastaajan kotitalouden tulot tai koulutustaso korreloituvat positiivisesti ja tilastollisesti merkitsevästi maakunnalliseen kehitysoptimismiin noin joka toisessa maakunnassa. Kotitalouden tulotasolla on tällainen yhteys kehitysoptimismiin Etelä-Karjalassa, Kainuussa ja Helsingin ulkopuolisella Uudellamaalla. Koulutustasolla on puolestaan positiivinen ja tilastollisesti merkitsevä yhteys kehitysoptimismiin Etelä-Pohjanmaalla, Kanta-Hämeessä, Kainuussa, Keski-Suomessa, Pohjanmaalla, Helsingin ulkopuolisella Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa.

Maakunnallista nykytila-arviointia ja kehitysoptimismia koskevat kokoavat havainnot kaipaavat vielä täydentävää arviointia siltä osin, miksi tietyt maakunnat puuttuvat tilastollisesti merkitsevien yhteyksien listoilta. Edellä listattujen maakuntien joukko ei viittaa johdonmukaisesti siihen, että koulutustasolla ja tuloilla olisi suhteellisesti voimakkain positiivinen yhteys tarkasteltuihin maakunnallisiin arvioihin taloudellisesti heikoimmin pärjävissä maakunnissa. Listoilta puuttuu taloudellisen tilanteen vertailun myönteisen kärkipään alueita, kuten Pirkanmaa ja Helsinki. Toisaalta sieltä puuttuu myös monia sellaisia maakuntia, joiden taloudellinen tilanne on maan keskitasoa heikompaa, kuten Kymenlaakso, Lappi, Pohjois-Karjala, ja Satakunta.

Havainto puuttuvista maakunnista on tärkeä tilastollisten yhteyksien tulkitsemiselle. Se nimittäin voi olla heikko signaali siitä, että maakunnan tosiasiallinen taloudellinen tilanne ei vaikuta nykytila- ja kehitysarvioihin suoraviivaisesti. Pelkistäen: jos maakunnalla menee riittävän hyvin, lähes kaikki ovat siitä samaa mieltä tai jos maakunnalla menee riittävän huonosti, siitäkään eri väestöryhmät eivät juurikaan voi olla eri mieltä. Tämä voisi selittää sitä, miksi koulutus- ja tulotason yhteydet arvioihin jäävät vähäisiksi monissa taloudellisen tilanteen kärki- ja häntäpäin maakunnissa.

Tasa-arvotermein ilmaistuna voidaan sanoa, että maakunnan hyvä taloudellinen tilanne usein lieventää maakunnan asukkaiden omaa maakuntaansa koskevan nykytila-arvioinnin sosioekonomista ja koulutuksellista polarisaatiota. Tällainen polarisaatio on ymmärrettävästi todennäköisempää heikommassa taloudellisessa tilanteessa olevissa maakunnissa.

Toisaalta maakunnan keskimääräistä heikompi taloudellinen tilanne ei väistämättä johda puheena olevaan mielipidepolarisoitumiseen tai kehitysoptimismiin omaa maakuntaa kohtaan. Kaikissa maakunnissa on asioita, joihin suurin osa maakunnan asukkaista on tyytyväisiä, ja väestöryhmiä, jotka uskovat muita enemmän oman maakuntansa tulevaisuuteen.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1

Maakunnat ja maakuntapuntari-tutkimuksen maakunnittaisten kyselytulosten tilastollinen virhemarginaali (VM) (suurin mahdollinen tilastollinen virhemarginaalin 95 %:n luottamustasolla):

Maakunta	(n)	VM
Uusimaa	831	3,4
Varsinais-Suomi	270	6,0
Satakunta	183	7,2
Kanta-Häme	183	7,2
Pirkanmaa	267	6,0
Päijät-Häme	199	6,9
Kymenlaakso	184	7,2
Etelä-Karjala	143	8,2
Etelä-Savo	128	8,7
Pohjois-Savo	204	6,9
Pohjois-Karjala	175	7,4
Keski-Suomi	261	6,0
Etelä-Pohjanmaa	205	6,8
Pohjanmaa	137	8,4
Keski-Pohjanmaa	111	9,3
Pohjois-Pohjanmaa	215	6,7
Kainuu	137	8,4
Lappi	180	7,2

Liitetaulukko 2

Tilastokeskuksen luokittelu sosioekonomisesta asemasta (ns. 1989-luokitus)

Ylemmät toimihenkilöt
Johtotehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
Suunnittelu- ja tutkimustehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
Opetustehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt
Muut ylemmät toimihenkilöt
Alemmat toimihenkilöt
Työnjohtotehtävissä toimivat alemmat toimihenkilöt
Itsenäistä toimistotyötä tekevät alemmat toimihenkilöt
Epäitsenäistä toimistotyötä tekevät alemmat toimihenkilöt
Muut alemmat toimihenkilöt
Työntekijät
Maataloustyöntekijät
Teollisuustyöntekijät
Muut tuotantotyöntekijät
Jakelu- ja palvelutyöntekijät

Liitetaulukko 3.

Maakunnan nykytilaa ja tulevaisuuden kehitystä koskevien arvioiden yhteydet joihinkin sosiodemografisiin taustamuuttujiin (kahden indeksi muuttujan ja taustamuuttujien väliset järjestyskorrelaatiokertoimet, Spearmanin rho) ^a

	Sukupuoli (1=nainen; 2=mies)	Koulutus (1=perus; 3=akat.)	Kotitalouden tulot (8-luokk.)	Ikäryhmä (6-luokk.)	Indeksien välinen korrelaatio
Etelä-Karjala (n=143)					.621
Nykytilan arvio	-.095	.080	.136	.018	
Kehitysoptimismi	-.024	.142	.198	-.028	
Etelä-Pohjanmaa (n=199)					.530
Nykytilan arvio	.028	.143	.072	-.059	
Kehitysoptimismi	.017	.206	.044	.041	
Etelä-Savo (n=133)					.549
Nykytilan arvio	-.066	.205	.241	.101	
Kehitysoptimismi	.045	.089	.084	.168	
Kanta-Häme (n=183)					.590
Nykytilan arvio	-.078	.232	.020	.054	
Kehitysoptimismi	-.042	.224	.039	.180	
Kainuu (n=136)					.628
Nykytilan arvio	.002	.135	.358	.175	
Kehitysoptimismi	-.011	.208	.191	.167	
Keski-Pohjanmaa (n=111)					.683
Nykytilan arvio	.084	.241	.167	.110	
Kehitysoptimismi	.006	.132	.120	.095	
Keski-Suomi (n=261)					.562
Nykytilan arvio	-.104	.074	.101	-.076	
Kehitysoptimismi	-.040	.177	-.012	-.042	
Kymenlaakso (n=184)					.610
Nykytilan arvio	-.068	.050	.110	.063	
Kehitysoptimismi	.001	.022	.086	.147	
Lappi (n=180)					.592
Nykytilan arvio	.086	.182	.123	.087	
Kehitysoptimismi	.078	.137	.035	.060	
Pirkanmaa (n=264)					.634
Nykytilan arvio	-.033	.051	.058	-.008	
Kehitysoptimismi	.033	.065	.017	.026	

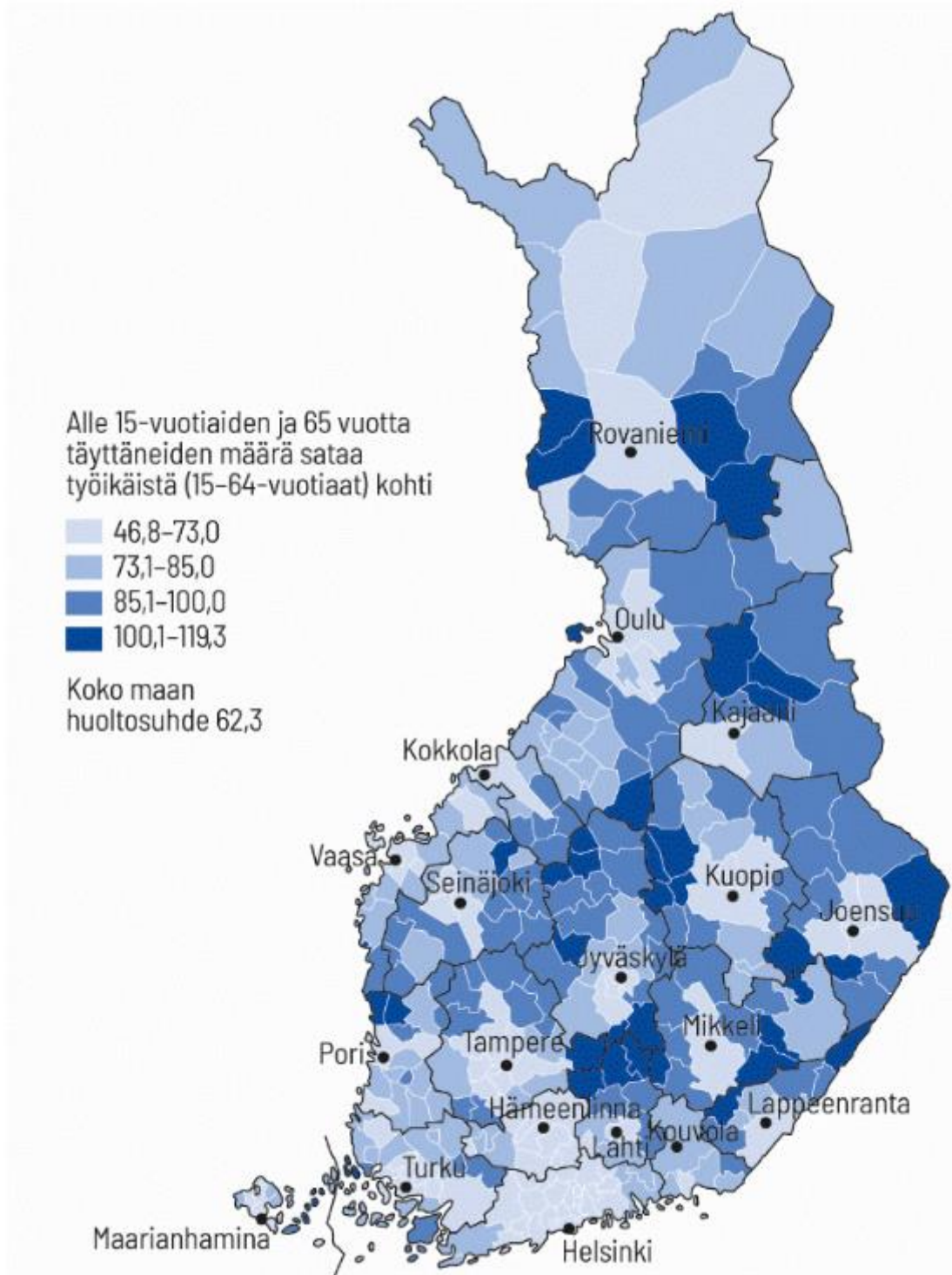
Liitetaulukko 3 jatkuu...	Sukupuoli (1=nainen; 2=mies)	Koulutus (1=perus; 3=akat.)	Kotitalouden tulot (8-luokk.)	Ikäryhmä (6-luokk.)	Indeksien välinen korrelaatio
Pohjanmaa (n=137)					.589
Nykytilan arvio	.134	.127	.099	.034	
Kehitysoptimismi	.145	.328	.151	.166	
Pohjois-Karjala (n=173)					.527
Nykytilan arvio	.111	-.027	.033	-.047	
Kehitysoptimismi	-.045	.100	-.007	-.037	
Pohjois-Pohjanmaa (n=215)					.598
Nykytilan arvio	.010	.061	.179	.099	
Kehitysoptimismi	.008	.117	.027	.074	
Pohjois-Savo (n=201)					.470
Nykytilan arvio	-.083	.099	.150	.054	
Kehitysoptimismi	.097	.116	.047	.031	
Päijät-Häme (n=191)					.623
Nykytilan arvio	-.134	.171	.192	-.101	
Kehitysoptimismi	-.078	.152	.013	.041	
Satakunta (n=183)					.668
Nykytilan arvio	-.081	.111	.150	.063	
Kehitysoptimismi	-.059	.062	.118	.133	
Helsinki (n=350)					.592
Nykytilan arvio	.078	.088	.099	-.026	
Kehitysoptimismi	.119	.075	.044	.001	
Muu Uusimaa (n=481)					.580
Nykytilan arvio	.094	.151	.180	.065	
Kehitysoptimismi	.042	.201	.195	-.021	
Varsinais-Suomi (n=270)					.586
Nykytilan arvio	.019	.136	.069	.102	
Kehitysoptimismi	.036	.186	.011	.073	

^a Lihavoidut kertoimet ovat tilastollisesti merkitseviä 95 prosentin luottamustasolla.

Liitekuviot

Liitekuvio 1.

Väestöllinen huoltosuhde kunnittain 2022.

Aluejako 1.1.2023 mukainen

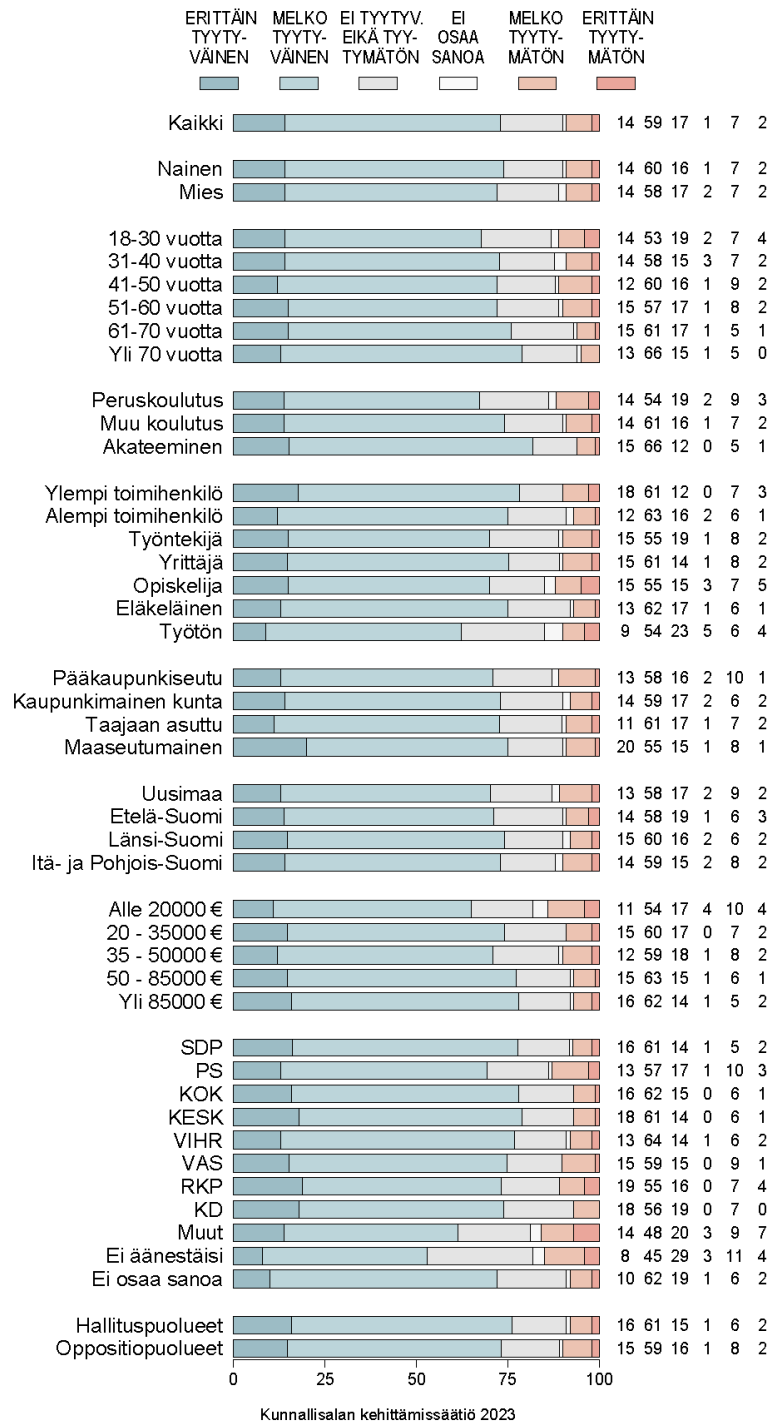
Lähde: Kuvio on kopioitu Tilastokeskuksen verkkosivuilta (Väestötilasto: väestöllinen huoltosuhde)

Liitekuvio 2.

Miten tyytyväinen tai tyytymätön on eri asioihin maakunnassaan:

maakunnan asuinviihtyvyys (Maakuntapuntari-tutkimus 2023, %)

Liitekuvio 2. MITEN TYYTYVÄINEN ON ERI ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: ASUINVIIHTYVYYS MAAKUNNASSA (%).

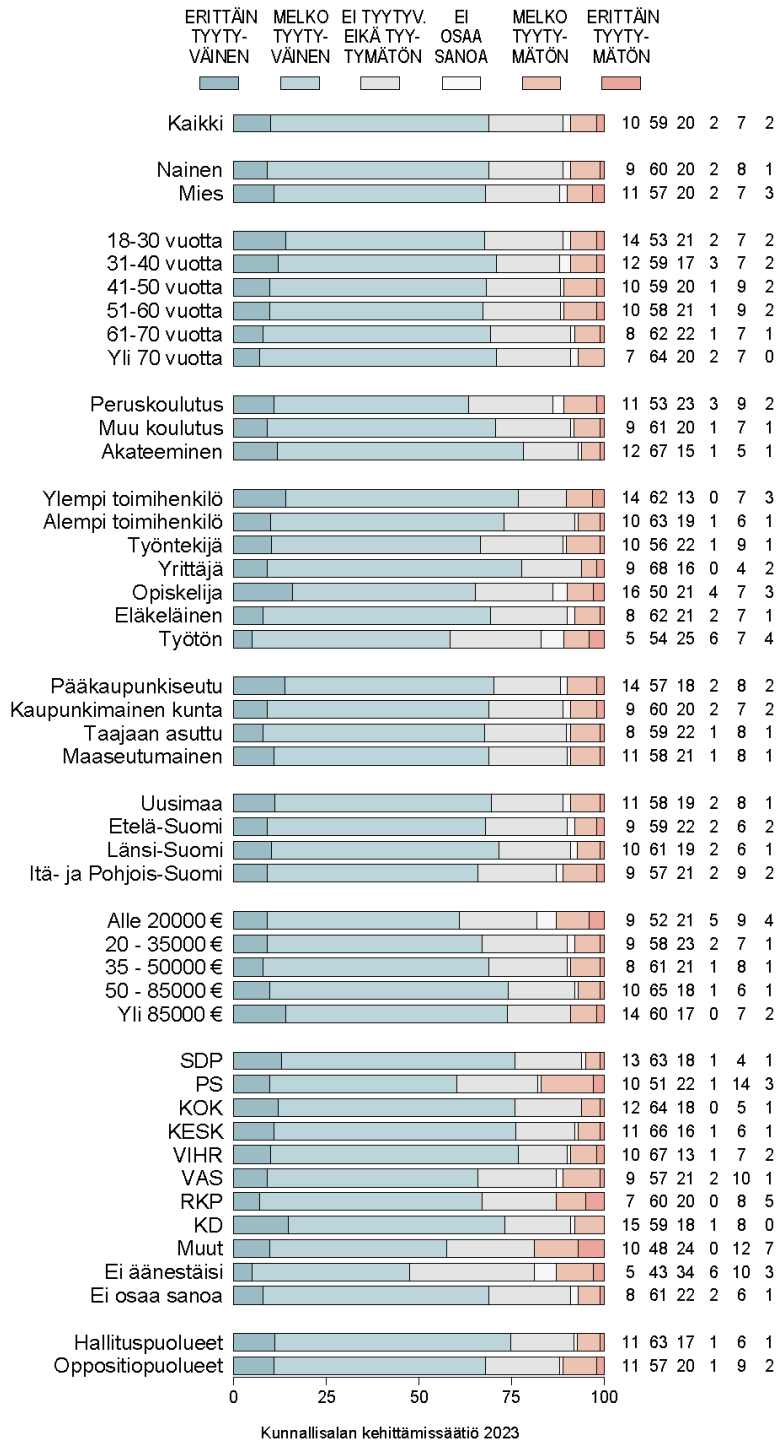

Liitekuvio 3.

Miten tyytyväinen tai tyytymätön on eri asioihin maakunnassaan:

elinolot maakunnan kokonaisuutena
(Maakuntapuntari-tutkimus 2023, %)

Liitekuvio 3. MITEN TYYTYVÄINEN ON ERI ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: ELINOLOT MAAKUNNASSA KOKONAISUUTENA (%).

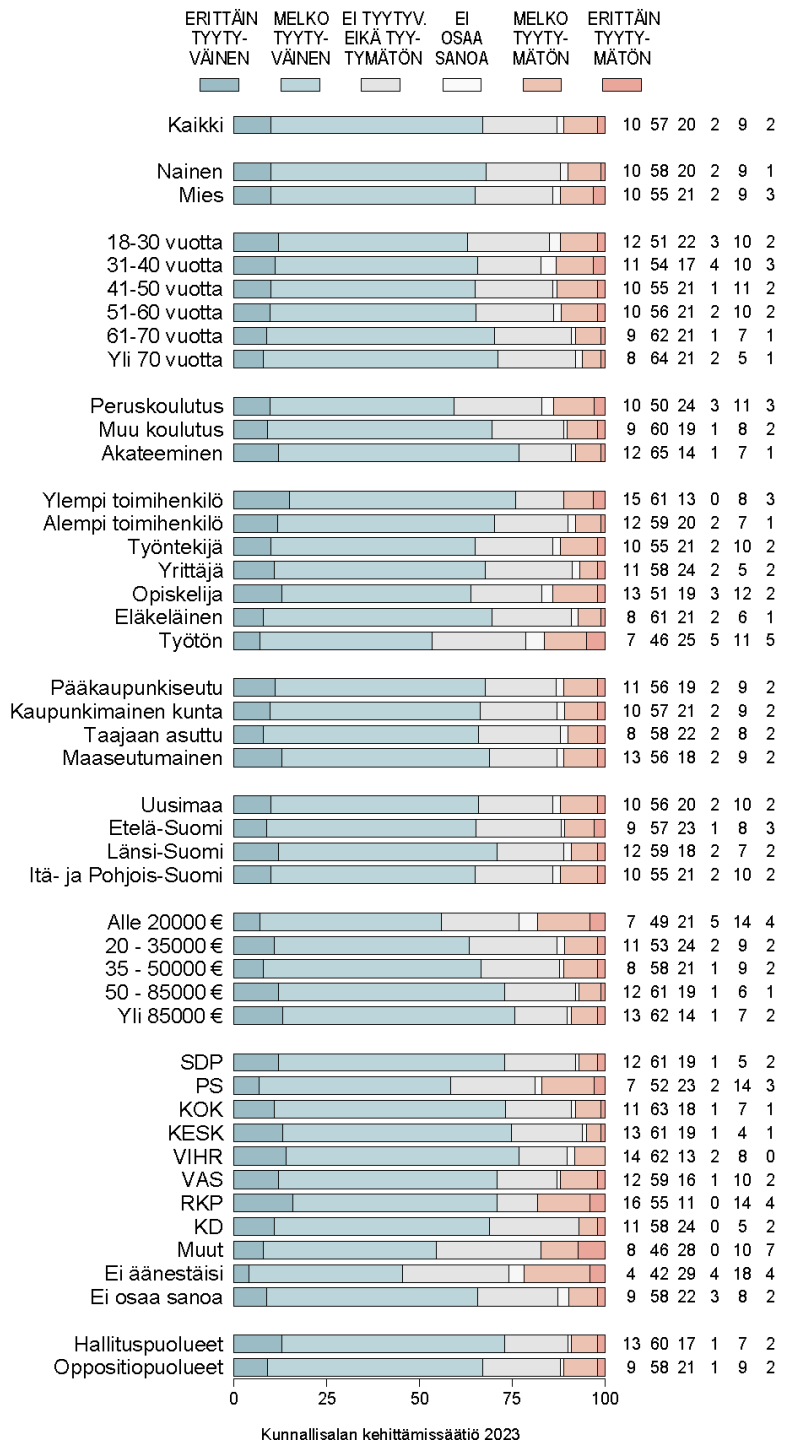

Liitekuvio 4.

Miten tyytyväinen tai tyytymätön on eri asioihin maakunnassaan:

elämisen laatu maakunnassa
(Maakuntapuntari-tutkimus
2023, %)

Liitekuvio 4. MITEN TYYTYVÄINEN ON ERI ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: ELÄMISEN LAATU MAAKUNNASSA (%).

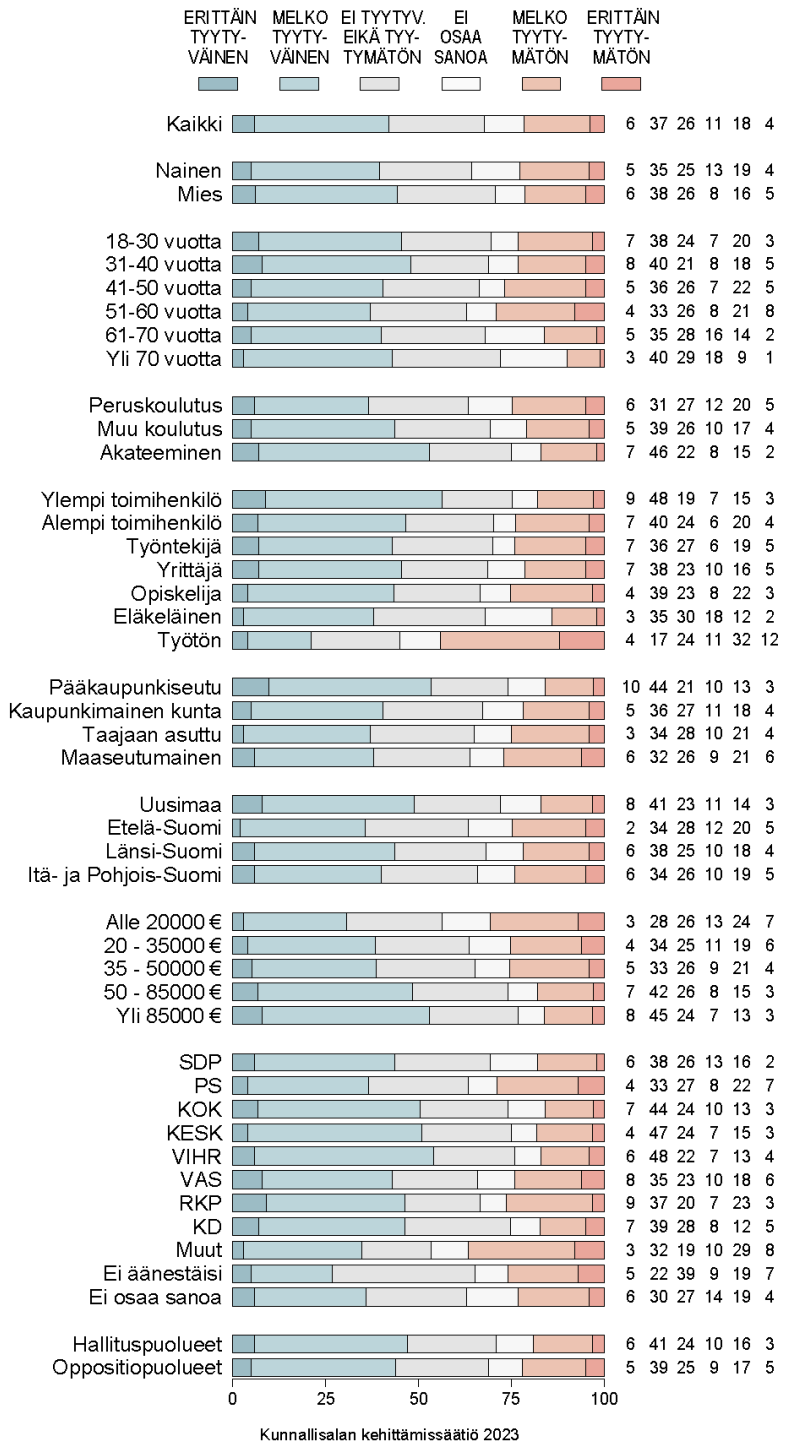

Liitekuvio 5.

Miten tyytyväinen tai tyytymätön on eri asioihin maakunnassaan:

tarjolla olevat työpaikat, työllisyystilanne
(Maakuntapuntari-tutkimus 2023, %)

Liitekuvio 5. MITEN TYYTYVÄINEN ON ERI ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: TARJOLLA OLEVAT TYÖPAIKAT, TYÖLLISYYSTILANNE (%).

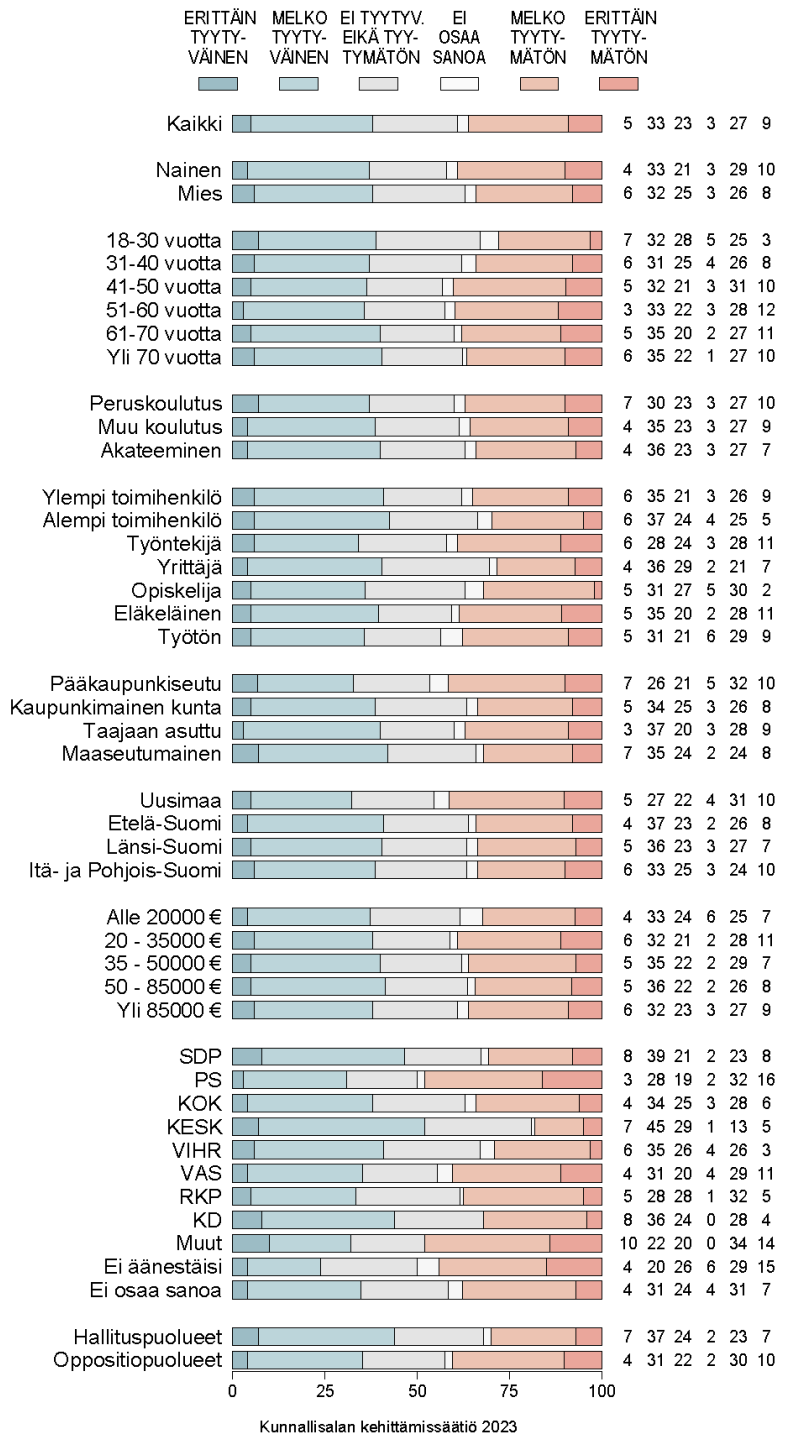

Liitekuvio 6.

Miten tyytyväinen tai tyytymätön on eri asioihin maakunnassaan:

terveys- ja sosiaalipalvelut
(Maakuntapuntari-tutkimus
2023, %)

Liitekuvio 6. MITEN TYYTYVÄINEN ON ERI ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT (%).

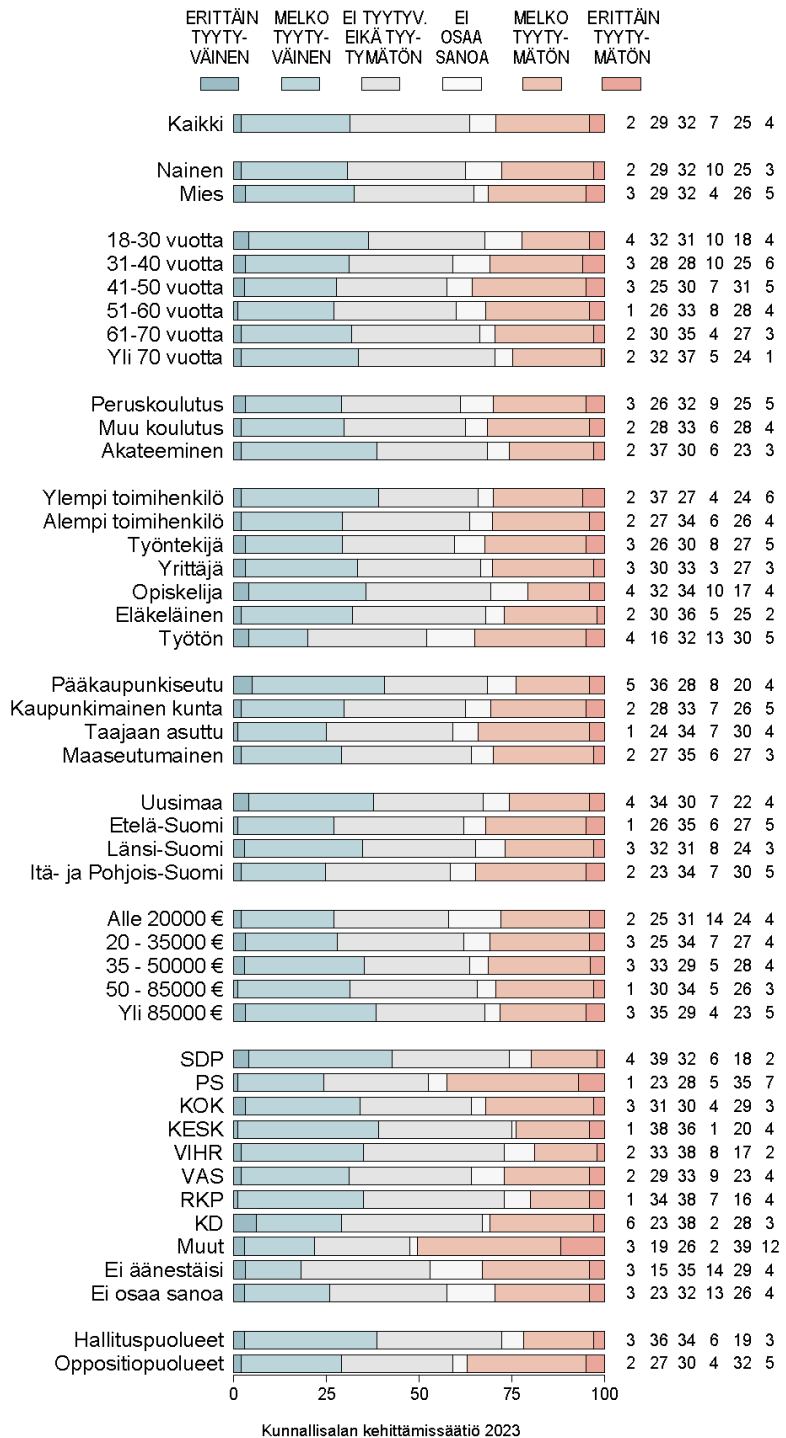

Liitekuvio 7.

Miten tyytyväinen tai tyytymätön on eri asioihin maakunnassaan:

maakunnan ja sen kuntien taloudellinen tilanne (Maakuntapuntari-tutkimus 2023, %)

Liitekuvio 7. MITEN TYYTYVÄINEN ON ERI ASIOIHIN MAAKUNNASSAAN: MAAKUNNAN JA SEN KUNTIEN TALOUDELLINEN TILANNE (%).

Lähteet

EKL (2022) Tuulivoimaselvitys valmistui: Maakuntakaavoituksessa voidaan edetä Luumäellä. Etelä-Karjalan liiton verkkotiedote 28.1.2022. (luettu 10.8.2023) <https://liitto.ekarjala.fi/tuulivoimaselvitys-valmistui-maakuntakaavoituksessa-voidaan-edeta-luumaela/>

Hämeenaho, Pilvi (2014) Hyvinvoinnin verkostot maaseudulla asuvien äitien arjessa. Etnologinen tutkimus palvelujen käytöstä ja hyvän arjen rakentumisesta. Tutkimuksia 129. Helsinki: THL.

KAKS (2023a) Suomalaisten 10 vuoden sihti: miinuksena asumisen hinta, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä alueen taloudellinen tilanne – plussana luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen. Vuoden 2023 maakuntapuntari-tutkimuksen verkkotiedote, 15.4.2023. [Suomalaisten 10 vuoden sihti: miinuksena asumisen hinta, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä alueen taloudellinen tilanne - plussana luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen | Kaks.fi](#)

KAKS (2023b) Suomalaisten 10 vuoden sihti: miinuksena asumisen hinta, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä alueen taloudellinen tilanne – plussana luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen. Vuoden 2023 maakuntapuntari-tutkimuksen verkkotiedotteen tutkimusosio, 15.4.2023. [tutkimusosio 10 vuoden sihti.pdf \(kaks.fi\)](#)

Karvonen, Sakari (2018) koetun hyvinvoinnin erot maakuntien välillä. Teoksessa Kestilä, Laura ja Karvonen, Sakari toim., Suomalaisten hyvinvointi 2018. Helsinki: THL, 172–186.

Kuluttajaliitto (2023) Kuluttajaliiton kansalaiskysely 2023 tulosesitys 7.6.2023. Helsinki: Kuluttajaliitto. https://www.kuluttajaliitto.fi/uploads/27cbfb5e-kuluttajaliitto_kuluttajakysely_talous_6_2023.pdf

Laesterä, Eero (2023) Kunnat hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen. Kunnallisanalyytiikan kehittämissäätiön erillisjulkaisu. Helsinki: KAKS.

VM (2021) Maakunnat alueina. Aluehallinnon ja monialaisten maakuntien parlamentaarinen selvitystyö. Liite 4. Hallintopolitiikka (Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2021:1. Helsinki: VM.

Yle (2022) Luumäelle suunnitteilla 15 tuulivoimalan tuulipuisto – kunnanhallitus päättää, alkaako kaavoitus. Ylen verkkouutinen 29.8.2022. (luettu 10.8.2023) <https://yle.fi/a/3-12595451>

Raportissa hyödynnetyt rekisteri- ja tilastotiedot on lähes poikkeuksetta saatu Tilastokeskuksen avoimista verkkotietokannoista. Tarkemmat datatietolähteet on merkitty taulukoihin ja kuvioihin tai niihin on viitattu suoraan tekstissä.

KAKSin eri vuosien maakuntapuntareiden tiedotteiden viitetiedot löytyvät liitteestä 2.

Liite 1 KAKSin maakuntapuntarit 2017–2023 ja niiden raportointi

KAKSin ensimmäinen maakuntapuntaritutkimus julkistettiin vuonna 2017. Maakuntapuntari 2017 - tutkimus (KAKS 2017) selvitti maakuntaidentiteetin rakentumista, kansalaisten käsityksiä oman maakunnan menestystekijöistä ja tulevasta kehityksestä, käsityksiä maakuntien tärkeimmistä tehtävistä, kansalaisten samastumista eritasoihin alueellisiin kokonaisuuksiin sekä heidän luottamustaan kotikunnan, oman maakunnan, valtakunnan tason ja Euroopan unionin päättäjiin. KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS. Tutkimusaineisto koottiin internetpaneelissa joulukuussa 2016. Haastatteluja tehtiin yhteensä 4 299, ja vastaajat edustivat Suomen 18–75 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen valtakunnallisten tulosten tilastollinen virhemarginaali oli suurimmillaan 1,5 prosenttiyksikköä suuntaansa.

Seuraavan KAKSin maakuntapuntarin tutkimusaineiston Kantar TNS kokosi internetpaneelissaan toukokuussa 2018 (KAKS 2018). Kyselylomake sisälsi osin samoja kysymyksiä kuin vuoden 2017 maakuntapuntari. Lisäksi mukana oli kysymyksiä muun muassa Juha Sipilän hallituksen kaavailemasta sote- ja maakuntauudistuksesta sekä tuolloin kaavailuista maakuntavaaleista. Lomake sisälsi myös kysymyspatteriston, jossa maakuntien asukkaat puntaroivat elinolojen kehitystä maakunnassaan. Haastatteluja tehtiin 6 193, ja vastaajat edustivat Suomen 18–79 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen valtakunnallisten tulosten virhemarginaali oli noin yksi prosenttiyksikkö suuntaansa.

KAKSin kolmas maakuntapuntaritutkimus toteutettiin vuodenvaihteessa 2020–2021 (KAKS 2021). Tutkimuksen toteutti Kantar TNS. Tutkimusaineisto koottiin internetpaneelissa marraskuussa 2020. Haastatteluja tehtiin 4 516. Vastaajat edustavat Manner-Suomen maakuntien 18–79 vuotta täyttäneitä väestöä. Koko maata edustavassa aineistossa virhemarginaali oli suurimmillaan yksi ja puoli prosenttiyksikköä suuntaansa. Kyselylomakkeessa tiedusteltiin muun muassa arvioita oman maakunnan kehityksestä seuraavien kymmenen vuoden aikana, vastaajien luottamusta eri tiedotusvälineisiin sekä hallinnon eri tasoilla toimiviin päättäjiin, sopiviksi koettuja etäisyyksiä erityyppisiin palveluihin, asuinalueen ja asuinympäristön valintaan vaikuttavia tekijöitä, mielipiteitä hyvinvointialueudistuksesta ja erityisesti kuntien tehtävien siirrosta uusille hyvinvointialueille.

Tässä tutkimusraportissa hyödynnettävä kyselydata on KAKSin neljännen maakuntapuntarin tutkimusaineisto. Sen kokosi Kantar Public internetpaneelissa tammikuussa 2023. Koko n väestöä edustava vertailuaineisto sisältää 4 013 haastattelua. Vastaajat edustavat maamme 18–79 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Koko maata edustavassa aineistossa virhemarginaali on suurimmillaan yksi ja puoli prosenttiyksikköä suuntaansa. Kyselylomakkeessa kysyttiin vastaajien arvioita oman maakunnan kehityksestä seuraavien kymmenen vuoden aikana, millaiseksi vastaajat kokevat eritasoisten alueellisten kokonaisuuksien kehityksen ja tulevaisuuden toisiinsa nähden ja missä määrin he ovat tyytyväisiä tai tyytymättömiä erityyppisiin asioihin maakunnassaan.

Lisäksi vuoden 2023 maakuntapuntarissa tiedusteltiin vastaajien koettua tietämystä ja mielikuvia sote-uudistuksesta ja sen vaikutuksista. Näiden teemojen ohella kartoitettiin käsityksiä alueperusteisten tukien kohdistumisesta Suomen eri alueille, ja yleisemmin käsityksiä siitä, millaiset keinot olisivat kannatettavia julkisen talouden tasapainottamiseksi yli kolmen vuoden tähtäimellä.

Liite 2. Maakuntapuntareiden valtakunnallisten tiedotteiden otsikot ja linkit tiedotteisiin

(Tiedotteisiin sisältyvät linkit tutkimusosioihin löytyvät tiedotteista.)

Maakuntapuntari 2017: valtakunnallisten tulosten tiedote

19.3.2017 Kansalaiset tulevaisuudesta: Kulutusmahdollisuudet paranevat, mutta asuminen kallistuu, sosiaali- ja terveysterveystiedot heikkenevät

<https://kaks.fi/uutiset/kansalaiset-tulevaisuudesta-kulutusmahdollisuudet-paranevat-asuminen-kallistuu-sosiaali-terveyspalvelut-heikkenevat/>

Maakuntapuntari 2018: valtakunnallisten tulosten tiedotteet (tutkimusosiolinkit löytyvät tiedotteista)

8.6.2018 Ehdokkuus maakuntavaaleissa kiinnostaa satojatuhansia suomalaisia – 10–40-kertaisesti mielellään mukaan lähteviä ehdokasmäärään nähden

<https://kaks.fi/uutiset/ehdokkuus-maakuntavaaleissa-kiinnostaa-satojatuhansia-suomalaisia-10-40-kertaisesti-mielellaan-mukaan-lahtevia-ehdokasmaaraan-nahden/>

12.6.2018 Vaalien tärkeysjärjestys: eduskunta-, kunnallis-, maakunta- ja eurovaalit

<https://kaks.fi/uutiset/vaalien-tarkeysjarjestys-eduskunta-kunnallis-maakunta-ja-eurovaalit/>

16.6.2018 Lähes puolelle suomalaisista on tärkeää, että oma maakunta on yksi maakunta- ja sote-uudistuksessa perustettavista maakunnista

<https://kaks.fi/uutiset/lahes-puolelle-suomalaisista-on-tarkeaa-etta-oma-maakunta-on-yksi-maakunta-ja-sote-uudistuksessa-perustettavista-maakunnista/>

21.6.2018 Kolme neljästä kannattaa suoraa maakuntavaalia – ehdokkuuksia halutaan rajata

<https://kaks.fi/uutiset/kolme-neljasta-kannattaa-suoraa-maakuntavaalia-ehdokkuuksia-halutaan-rajata/>

Maakuntapuntari 2020: valtakunnallisten tulosten tiedotteet (tutkimusosiolinkit löytyvät tiedotteista)

28.12.2020 Sote-uudistus: vajaa kolmannes kannattaa – sama määrä on epätietoisia – kaksi viidestä vastustaa

<https://kaks.fi/uutiset/sote-uudistus-vajaa-kolmannes-kannattaa-sama-maara-on-epatietoisia-kaksi-viidesta-vastustaa/>

3.1.2021 Kansalaiset tulevaisuudesta: Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen paranee – asumisen hinta ja kuntatalous huolenaiheita

<https://kaks.fi/uutiset/kansalaiset-tulevaisuudesta-luonnonvarojen-kestava-hyodyntaminen-paranee-asumisen-hinta-ja-kuntatalous-huolenaiheita/>

8.1.2021 Vajaa puolet suomalaisista luottaa kuntien ja valtakunnan, joka kolmas maakunnan ja Euroopan unionin päättäjiin

<https://kaks.fi/uutiset/vajaa-puolet-suomalaisista-luottaa-kuntien-ja-valtakunnan-joka-kolmas-maakunnan-ja-euroopan-unionin-paattajiin/>

13.1.2021 Näin suomalaiset valitsevat asuinympäristön: Tärkeintä turvallisuus ja häiriöttömyys – kaupunkimaisuus vähiten tärkeä

<https://kaks.fi/uutiset/nain-suomalaiset-valitsevat-asuinympariston-tarkeinta-turvallisuus-ja-hairiottomuus-kaupunkimaisuus-vahiten-tarkea/>

17.1.2021 Ylen ja STT:n uutisointiin luotetaan eniten

<https://kaks.fi/uutiset/ylen-ja-sttn-uutisointiin-luotetaan-eniten/>

Maakuntapuntari 2023: valtakunnallisten tulosten tiedotteet (tutkimusosiolinkit löytyvät tiedotteista)

15.4.2023 Suomalaisten 10 vuoden sihti: miinuksena asumisen hinta, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä alueen taloudellinen tilanne – plussana luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen

<https://kaks.fi/uutiset/suomalaisten-10-vuoden-sihti-miinuksena-asumisen-hinta-sosiaali-ja-terveyspalvelut-seka-alueen-taloudellinen-tilanne-plussana-luonnonvarojen-kestava-hyodyntaminen/>

22.4.2023 Suomalaisten enemmistö suhtautuu myönteisesti alueperusteisiin tukiin muualle kuin pääkaupunkiseudulle

<https://kaks.fi/uutiset/suomalaisten-enemmisto-suhtautuu-myotamielisesti-alueperusteisiin-tukiin-muualle-kuin-paakaupunkiseudulle/>

29.4.2023 Suomalaisilla on vahvaa uskoa oman asuinkunnan ja maakunnan tulevaisuuteen – Suomen pärjäämistä epäillään

<https://kaks.fi/uutiset/suomalaisilla-on-vahvaa-uskoa-oman-asuinkunnan-ja-maakunnan-tulevaisuuteen-suomen-parjaamista-epaillaan/>

Kunnallisan kehittämissäatiön Julkaisut-sarjassa ovat ilmestyneet

1 Sami Borg & Sari Pikkala
KUNTAVAALITRENDIT (2017)

2 Toim. Soile Pohjonen & Marika Noso
KANSALAINEN KESKIÖÖN! NÄKÖKULMIA SOTE-UUDISTUKSEEN (2017)

3 Markku Lehto
MIKSI HANKE EI ONNISTUNUT – VAI ONNISTUIKO SE? (2017)

4 Tapio Häyhtiö
OSALLISUUTTA SOTE-PALVELUIHIN PALVELUMUOTOILEIMALLA? (2017)

5 Veera Värtinen
TUTKIJAT JA SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖ (2017)

6 Esko Hussi, Esa Mäkinen & Erkki Vauramo
IKÄÄNTYVÄ VÄESTÖ JA TOIMINTAKYVYN YLLÄPITO (2017)

7 Matti Wiberg (toim.)
FAKTAT JA POLITIIKKA (2017)

8 Antti Mykkänen
VALTUUTETTUIJEN ILMAPUNTARI 2017- KUNNAT, MAAKUNNAT JA YHTEISTYÖ (2017)

9 Sanna Laulainen, Helena Taskinen, Jere Rajaniemi, Erja Rappe, Päivi Topo & Sari Rissanen
KUMPPANUUDELLA KUNTOON-KUNTIEN JA JÄRJESTÖJEN YHTEISTYÖ IÄKKÄIDEN TERVEYDEN EDISTÄMISESSÄ (2017)

10 Auli Valli-Lintu
SOTE- JA KUNTARAKENTEEN PITKÄ KUJANJUOKSU (2017)

11 Esa Ahonen, Maire Ahopelto, Matti Heikkinen, Marjo Huovinen-Tervo & Eeva Mäntymäki
NÄIN TEHDÄÄN SAUMATON SOTE-KAINUUN HILJAINEN TIETO 2003–2017 (2017)

12 Anneli Hujala & Johanna Lammintakanen
PALJON SOTE-PALVELUJA TARVITSEVAT IHMISET KESKIÖÖN (2018)

13 Anita Kangas
AKTIIVISET OSALLISTUJAT – KUNTALAISET KULTTUURI- JA LIIKUNTAPALVELUJEN KEHITTÄJINÄ (2018)

14 Juha Talvitie
100 VUOTTA KAAVOITUSTA – MUUTTUVA MAANKÄYTTÖ (2018)

15 Erkki Vauramo, Seppo Ranta, Jonna Taegen & Ira Verma
SOTE-PALVELUT MUUTTUVAT UUDISTUKSESTA HUOLIMATTA - KONSORTION TYÖN TULOKSET 2015–2017 JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET (2018)

16 Kaija Saranto, Eija Kivekäs, Sari Palojoki, Ulla-Mari Kinnunen, Olli Sjöblom & Reima
Suomi
TIEDONKULUN VAIKUTUS SOTE-PALVELUJEN MAINEESEEN (2018)

17 Jasmin Penttinen
ARVIO KUNTIEN KOTISIVUISTA (2018)

18 Tomi Venho
KABINETIN PUOLELLA
SÄÄTIÖT JA PUOLUERAHOITUS SUOMESSA (2018)

19 Niina Laine, Paula Timonen, Anne Halmetoja, Suvi Hakoinen, Heini Kari & Hanna
Kortejärvi
HOIVAYKSIKÖISSÄ LÄÄKEHUOLLON JA -HOIDON PITÄISI OLLA JOUKKUEPELIÄ (2018)

20 Roosa Talvitie, Hannu Rantanen & Eeva Hämäläinen
KUNNAN ROOLI TURVALLISUUDESSA KOROSTUU (2018)

21 Raitio Katja, Sevón Eija & Rönkä Anna
DIGITAALINEN OPPIMISPELI VAUVAPOLKU: VANHEMMUUTEEN VALMISTAUTUMISTA
PELILLISEN OPPIMISEN KEINAIN (2019)

22 Hannes Manninen & Tapani Tölli
HELSINKI VS. MUU SUOMI – VASTAKKAINASETTELUSTA YHTEISYMMÄRRYKSEEN (2019)

23 Timo Aro, Susanna Haanpää ja Anna Laiho
YRITYSDYNAMIIKKA KUNTIEN ELINVOIMATEKIJÄNÄ (2019)

24 Jyri Manninen, Anna Karttunen, Matti Meriläinen, Anna Jetsu &
Anna-Kaisa Vartiainen
HYVINVOINTIA JA SOSIAALISTA PÄÄOMAA – KANSALAI SOPISTON MERKITYS KUNNALLE
JA ALUEELLE (2019)

25 Jorma Niemelä
JÄRJESTÖT SOTE-SUOMEA RAKENTAMASSA (2019)

26 Sakari Möttönen
SOTE-UUDISTAMISEN ANATOMIA. YHTEISKUNTAPOLIITTISIA NÄKEMYKSIÄ SOSIAALI-
JA TERVEYDENHUOLLON REFORMISTA (2019)

27 Auli Valli-Lintu
SOTE- JA KUNTARAKENTEEN PITKÄ KUJANJUOKSU – OSA II (2019)

28 Jukka Pellinen, Vesa Voutilainen, Kari Sippola, Toni Mättö ja Antti Rautiainen
RISKIEN HALLINNAN KÄYTÄNNÖT SUOMEN SUURIMMISSA KAUPUNKIKONSERNIESSA
(2019)

29 Erkki Vauramo
SOTE - PYRAMIDISTA PALVELUVERKKOON. IKÄÄNTYMINEN JA NIUKKA TULEVAISUUS
(2019)

30 Mimmu Alanko, Marja Kankaanranta & Saana Mehtälä
DIGITAALISET PORTFOLIOT SUOMALAISSA VARHAISKASVATUKSESSA (2020)

31 Pekka Kettunen
KUNTIEN MAAHANMUUTTOPALVELUT: HAASTEITA VAI HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ (2020)

32 Anne Kallio
KUNTIEN TYÖLLISTYMISPALVELUT – ELINVOIMAN VAHVISTAMISTA VAI SOSIAALIPALVELUA? (2020)

33 Arto Haveri
TULEVAISUUDEN KUNTAJOHTAMINEN (2020)

34 Taina Peltonen
KOULUTUSVIENTI – KUNTIEN UUSI PALVELUTUOTE? (2020)

35 Olli-Pekka Ryytänen, Erkki Vauramo, Teemu Malmi & Ville Koikkalainen
SOTE JA IKÄÄNTYMISEN ONGELMAT – SELVIÄMISPOLUN ETSINTÄÄ (2020)

36 Marja Keväjärvä, Maria Lindholm & Arto Reiman
ETTÄ JOKU NÄKEE MUT – OMAISHOITAJAN HYVINVOINTI JA TARPEET (2020)

37 Antti Mykkänen
KUNTADEMOKRATIA – VALTUUTETTUKYSELY 2020 (2021)

38 Fredrika Jakola & Eeva-Liisa Prokkola
VOIDAANKO RAKENNERAHASTOILLA VAIKUTTAA? KUNTIEN NÄKÖKULMA (2021)

39 Toni Ryytänen, Torsti Hyyryläinen & Ryo Umeda
DIGITAALISET ALUSTAEKOSYSTEEMIT JA KUNTIEN ELINVOIMA – TAPAUSTUTKIMUS JAPANISTA (2021)

40 Riikka Lämsä, Mia Niemi & Marjaana Seppänen
KOTI SAIRAALANA – ONNISTUNEEN KOTISAIRAALATOIMINNAN EDELLYTYKSET (2021)

41 Juha Hämäläinen
SOSIAALISESTI KESTÄVÄ YHTEISKUNTA – LÄHTÖKOHTIA, SUUNTAVIIVOJA, REUNA-EHTOJA (2021)

42 Tiina Mäkelä & Marja Kankaanranta
COVID-19-PANDEMIAN VAIKUTUKSET TULEVAISUUDEN OPPIMISYMPÄRISTÖIHIN (2021)

43 Tuomas Zacheus, Mira Kalalahti, Janne Varjo & Samira Harjula
YHTEISTYÖ NUORTEN OPINTO- JA URAOHJAUKSESSA (2021)

44 Hanna Wass, Timo M. Kauppinen, Paula Saikkonen & Heikki Hiilamo
KENEN HYVINVOINNISTA PUOLUEET VÄLITTÄVÄT? (2021)

45 Esa Ahonen, Maire Ahopelto, Matti Heikkinen, Marjo Huovinen-Tervo, Terho Pekkala & Eija Tolonen (toim.)
SOTE-SOPAN KEITTOKIRJA – SOTE-UUDISTUKSEN TAUSTATEKIJÄT JA KÄÄNNEKOHDAT (2021)

46 Ilmo Parvinen, Olli-Pekka Ryyänen & Erkki Vauramo
TEESEJÄ SOTEKESKUSTELUUN (2021)

47 Ilmo Parvinen
SUOMEN TERVEYDENHUOLTO 2036 kansalaiskeskeisenä ja valtiovastuisena
(2021)

48 Mari Kangasniemi, Helena-Leino-Kilpi, Tanja Moilanen, Oili
Papinaho, Helena Siipi, Sakari Suominen & Riitta Suhonen
HOIDON LAIMINLYÖNNIT IKÄÄNTYNEIDEN YMPÄRIVUOROKAUTISESSA PALVELUSSA –
itsemääräämisoikeus ja ihmisarvoinen hoito (2021)

49 Auli Valli-Lintu
SOTE- JA KUNTARAKENTEEN PITKÄ KUJANJUOKSU - SOTEN
UUSI ALKU, OSA III (2021)

50 Anna-Maija Pyykönen, Johanna Lammintakanen & Aini Pehkonen
SYRJIIKÖ DIGITALISOINTI IHMISIÄ SOSIAALIPALVELUISSA? (2022)

51 Satu Ojala, Markku Sippola & Paul Jonker-Hoffrén
JULKISALOJEN PALKKANEUVOTTELUT MÄÄRITTÄVÄT KOKO PALVELUJÄRJESTELMÄN
TULEVAISUUTTA
(2022)

52 Antti Mykkänen
SUOMALAISEN KUNTAJOHTAMISEN TILA JA TULEVAISUUS 2022 (2022)

53 Samuli Aho & Jari Kaivo-oja
KUNTASUKU-PROJEKTI: SUOMEN KUNTIEN LAPSI-, VANHUS- JA VÄESTÖLLISEN
HUOLTOSUHTeen TARKASTELUA MAAKUNTATASOLLA KÄYTTÖTALouden
NÄKÖKULMASTA AJANJAKSOLLA 2015–2019 (2022)

54 Linnéa Henriksson ja Janette Huttunen
KUNNALLISET VAIKUTTAMISELIMET JA VAIKUTUSVALLAN MONET PUOLET –TUTKIMUS
NUORISOVALTUUSTOJEN, VANHUSNEUVOSTOJEN JA VAMMAISNEUVOSTOJEN
VAIKUTUSVALLASTA (2022)

55 Marita Rautiainen ja Suvi Konsti-Laakso
TASEEN ROINASTA STRATEGIAKSI: STRATEGINEN OMISTAJUUS KUNNISSA (2022)

56 Leena Forma, Mari Aaltonen, Pia Teräväinen ja Jutta Pulkki
MIKÄ MAKSAA JA KUKA MAKSAA? IKÄÄNTYNEIDEN HOIDON KUSTANNUKSET JA
RAHOITUS -PILOTTITUTKIMUS
(2023)

57 Lotta-Maria Sinervo, Meri Pulkkinen, Katri Yrjölä ja Harri Laihonen
KESTÄVÄ KUNTATALOUS: RAPORTOINNISTA KESTÄVYYDEN JOHTAMISEEN
(2023)

58 Raimo Ikonen, Timo Kietäväinen, Markku Lehto ja Rauno Lämsä
RAKENTEET KUNTOON – EHDOTUKSIA JULKISEN HALLINNO REMONTTIIN
(2023)

59 Olli-Pekka Ryynänen & Erkki Vauramo
HYVINVOINTIALUEIDEN SEURAAVA ASKEL
(2023)

60 Sami Borg
MAAKUNNAT VERTAILUSSA - TAUSTARAPORTTI MAAKUNTIEN RAKENNETEKIJÖISTÄ JA
KAKSIN MAAKUNTAPUNTAREISTA
(2023)

Sami Borg

**MAAKUNNAT VERTAILUSSA - TAUSTARAPORTTI
MAAKUNTIEN RAKENNETEKIJÖISTÄ JA KAKSIn
MAAKUNTAPUNTAREISTA**

Raportti arvioi sitä, millaisten tekijöiden voidaan katsoa selittävän mielipide-eroja eri maakunnissa asuvien ihmisten välillä, sekä missä määrin ja miten objektiivisesti havaittavissa olevat maakuntien väestörakenne-erot ilmenevät maakuntien asukkaiden subjektiivisissa käsityksissä.

Millä tavalla maakuntien väestörakenne-erot selittävät väestön suhtautumista oman maakuntansa tilaan ja tulevaisuuteen, ja miten erot maakuntien taloudellisessa tilanteessa heijastuvat käsityksiin oman maakunnan tilasta ja tulevaisuudesta?

Raportti taustoittaa Kunnallisalan kehittämissäätiön maakuntapuntari-tutkimuksia ja analysoi erityisesti vuoden 2023 puntariaineistoa maakuntien välisten erojen näkökulmasta. Samalla se toimii tiiviinä datapakettina maakuntien rakenne-eroihin.

kaks.fi
KUNNALLISALAN
KEHITTÄMISSÄÄTIÖ